беларуская газэта. Заснаваная ў 1906 г. у Вільні. Адноўленая тамсама ў 1991 г. як штомесячнік. З 1 сакавіка 1996 г. выходзіць у Менску штотыднёва

НАША НІВА

№ 13 (51)
10 чэрвеня 1996 г.
панядзелак

выходзіць у панядзелкі

летні расклад чыгункі
КУЛЬТУРА, ПАЛІТЫКА
ТЭЛЕПРАГРАМА
БІРЖА ПРАЦЫ

ПЕРШЫ СТРАХ

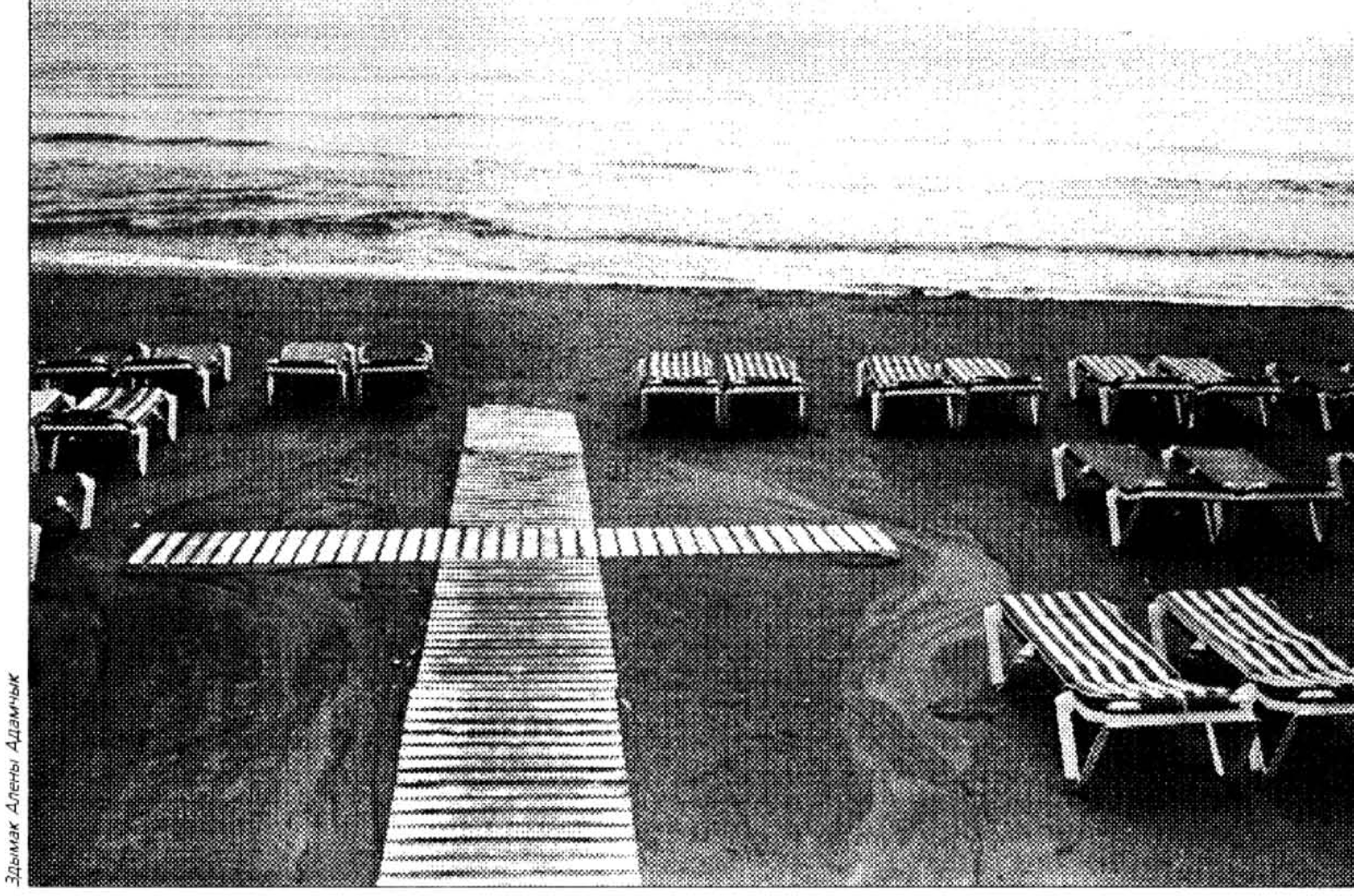
Жыхары беларускай сталіцы паступова набіраюцца досьведу ўдзелу ў масавых акцыях пратэсту. Новыя дэманстранты значна больш рацыянальныя ў сваіх учынках, калі сьведама йдуць на дубінкі. Яны кепска ведаюць гісторыю беларускага адраджэньня пачатку стагодзьдзя, яны кепска арыентуюцца ў ягоных сымбалях, але яны маюць інстынкт духоўнага самазахаваньня.

Першае зьдзіўленьне, першае абурэньне, першы страх, першая перамога, першае расчараваньне, першае пераадоленьне сябе... Тым, хто выпадкова патрапіць на наступны несанкцыяваны мітынг, трэба ведаць, што...

Парады журналіста Севярына Квяткоўскага для тых, хто ўжо ўтаймаваў у сабе першы страх.

Старонка 3.

Гэтым летам мы не на пляжы...

Здымак Алены Адамчык

Замест З.Пазьняка будзе Л.Баршчэўскі

На Сойме БНФ, які адбыўся ў мінулую суботу, в.а. старшыні Фронту прызначаны Лявон Баршчэўскі. Менавіта яго ў сваім звароце да Сойму, дасланым з-за мяжы, прапанаваў прызначыць Зянон Пазьняк. Старшыня Фронту лічыць, што пакуль пры ўладзе А.Лукашэнка, шлях для яго ў Беларусь закрыты. Сойм даручыў Сяргею Папкову сфармаваць групу дзеля вылучэньня З.Пазьняка кандыдатам у дэпутаты ВС на восеньскіх давыбарах.

Афрыканскі шлях

Чалавечыя каштоўнасьці зьнікаюць нашмат хутчэй, чым назапашваюцца. Спачатку хлусьнёй, пасьля дубцом па сьпіне, пасьля па твары, пасьля да крыві, потым – куляй, потым – танкамі... Пяць гадоў таму сьвету здавалася, што нарэшце перамог гуманізм, а палітыцы падвойных стандартаў прыйшоў поўны й канчатковы капут. Але выйшла так, што йзноў мы, эўрапейцы, альбо спадзяемся хлусьнёй выратаваць шанцы на праўду, падтрымваючы Ельцына на перавыбраньне, альбо разводзім рукамі й адводзім вочы, калі ў Афрыцы забіваюць тысячы людзей за дзень. Чыёсьці мінулае можа стаць нашай пэрспэктывай.

Артыкул Андрэя Дынько ў «Панараме» *на старонцы 4.*

Чарговыператрус у рэдакцыі газэты

У мінулую пятніцу ў рэдакцыі газэты «Беларуская Маладзёжная» быў праведзеныператрус. Рабіла міліцыя, рабіла біз санкцыі пракурора, урэшце памешканьне рэдакцыі апячаталі. Але ненадоўга.

Больш падрабязна пра гэта – *на старонцы 2.*

Літаратура

Мішэль Мантэнь

Пра хлусоў

«Каму-каму ўжо гаварыць пра памяць, але толькі ня мне, бо ў мяне памяць зусім неважнецкая. Я не знаходжу ў сабе ані каліва гэтай здольнасьці розуму, і, мабыць, на сьвеце ня знойдзеш іншага чалавека, настолькі ж бяздужага ў гэтым сэнсе, як я»...

Фрагмэнт клясычных «Досьледаў» Мантэня ў беларускім варыянце. Думкі, якія не старэюць, а, наадварот, набываюць актуальнасьці.

Старонка 15.

навіны 1-м сказам.......

ПУП ЗЯМЛІ. 31 траўня за 70 км ад Менску побач зь вёскай Антонава Навасялкоўскага сельсавету Пухавіцкага раёну быў урачыста адкрыты спэцыяльны геадэзічны комплекс у гонар гэаграфічнага цэнтру Рэспублікі Беларусі.

КОШТ ІЛЬГОТАЎ. У траўні страты ад бясплатнага праезду пэнсіянэраў ды льготнікаў на прыгарадным транспарце толькі для менскага аўтобуснага прдпрыемства «Менскпасажараўтатранс» склалі 700 млн. руб.

РОСТ ЦЭНАЎ. Кошт праезду на міжгародніх аўтобусах павялічыўся з 240 да 280 руб. за км, а з 10 чэрвеня тарыфы для праезду ў прыгарадных маршрутах падымуцца да 200-220 руб. за км.

КАТАСТРОФА. Першы палёт новай эўрапейскай ракеты-носьбіта «Арыян 5», за якім назіралі мільёны тэлегледачоў ва ўсім сьвеце, скончыўся выбухам на вышыні 3400 мэтраў праз 52 сэкунды пасьля старту з касмадрому Куру ў Французскай Гвіяне.

ПАДАРУНАК. Швэйцарыя выдаткавала Беларусі 2 млн. даляраў ЗША на закуп абсталяваньня для аэрафотаздымкаў, што дазволіць удасканаліць складаньне зямельнага кадастру.

БНФ. Белзьнешэканомбанк атрымаў ад менскай гарадзкой пракуратуры загад на арышт банкаўскага рахунку БНФ, што азначае першы крок да забароны гэтай арганізацыі.

ПРЫНЯЛІ. Беларусь разам з Альбаніяй, Балгарыяй, Румыніяй ды Ўкраінай была прынятая ў склад дзяржаў-сябраў Цэнтральназўрапейскай ініцыятывы, куды ўжо ўваходзяць Аўстрыя, Боснія, Герцагавіна, Вугоршчына, Італія, Македонія, Польшча, Славакія, Славенія, Харватыя, Чэхія.

БЯЗЬЯДЗЕРНАЯ ЎКРАІНА. Прэзыдэнт Украіны заявіў, што завершаны поўны вывад з Украіны расейскіх ракетаў зь ядзерным начыньнем.

РАСЕЙСКІ РУБЕЛЬ. Рашэньнем Цэнтральнага банку Расеі расейскі рубель будзе свабодна прадавацца на сусьветных біржах, што юрыдычна азначае яго свабодную канвэртаванасьць.

ПАЛІТЫЧНАЯ КАРЭКТНАСЬЦЬ. У Нямеччыне да паваеннай традыцыі ня згадваць публічна шляхецкіх тытулаў дадаўся закон, што забараняе таксама публічнае менаваньне навуковымі званьнямі тыпу доктар нейкіх навук.

ЛЕНІНАЎ ПЕРАПЛАВІЛІ. У Кутаісі з двух пераплаўленых статуяў Леніна адлілі адну статую славутага грузінскага цара Давіда Будаўніка.

Нязьменны статус

Апошнім часам усё часьцей прыходзяць паведамленьні пра напады на людзей за тое, што яны выкарыстоўваюць нацыянальныя сымбалі. Адна справа, калі гэтыя праблемы ўзьнікаюць падчас мітынгаў. Але ў розных рэгіёнах Беларусі цяпер здараецца й такое, калі амонавец на вуліцы чапляецца да чалавека з-за значкі з «Пагоньай». Пошта «НН» сьведчыць пра гэткія канфлікты.

Той, хто сёньня прадстаўляе ўладу, спасылаецца на ўказ А.Лукашэнкі, дзе ў якасьці дзяржаўных зацьверджаныя рознакаляровыя сымбалі, насьпех прыдуманыя перад рэфэрэндумам. Але дзяржаўная сымболіка — гэта прэрэгатыва парлямэнту. Парлямэнт зьбіраецца згуляць на карысьць А.Лукашэнкі і ўнесьці ў парадак дня сэсіі дадатковы пункт з праектам закону "Аб прызнаньні страціўшымі сілу заканадаўчых актаў Рэспублікі Беларусі па пытаньнях дзяржаўнай сымболікі". Цалкам верагодна, што бліжэйшым часам сымбалі, на якіх настойвае А.Лукашэнка, сапраўды юрыдычна стануць дзяржаўнымі. Адбудзецца поўнае размежаваньне нацыянальнай і дзяржаўнай сымболікі.

Але сёньня Міністэрства юстыцыі, спасылаючыся на дакумэнт, прыняты яшчэ за часамі СССР (Пастанова Прэзыдыюму Вярхоўнага Савету БССР), выносіць папярэджаньні партыям і арганізацыям за выкарыстаньне «незарэгістраванай сымболікі». Між тым, калі йсьці за абсурднаю логікай нават таго дакумэнта, нацыянальная беларускія сымбалі зьяўляюцца «зарэгістраванымі». Герб «Пагоня» ў траўні 1995 г. (перад самым рэфэрэндумам) быў унесены ў «Сьпіс духоўных гісторыка-культурных каштоўнасьцяў» Навукова-мэтадычнай радай пры Дзяржаўнай інспэкцыі Беларусі па ахове гісторыка-культурнай спадчыны. У гэты ж Сьпіс унесены гістарычныя гербы беларускіх гарадоў, нададзеныя паводле Магдэбурскага права. Статус гэтага сьпісу такі, што ў адпаведнасьці з Законам пра ахову гісторыка-культурнай спадчыны герб «Пагоня» знаходзіцца пад аховаю дзяржавы.

Калі ўвечары 26 красавіка ў штаб-кватэры БНФ спэцслужбамі ладзіўся пагром, былі пазрываныя ўсе сьцягі й харугвы. Афіцыйны, паводле статуту, сымбаль БНФ — бел-чырвона-белы сьцяг з барочным крыжам. Праз тыдзень Міністэрства юстыцыі выносіць БНФ папярэджаньне, дзе першая прэтэнзія фармулюецца наступным чынам: «У памяшканьні штаб-кватэры партыі выкарыстоўваўся незарэгістраваны як сымбаль партыі, бел-чырвона-белы сьцяг (былы дзяржаўны)».

Бел-чырвона-белы сьцяг зьяўляецца «зарэгістраванаю сымболікай». Дзейнічае пастанова Менскай гарадзкой рады ад 1990 г. пра выкарыстаньне ў горадзе гэтага сьцягу. Ён уключаны ў афіцыйны сымбаль ТБМ, статут якога зарэгістраваны тым жа Міністэрствам юстыцыі.

Робячы выснову наконт сёньняшняга юрыдычнага статусу нацыянальнай сымболікі, можна пераканаўча сьцвярджаць — яна захоўвае афіцыйны статус.

Але зусім асобны сюжэт — гэта псыхалягічная атмасфэра вакол нацыянальнай сымболікі, псыхалягічныя аспэкты рэпрэсіў супраць яе.

Сэнс СЫМБАЛЯ нельга дэшыфраваць простымі намаганьнямі розуму, яго немагчыма аддзяліць ад вобразу, ён не йснуе ў якасьці нейкай рацыянальнай формулы, якую можна ўкласьці ў вобраз, а потым выняць зь яго. Сымбаль — гэта знак з адвольным значэньнем, якое дэтэрмінаванае грамадзкімі нормамі й навучаньнем, а не генэтычнай праграмаю. У той час як ЗНАКАМ называецца ўсё, што можа перадаваць інфармацыю. Часам значэньне знаку дэтэрмінаванас біялягічна. Такія знакавыя сыстэмы закрытыя — розныя знакі нельга скамбінаваць так, каб утварыць новыя, што значна абмяжоўвае гнуткасьць і дыяпазон успрыманьня інфармацыі. І вось для амонаўца беларускі сымбаль стаў знакам ворага. Гэта й ёсьць зьвядзеньне сымбаля да знака.

Такая рэгрэсіўная працэдура азначае спрашчэньне жыцьця, калі ўжо не патрабуецца шматузроўневай інтэрпрэтацыі, а дастаткова ацэначнай рэфлексіі. Амонавец успрымае толькі вузкі сэгмэнт інфармацыі — перад ім вораг. Тут ужо дзейнічаюць мэханізмы падсьвядомасьці. Але для амонаўца гэта шлях паводле Фройда — атасамленьне сымбаля й рэакцыя на сымбаль як псыхапаталягічны сымптома. Нацыяналісты ж працягваюць Юнгаўскую й рамантычную традыцыю, тлумачачы ўсё багацьце чалавечае сымболікі як выяўленьне ўстойлівых фігураў падсьвядомасьці (так званых архетыпаў), якія ў сваёй апошняй сутнасьці не раскладаюцца.

Сярод усіх сродкаў камунікацыі сымбалі зьяўляюцца найбольш складанымі, але адначасова найбольш гнуткімі ў пляне рэагаваньня, што дазваляе людзям пасьпяхова адаптавацца да розных умоў. Гэта, апроч іншага, азначае, што нацыянальная беларуская сымболіка, якую ў розных пэрыяды маглі зьвязваць з рознымі вобразамі й даваць не заўжды аднолькавую інтэрпрэтацыю, да якой розныя сілы могуць ставіцца па-рознаму, захоўвае нязьменны статус нацыянальнай сымболікі.

Алег Дзярновіч

"Наша Ніва"
незалежны тыднёвік

НАША НІВА

заснаваны ў 1906,
адноўлены ў 1991
заснавальнік і выдавец — Павал Жук
рэдактар — Сяргей Дубавец
адказны сакратар — Алег Дзярновіч
мастацкі рэдактар — Сяргей Харэўскі
навіны — Уладзімер Бараніч
рэдактар дадатку "Інфарматар" — Андрэй Лапцёнак
макет — Віктар Корзун
мантаж — Іна Жызьнеўская
набор — Таццяна Чуйвід
стыліст — Антон Кузьміч
карэктура — Сяргей Сматрычэнка
пры ўдзеле — Сяргея Шупы
прадстаўнік рэдакцыі ў Гомелі — Зьміцер Бартосік
(тэл. 56-94-36)
АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ
220123 Менск, а/с 71 **Тэл./факс 36-76-75**
Падпісны індэкс 63125

Краіна

ПЕРАТРУС. У мінулую пятніцу ў рэдакцыі газэты «Беларуская Маладзёжная» пад кіраўніцтвам супрацоўніка Аддзелу барацьбы з эканамічнай злачыннасьцю Цэнтральнага раёну Менску ст. лейтэнанта Судакевіча Алега Браніслававіча быў праведзены ператрус.

Паводле сьведчаньня адказнага сакратара газэты Канстанціна Елісеева, вобшук праводзіўся бяз санкцыі пракурора. Сп. Судакевіч зьвязаў свой візыт ў рэдакцыю «БМ» зь нейкім крадзяжом, які меў месца дзесьці недалёка ад памяшканьня рэдакцыі. Ён запатрабаваў паказаць, дзе схаваныя рэдакцыйныя «баксы», а таксама дакумэнты на ўсю рэдакцыйную апаратуру, і ўрэшце заявіў, што 750 сьвежых нумароў «БМ» скрадзены з друкарні. Таксама К.Елісееў распавёў, што падчас сваіх перамоваў з Цэнтральным РАУСам ст. лейтэнант Судакевіч паведаміў, што на тэрыторыі раёну ім выкрыта штаб-кватэра БНФ. Урэшце, кватэра, дзе месьцілася рэдакцыя была апячатаная. У суботу раніцай супрацоўнікі «БМ» расьпячаталі свой незаконна арыштаваны офіс, пра што адразу ж паведамілі ў РАУС Цантральнага раёну, але на атрыманую інфармацыю там ніяк не адрэагавалі. Цяпер «Беларуская Маладзёжная» чакае рэакцыю з пракуратуры, куды была скіраваная скарга на антызаконныя дзеяньні супрацоўнікаў міліцыі.

СТУДЭНТЫ. У Менску зьявіліся першыя спробы выключэньня з навучальных установаў студэнтаў-удзельнікаў веснавых акцыяў пратэсту. Гэтак студэнт другога курсу факультэта журналістыкі БДУ Паўлюк Карназыцкі з-за «пасадкі» (6 сутак у «Прылуках») не пасьпеў здаць тры залікі і мусіць рыхтавацца да выключэньня. Палітычныя матывы гэтай рэпрэсіі відавочныя, бо іншым студэнтам дазволена здаваць запазычанасьці і нават перанесьці сэсію на восень.

ТУРЫЗМ. Калідор для абмену замежнай валюты на беларускія рублі рэжа пад корань ня толькі беларускія прадпрыемствы, што зрабіліся неканкурэнтаздольнымі з-за штучна нізкага курсу даляра. У правале апынуліся й шматлікія турыстычныя фірмы. Нават дзяржаўная арганізацыя «Менсктурыст». Паводле інфармацыі БЕЛТА, яна прадала да пачатку сэзону пуцёвак на паўмільярда рублёў, але ня мае магчымасьці канвэрсаваць гэтыя грошы ў валюту, каб разьлічыцца з замежнымі партнэрамі. Тыя ніяк ня хочуць разумець, што ўсё гэта «часовыя цяжкасьці пабудовы рынкавага сацыялізму». Пад пагрозай зрыву апынуліся зафрахтаваныя турагенцтвамі чартарныя рэйсы самалётаў. У выніку кліенты аддаюць перавагу больш надзейным замежным фірмам, расплочваюцца зь імі напрасткі ў далярах. Беларускія фірмы таксама шукаюць выйсьце і прапануюць вылет з аэрапортаў Літвы ці Польшчы. У выніку грошы перацякаюць да разумных суседзяў, а бюджэт Беларусі нясе вялізныя страты.

АРХІКРЫЗЫС. Прадстаўнікі парлямэнцкай фракцыі «Грамадзянскае дзеяньне» С.Багданкевіч, Л.Гразнова ды П.Данейка на сустрэчы з журналістамі зрабілі аналіз эканамічнай сытуацыі ды апошніх крокаў выканаўчай улады ў эканоміцы краіны. Сп. Багаданкевіч ахарактарызаваў цяперашняе становішча як архікрызыснае і сказаў, што краіна рухаецца да поўнага фінансавага банкруцтва. Так, сёлета толькі за першы квартал дэфіцыт у зьнешнегандлёвым балансе склаў блізу 500 млн. даляраў, г.зн. столькі, колькі за ўвесь мінулы год. Апроч таго, Нацыянальны Банк Беларусі выдаў нічым не падмацаваных крэдытаў прыблізна 192 млн. даляраў, што яшчэ больш раскруціць махавік інфляцыі. На складах прадпрыемстваў сабралася нерэалізаванай прадукцыі амаль на 770 млн. даляраў. З-за штучнага валютнага курсу, разбурэньня міжбанкаўскага валютнага рынку і абмежаваньняў у дзейнасьці валютнай біржы краіна губляе рынкі збыту, а экспарт робіцца стратным.

Было заяўлена таксама, што колькасьць афіцыйна зарэгістраваных беспрацоўных набліжаецца да 200 тыс., а схаванае беспрацоўе з улікам спыненых прадпрыемстваў даходзіць да 2 млн. чалавек. А сп. Данейка сказаў, што пасьля антырынкавых указаў ППРБ многія прадпрымальнікі пачалі пераганяць валюту за мяжу. «Уцякло» ўжо блізу 300 млн. даляраў.

«ЗАПУШЧАНЫ» МАЗ. Ужо некалькі дзён стаіць Менскі аўтазавод. Працаўнікі адпраўленыя ў вымушаны адпачынак. Бяз грошай, зразумела. Прычынай, відаць, сталася адсутнасьць попыту на менскія грузавікі ў Расеі, куды ідзе амаль 90% усёй прадукцыі. Паводле інфармацыі «Зьвязды» з 19 тыс. колішніх працаўнікоў на заводзе засталося толькі 30%. Астатніх адправілі працаваць на падсобную гаспадарку з захаваньнем 2/3 заробку.

«ЗАПУШЧАНЫЯ» НАСТАЎНІКІ. Газэта «Зьвязда» паведаміла пра гаротны стан школьных настаўнікаў Менску ды Меншчыны. У Заводзкім раёне сталіцы ёсьць цяжкасьці з выплатай адпускных за ліпень. А ў Ленінскім раёне адпускных зусім не выплочвалі. А ў Менскім раёне яшчэ ня ўсім выплацілі зарплату за травень. Што будзе з адпускнымі — невядома. Бо ў бюджэт Менскага раёну паступіла ўсяго 90 млн. руб. Гэтага хопіць хіба што на 180 чалавек.

ПРЭМІЯ. Сьвятлана Алексіевіч атрымала штогадовую прэмію Курта Тухольскага, прысуджаную швэдзкім ПЭН-клюбам. Памер прэміі склаў 150 тыс. швэдзкіх кронаў. Курт Тухольскі быў вядомым нямецкім пісьменьнікам-публіцыстам. У сваіх сатырычных вершах і прозе ён выкрываў ваеншчыну, шавінізм ды фашызм. У 1933 г. ён, ратуючыся ад гітлераўскага рэжыму, эміграваў у Швэцыю, дзе й пражыў да сьмерці ў 1935 г. Асноўная умова для атрыманьня прэміі імя Курта Тухольскага — выразная грамадзянская пазыцыя. У рашэньні швэдзкага ПЭН-клюбу адзначаецца, што С.Алексіевіч заслужыла гэтую ўзнагароду дзякуючы сваёй шматгадовай барацьбе за свабоду слова ў грамадстве.

ЦЫГАРЭТЫ. Разам з масавай кампаніяй па антыдыфтэрыйных прышчэпках у Менску з 15 па 29 траўня праводзілася масавая аблава на шапікавых аптавікоў ды бабулек-гандлярак цыгарэтамі й сьпіртусовымі напоямі. У выніку за гандаль без акцызных марак было затрымана 1267 чалавек. У іх было адабрана 24.935 пачкаў цыгарэт ды 4353 літры алькагольных напояў. У аптовых гандляроў было сканфіскавана 378 блёкаў цыгарэт і болей за 22.628 літраў алькаголю. Цяпер ўсе памяшканьні міліцэйскіх пастарункаў забітыя сканфіскаванымі таварамі. Міліцыянты радыя былі б прадаць гэта, але няма акцызных марак, бо на іх няма грошай.

АЎТАПЕРАХОДЫ. Прадпрыемства «Інтэраўтатранс» Міністэрства транспарту й камунікацый адкрыла чатыры новыя аўтапераходы. Яны разьмяшчаюцца на аўтатрасах паблізу населеных пунктаў Горня Хоцімскага раёну, Кастрова Верхнядзьвінскага раёну, Смолкі Касьцюковіцкага раёну ды Чачэрску. Такім чынам, агульная колькасьць аўтапераходаў на межах Беларусі дасягнула 45. На гэтых жа кантрольных пунктах можна набыць нядаўна выдадзеную новую мапу-схему аўтамабільных дарог Беларусі, дзе ўпершыню абазначаныя і ўсе прымежныя аўтапераходы.

Пошта

Вайсковыя язвы

Самы папулярны адпачынак у войску, які яднае ўсе слаі, ад салдата да генэрала — выпіўка, ужываньне алькаголю. «Падрыўны элемэнт» 40°-й моцы вельмі эфэктыўна раскладае дысцыпліну і маральна-баявыя якасьці вайскоўцаў. На 9 траўня 96 году ў палку ледзьве хадзілі кампаніі п'яных салдатаў, а на «губе» не хапала месца. 23 лютага г. г. п'яны прапаршчык проста ў палку павесіўся; у чарзе па піва ў вайсковым гарадку другі «прапар» паслаў падпалкоўніка, зампаліта свайго палка; у клюбе на агульным сходзе салдатаў і сэржантаў намесьнік камандзіра палка па рабоце з асабовым складам разьбіраў некалькі ананімных цыдулак са скаргамі пра тое, што за сабраньня ў ротную касу з салдацкай зарплаты грошы афіцэры п'юць у канцыляры; яшчэ аднаго «куска» (прапаршчыка), начальніка сталоўкі, пасьля папойкі ледзьве адратавалі...

Гэта ня ўсе прыклады за апошнія месяцы толькі ў адной в/ч, а колькі ва ўсіх войсках! Шэраг атрымаецца вельмі доўгі. Ніякія шматлікія захады асабліва посьпеху не далі, як любяць жартаваць: «Пілі, п'ем і будзем піць». А што яшчэ рабіць, калі пануючая ідэалёгія — «хай усё згарыць, абы мне добра», абыякавасьць да ўсяго, што ні кранае непасрэдна-асабіста, карацей, геданізм і нігілізм.

Гарэлка — спосаб заліць бяздушную пустку, марнатраўства йснаваньня, уцёкі ад жорсткіх пытаньняў жыцьця ў стан бяздушнасьці, унівэрсальная панацэя, якая гоіць усе праблемы і дае радасьць хай хоць на пару гадзінаў. Барацьба з п'янствам ня дасьць толку, пакуль у грамадстве ня стануць рэальнай сілай сапраўдныя вартасныя арыентыры чалавечага быцьця.

Што робяць вайскоўцы ў арміі, што іх там трымае? Салдаты вымушаныя «адбамбіць» свой тэрмін, «цягнуць лямку» і галоўная мара — дэмбель, дзе «воля, бабы, мора водкі, в центре ты, в авто — король». Пэўная частка застаецца на кантракт, бо няма куды падацца, з гэтай прычыны ўладкоўваюцца на кантрольную службу і з «гражданкі». Тут зразумелыя мэркантыльныя разьлікі — хоць неяк перабіцца, а там пабачым.

Ёсьць пэўны слой т.зв. «фанатыкаў», якія паводле сваёй натуры прыхільныя да вайсковай справы, яны ў войску маюць якія-ніякія грошы і любімы занятак, магчымасьць кар'еры. Асноўная маса афіцэраў, прапаршчыкаў чакаюць: атрыманьня кватэраў, пэнсіяў, чарговага званьня, пераменаў, калі ўсё стане па-іншаму, як у казцы, а яны пакуль у цішы, звыклай заўвадзі перачакаюць. Закасьцянелая за дзесяцігодзьдзі сыстэма, страціўшы стары сэнс свайго йснаваньня (камунізм, шчыт савецкай Радзімы), не была карэнна ператвораная ў беларускае войска і небясьпечныя язвы разьядаюць чужую армію на беларускай зямлі.

А крадзяжы і выкарыстаньне службовага становішча — яшчэ страшнейшыя заганы, якія разьядаюць мараль, гаворка пра ідэалы тут выкліча рогат і непаразуменьне, калі навокал крадуць, хлусяць, зьдзекі, подласьць, славутыя армейскія «долбизмы». Красамоўная армейская прымаўка: «Если сп...л и ушёл, называется — нашёл».

Нармальная баявая падрыхтоўка становіцца выключэньнем, а ня нормай. Падчас выпуску з вучэбкі ў Печах на апошняй сустрэчы ў клюбе камандзіру было пытаньне: «Дык каго з нас рыхтавалі: воінаўабаронцаў ці чарнарабочых шырокага профілю, бо часьцей у руках трымалі мятлу, швабру ды рыдлёўку, чым аўтамат?» Таварыш палкоўнік, прыстойны афіцэр, толькі разьвёў рукамі...

Аўген Касьцюшка

Севярын Кваткоўскі

Першы страх

Жыхары беларускай сталіцы паступова набіраюцца досьведу ўдзелу ў масавых акцыях пратэсту. З канца васьмідзясятых да 94-га кола сталых удзельнікаў мітынгаў (я не бяру пад увагу выступленьні рабочых, якія трэба разглядаць асобна) было досыць абмежаванае і йснавала як свайго роду клюб — усе ведалі адзін аднога ў твар. Будучы аб'ектыўна неагрэсіўнымі, гэтыя людзі — носьбіты рамантычнай нацыянальнай ідэі — не змаглі стварыць гуманістычную, сьпеўную апазыцыю кволаму тады рэжыму.

Сёньня АБНОЎЛЕНЫ рэжым стварае сабе НОВУЮ апазыцыю. Новыя дэманстранты значна больш рацыянальныя ў сваіх учынках, калі сьведама йдуць на дубінкі. Яны кепска ведаюць гісторыю беларускага адраджэньня пачатку стагодзьдзя, яны кепска арыентуюцца ў ягоных сымбалях, але яны маюць інстынкт духоўнага самазахаваньня, і яны створаць сваю ПЕСЬНЮ. Але аксамітнай сьпеўнай рэвалюцыі ў нас ужо ня будзе. За два веснавыя месяцы 1996 году розныя, незаангажаваныя палітычнымі партыямі грамадзяне краіны атрымалі ўрок жорсткасьці.

Магчыма, мы перажываем апошнія часы, калі грамадзкая сьведамасьць беларусаў захоўвае цноту. Нармальныя людзі ня могуць ня верыць у тое, што ЎСЕ вакол іх нармальныя, што зьбіцьцё людзей на вуліцах — гэта недарэчнасьць, якая МУСІЦЬ зьнікнуць.

На веснавых мітынгах дэманстранты мелі безьліч магчымасьцяў для таго, каб бязьлітасна расправіцца зь міліцыянтамі. Памятаеце, як 26 красавіка, калі ўжо зьявілася першая кроў, каля плошчы Якуба Коласа у натоўп быў выштурхнуты палкоўнік міліцыі, які кіраваў разгонам? Яго адпусьцілі. Памятаеце, як тады ж на Нямізе два грузавікі з амонаўцамі патрапілі ў пастку — у вір дэманстрантаў. Іх не падпалілі й ня скінулі з моста ў Сьвіслач, хаця падставы для помсты тады ўжо былі досыць важкія. Нармальны чалавек ня ведае, што такое жорсткасьць. Але ён застаецца чалавекам, з сваёй біялёгіяй і з адпаведнымі рэакцыямі.

30 траўня да тэатру Янкі Купалы прыйшлі людзі двух кшталтаў: адныя — УЖО гатовыя помсьціць, другія — ЯШЧЭ не. Першыя ўжо не баяліся, другія — упершыню спужаліся. За два месяцы розныя СМІ багата растыражавалі выявы міліцыянтаў падчас разгонаў. Вы шмат заўважылі іхных рашучых твараў? Яны баяцца ЗАЎЖДЫ. Яны мусяць баяцца, таму што добра адчуваюць розьніцу паміж бамжамі, злодзеямі й гопнікамі, зь якімі яны працуюць штодня, і народам.

Першае зьдзіўленьне, першае абурэньне, першы страх, першая перамога, першае расчараваньне, першае нераадоленьне сябе... Шмат хто перажыў іх, калі ўбачыў перад сабою стварэньне з шчытом і гумовым калом у руках. Кожная з дэманстрацыяў дзевяноста шостага году ўнікальная па-свойму, кожная зь іх дадала досьведу ў дзеяньні людзей падчас наступных выступленьняў.

30 траўня дзеяньні міліцыі былі найбольш цынічныя: адкрытыя правакацыі, адкрыты гвалт над выпадковымі мінакамі. Навіны БТ перадалі, што ў акцыі ўзялі ўдзел пяцьсот чалавек. Верагодна, на пачатку іх сапраўды было прыблізна столькі. Але пасьля колькасьць дэманстрантаў павялічылася ў пяць-шэсьць разоў. І я цудоўна разумею тых, хто далучыўся. Заходзіш ты ў ГУМ каб набыць шкарпэткі, выходзіш — атрымваеш дубінай па карку, і... Што рабіць? Ісьці дамоў? Нармальныя людзі маюць годнасьць. Тады, ля ГУМу ўпершыню быў разьвянчаны міт аб непераможнасьці менскага АМОНу. З машыны адзін за адным выхопліваліся «страшныя стражы», яны валіліся пад цяжарам сваіх панцыраў, і іх элемэнтарна таптаў. Не па-чалавечы, па-зьвярынаму — як яны. Тым, хто выпадкова патрапіць на наступны несанкцыяваны мітынг, трэба ведаць, што:

а) «простыя» міліцыянты ня маюць падставаў для захапленьня ад разгону дэманстрантаў, але сярод іх хапае натуральных садыстаў;

б) у падрыхтоўцы амонаўца прадугледжанае гадаваньне падставаў для захапленьня ад гвалту;

в) падчас разгону ня трэба мітусіцца, адразу трэба акрэсьліцца: альбо вы актыўна АБАРАНЯЕЦЕСЯ, альбо ня рушыце зь месца, бо амонавец, як жаба, рэагуе толькі на рух;

г) існуюць аб'ектыўныя законы ўзаемадачыненьняў спэцсілаў і дэманстрантаў, якіх вы пакуль ня ведаеце, таму пастарайцеся суцішыць эмоцыі (калі вы, натуральна, не ўпершыню назіраеце як зьбіваюць кабет, старых і падлеткаў), і зразумець сэнс перасоўваньняў «разгоншчыкаў»;

д) ня трэба баяцца — пасьля першага ўдару вы будзеце адчуваць толькі сваю нянавісьць;

е) калі вы маеце кепскае здароўе, пастарайцеся ня лезьці ў пекла, гэта ня сорамна — сорамна сядзець дома;

ё) у кожным мітынгу бяруць удзел людзі, розныя паводле сілы сваіх памкненьняў выявіць пратэст, не забывайцеся, што апрача незалежных журналістаў вас здымаюць «таварышы»;

ж) самае галоўнае, вы у прынцыпе ня можаце быць экстрэмістам, наколькі ўлады абвясьцілі сябе па-за Канстытуцыяй, але гэта не ўбароніць вас ад уціску, таму вам застаюцца пытаньні маралі, якія вы мусіце вырашаць самастойна;

з) урэшце, калі вы прынцыпова ня ходзіце на мітынгі альбо проста не цікавіцеся палітыкай, памятайце, што вы ўсё адно не абароненыя ад гвалту з боку беларускай улады. Выглядае на тое, што яна сапраўды распачала сваю вайну.

Ганна Матусэвіч

Койданаўскі дыярыюш

28.05. Чытаю даўнейшых «Тутэйшых», намагаюся зразумець цяперашніх «здешних».

29.05. Пагартаўшы Ўлашчыкаву кнігу «Была такая вёска», Віталік нагадаў мне, што на вячэру можна зрабіць клёцак. І дзёшава, і сярдзіта. І смаката!

У радыё «Свабода» пачула, што схапілі спадара Мускага Барыса за ягоную прыхільнасьць да паэзіі Багдановіча. Доўгае жыцьцё наканавана Максіму!

30.05. Прыйшла суседка на пасядзелкі, і хата патапілася ў «тарабаршчыне». Гэта надзвычай цяжкае мастацтва і ўменьне слухаць і ня чуць.

... зпавіўшы хвалю роднаснай душы, прымаць трывожныя весткі, бы пахавальныя лісты з фронту. Вось яшчэ адно знаёмае імя: Аляксандар Карызна.

31.05. Прапала сьвятло, і ўсё мястэчка абрынулася ў цемру. Дзеці выюць ваўкамі, пазіраючы ў бінокаль на лупаты месяц. І ў мяне ўсярэдзіне падскоквае вясёленькі чорцік. І сьвечкі не баіцца. Што ён ўтворыць?

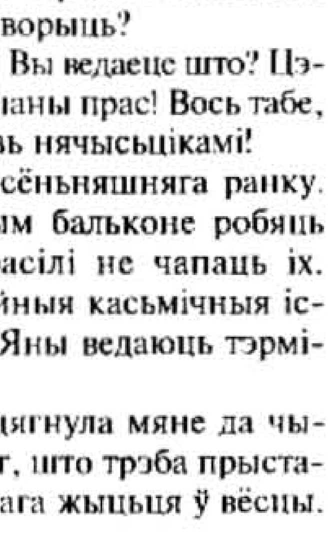
1.06. І ўтварыў! Вы ведаеце што? Цэлую ноч быў уключаны прас! Вось табе, Ганка, ня знайся зь нячысьцікамі!

Яшчэ падзея сёньняшняга ранку. Ластаўкі на нашым бальконе робяць гняздо. Дзеці прасілі не чапаць іх. Птушкі больш чуйныя касьмічныя істоты, чым людзі. Яны ведаюць тэрміны.

2.06. Таму й цягнула мяне да чытаньня старых кніг, што трэба прыстасоўвацца да забытага жыцьця ў вёсцы.

Зьміцер Бартосік

Выхад у горад

Ля ўнівэрсытэту натрапіў на Тацяну Кузаўлеву, якая вядзе тэлепраграму «Кніжны кур'ер». Яна рабіла бліц-апытаньне на тэму вясны й каханьня. Выпытвала ў мінакоў, якія паэтычныя радкі згадваюцца ім гэтай вясною? Мяркуючы з тае радасьці, зь якою яна вітала мяне, паэтычных натураў ёй траплялася няшмат. Гледзячы з апошняй надзеяй, Таня чакала ад мяне хаця б банальнага «я вас люблю». Мне ж, як заўсёды, карцела зарыгінальнічаць. Тупа пазіраючы ў аб'ектыў, я напружваў сваю бедную памяць і нічога арыгінальнага вылавіць зь яе глыбіняў ня мог. Пайшла другая хвіліна маіх патугаў. Журналістка выдавала прыязную ўсьмешку, апэратар непрыязна нэрваваўся, а мне выплылі цудоўныя Куляшоўскія радочкі «пайшла ты, любая, пад гоман жоўтых сосен». Я паспрабаваў дэклямаваць. Атрымалася — горш не прыдумаеш. Тацяна пакрыўдзілася, а ейны калега выключыў камэру. Хуценька разьвітаўшыся, я паскакаў «па неадкладных справах».

Неяк маланкава ў гэтым годзе настала лета. Вясны я нават не заўважыў. Лёдавыя каляіны на зьмерзлых дарогах за які тыдзень зьмяніліся пошукамі ценю й «Колы». А мары пра лёгкае адзеньне — марамі пра цяжкія перамогі. Не ў каханьні, на жаль.

Чым далей сорак пяты, тым болей мяне цягне адзначыць перамогу. Перамогу, да якой, акрамя краіны нараджэньня, ня маю ніякага дачыненьня. Адзінае, што ведаю — песьні, народжаныя той вайною. У любой кампаніі, калі ўсё ўжо амаль выпіта, перагаворана й прасьпявана, я пачынаю ненавязьліва наігрываць «Цёмную ноч». Праз хвіліну з намі штосьці адбываецца. Адзін адкідае газэту, другі вельмі дарэчы запальвае, трэці прымушае сьціхнуць сваю занадта гучную сяброўку. Пасьля мы сьпяваем «Дэсантны батальён», узгадваем «Моторы пламенем пылают», і нам усё замала. Як пацанам, што яшчэ не нагуляліся ў вайну. Сьпяваючы, мы перастаем быць нацыяналістамі й дафяністамі. Мы быццам становімся крыху больш мужчынамі, і нас мацней апаноўвае прага перамогі. Калі пісаліся песьні 2-й сусьветнай, вынік яе яшчэ ня быў вядомы. Адно мэлёдыі ды словы не пакідалі ёй іншага сыходу, акрамя перамогі.

Шмат было расейскіх войнаў. Аднавілася яшчэ адна. А сапраўдных песень яны не пакінулі. Не таму, што вайна — штука не для сьпеваў. Гэта вядома. Можа таму, што сьпевы — штука не для перамог. Цікава, зь якімі песьнямі настане наша перамога? Пытаньне, адказы на якое яшчэ толькі пішуцца.

Учора ў Гомелі памёр найшчасьлівейшы чалавек. Траюродная бабуля майго прыяцеля. Я сустрэў яго сёньня радаснага ад палёгкі, і той з задавальненьнем распавёў амаль фантастычную гісторыю бабцінага шчасьця. Усё жыцьцё жанчына пакутавала ад беднасьці. Да пенсіі падышла падчас хрушчоўскай адлігі. Адліга багацьця не дадала. Застойныя гады аднялі слых. Перабудова забрала апошнія сілы. Да абвяшчэньня беларускай незалежнасьці старая ўжо шла падсьлепаватай, глухой, нерухомай чарапахай, здольнай дайсьці хіба толькі да кляззету й прачытаць толькі назву любімае газэты «Гомельская праўда». Пад назвай пачыналася цемра. А за дзьвярыма пачыналася незалежнае жыцьцё, ніякім чынам яе не датычнае. Прадукты прыносіў траюроднаўнучатапляменьнік, які прыехаў з дальняга райцэнтру. Сяброўкі даўно былі на могілках. Адзінаю й апошняю сяброўкай засталася пэнсія ў памеры пяцідзесяці савецкіх рублёў, якую прыносілі дамоў, па якую сілаў дайсьці да дзьвярэй хапала, і якая ўся, да апошняй паперкі зьнікла ў беспамерным матрацы.

Шчасьце замігцела ў красавіку 91-га. Пэнсія ўзрасла. З таго дня яна павялічвалася пастаянна. Што павялічвала пруткасьць матрацу і ўздымала старэчы настрой. Настрой падупаў, калі замест звыклых «крамлёў» прынесьлі нейкіх дробных жывёлаў з дробнымі лічбамі. Гэта была незалежнасьць. Спачатку старая занелюбіла яе — тая пазбавіла яе аднаго нуля. Але неўзабаве, калі пэнсію пачалі прыносіць толькі незалежнымі грашыма, любоў памацнела. Незалежная Беларусь павялічвала пенсію штомесяц. За дзьвярыма, нібы чума, бушавала інфляцыя, а ў яе цьмяным пакоі панаваў такі незвычайны дух мільёнаў. За вокнамі людзі з трывогай чакалі зьяўленьня новае купюры, яна ж, можа адзіная ў горадзе, з замілаваньнем пералічвала новыя нулі на банкнотах з «Пагоняй». Свайму родзічу яна да апошняга дня давала ўсё тыя ж пяць рублёў і ні капейкі больш. Памерла старая зацятай нацыяналісткай. Калі пасьля яе сьмерці ўспаролі хрумсткі матрац, адтуль вываліласяа гара паперак часоў ад Сталіна да Лукашэнкі. Паперкі, патрэбныя адно нумізматам-пачаткоўцам.

Вам гэта падаецца сьмешным? Узгадайце сабе. Як мы радаваліся, нібы дзеці. Спачатку нацыянальным сьцягам, што так чароўна, у адну ноч, зьявіліся над аблгаррайвыканкамамі. Пасьля — «Пагоням» над тварамі нашых ахоўнікаў. Пасьля — беларускім словам прэзыдэнцкай прысягі. А нулі, між тым, расьлі. Да тае пары, калі мы ўсе засмуціліся. Нібы дарослыя. Да разуменьня таго, што нам ня сьвеціць памерці шчасьлівымі мільянэрамі. Але пажыць яшчэ сьвеціць. Зацятымі нацыяналістамі. І можа дажыць да сьветлае Перамогі. Бо на іхных купюрах нулі растуць хутчэй. Хай яны пацешацца.

Сяргей Пульша

Хто не сьпяшаецца — той не спазьняецца

Гэты горад — адзін з найпрыгажэйшых «местачковых» гарадоў Беларусі. Тут адразу адчуваеш спакой і мір у душы. Адзін з найбольш традыцыйных і кансэрватыўных гарадоў краіны. Тое месца, дзе хочацца размаўляць па-беларуску. Маладэчна.

Выйшаў з электрычкі, і ня хочацца нікуды бегчы, ня хочацца ніякай мітусьні. Тут трэба проста ісьці па вуліцах, гуляючы, як звычайны абібок, якому няма чаго рабіць. Гэта ўласьцівы для такіх прыгожых мясьцінаў тэмп жыцьця. У Менску людзі жывуць значна хутчэй — хутчэй бягуць па вуліцах, зрываюцца на зялёнае сьвятло сьветлафора. У Маскве ўсё робіцца яшчэ хутчэй. У Нью-Ёрку ўсё, напэўна, яшчэ хутчэй, але там я ня быў. Я быў у Маладэчне, дзе агульны тэмп спрыяе захаваньню нэрваў, а значыць і доўгаму жыцьцю. Хто не сьпяшаецца, той не спазьняецца.

На цэнтральнай вуліцы ў Маладэчне існуюць дзьве лепшыя крамы ў горадзе: кнігарня і кветкавая. За кветкавай крамай будуецца вялізны касьцёл.

Некалі Караткевіч апісаў ксяндза, які езьдзіў на матацыкле. Маладачанскі ксёндз езьдзіць на 740-й «Вольве». Я аднойчы чуў яго на імшы. Малітвы па-польску, казаньні па-расейску. Гэты чалавек будуе касьцёл, езьдзіць па вёсках Маладачанскай акругі, служыць людзям, не шкадуючы сябе й сваёй тачкі. А мова... Дасьць Бог, прыйдзе час. Галоўнае, каб чалавек быў добры.

Лепшая рыса гораду — кансэрватызм. Міліцыянты тут дагэтуль ходзяць з «Пагонямі» на шапках, бел-чырвона-белым сьцягам на каўняры і, што самае дзіўнае (асабліва пасьля Менску), — без гумовай дубіны! Дзе ў Менску ўбачыш міліцыянта без «дэмакратызатара»!.. Калі міліцыянт пападзецца зусім добры, ён можа пачаставаць вас «Стымаролам» і ў шчырай размове прызнацца, што ня ведае, хто такі Карпенка. Былога мэра хутка забылі.

А што датычыць афіцыйнай сымболікі — «лукашоўкі», то я бачыў яе толькі на двух будынках. І гэта за пяць гадзінаў блуканьня па вуліцах Маладэчна.

Тэлефоны тут працуюць за жэтоны. Жэтон — савецкая манэта 15 капеек.

У Маладэчне ні ў кога не выклікае зьдзіўленьня тое, што вы размаўляеце па-беларуску. На ваш запыт вам адкажуць таксама па-беларуску — гэта «добры тон» гораду. Беларуская мова прыгожа гучыць у паветры вуліц. Гэта ня Менск, дзе беларушчыну чуваць толькі ў мэтро.

Піва ў Маладэчне рознае, як Беларусь. Ёсьць «Лідзкае», «Няміга», «Маладачанскае», «Стары Замак» — цэлая геаграфія. Не сустрэў толькі «Рэчыцкага». А каб сустрэў, то кожны дзень, напэўна, марнаваў бы 4 гадзіны, каб прыехаць зь Менску ў гэты піўны рай.

Шапік ТБМ на вакзале мае ўвесь асартымэнт шапікаў ТБМ. Тут можна набыць усё: ад значкі зь бел-чырвонабелым сьцяжком да новай кнігі Адама Глёбуса. А незалежная прэса (на той момант — газэта «Имя») зьявілася ў продажу нават раней, чым у Менску. Мусіць, цягнік, які возіць гэтыя газэты зь Літвы, спыняецца ў Маладэчне на пэўны час. Так узьнікае звышапэратыўнасьць.

Калі ў электрычцы на Маладэчна квіток у вас не прабілі, назад да Менску можна даехаць па тымсамым квітку. Я зьбіраўся быў сказаць, што загадзя набыў у Менску і зваротны квіток, але нічога казаць не спатрэбілася. Кандуктар скасаваў мне яго без аніякіх заўваг, быццам я набыў квіток у Маладэчне. Магчыма, я раблю дрэнную рэч, адкрыўшы гэты сакрэт, але й чыгунцы таксама жыць трэба.

Вось так. Адно слова — Маладэчна.

Алесь Аркуш

У Наваполацку

У Наваполацку калі сьвеціць сонца, калі йдзе дождж, — карацей, жыцьцё працягваецца. Ягоную падзейнасьць не параўнаць зь менскай, але й тут адчуваецца грамадзкая напружанасьць, ёсьць свае ахвяры дэспатычнага рэжыму. Сярод белага дня на цэнтральнай вуліцы гораду быў зьбіты амонаўцамі апэратар творчага аб'яднаньня «Беларускае шоў» Алесь Буракоў — толькі за тое, што меў на грудзях значак з «Пагоняй». Алесь не вызначаўся «сьведамасьцю», але цяпер значак ня здыме.

Непрыемную навіну напрыканцы навучальнага году пачулі бацькі адзінай у Наваполацку беларускай школы №9 (у школе навучалі пяць беларускамоўных паралеляў) — з наступнага навучальнага году плянуецца набіраць і расейскамоўныя клясы. Акрамя таго, ва ўсіх астатніх клясах бацькам прапанавалі напісаць заявы з вызначэньнем, на якой мове навучаць іхніх дзяцей, маўляў, гэтага патрабуе прэзыдэнцкі загад па забесьпячэньні роўных правоў расейскай і беларускай моваў. Відавочна, некаторыя беларускамоўныя клясы расфармуюць і ўся шасьцігадовая праца дзеля стварэньня беларускай школы будзе гвалтоўна паплюжана. На бацькоўскім сходзе ў 1 «А» пісаць заявы ня сталі. Бацькі абураліся — няўжо адну з 12-ці гарадзкіх школаў нельга пакінуць беларускай, якія тут роўныя правы! А адна маці сказала, што ейны сын усё адно будзе хадзіць у беларускую клясу — няхай толькі дзеля таго, каб вырас непадобны да сёньняшняга прэзыдэнта.

Перамогай скончылася «разборка» паміж гісторыка-культурным клюбам «Княжыч» і прамаскоўскім гістарычным аб'яднаньнем «Полоцкий рубеж». Калі ўсе гістарычныя, этнаграфічныя, культурніцкія аргумэнты скончыліся, «княжычы» выклікалі «рубежовцев» на футбольны двубой. Першы мач яны выйгралі зь лікам 10:8, другі прайгралі 8:6, а ў трэцім, пасьля менскіх падзеяў 30 траўня, разграмілі «маскалёў» 8:4 — ёсьць спадзяваньні, што перамога гэтая ўвойдзе ў падручнік гісторыі Полаччыны. Эмацыйныя дзяўчаты-заўзятаркі з клюбу (напэўна, трэба называць іх «княгінямі») ледзь не засілілі пераможцаў-«княжычаў» у сваіх абдымках.

Наваполацкі рок-гурт «Грунвальд» напрыканцы траўня пачаў працаваць над запісам свайго новага альбому «Твар Тутанхамона» на вершы Юрыя Гуменюка. Праца йдзе ў студыі тэатру «Зьніч». Ужо гатовая ўкладка для касэтаў, на якой адлюстравана вокладка аднайменнага паэтычнага зборніка паэта-постмадэрніста з Горадні. Напэўна, у чэрвені адбудзецца прэзэнтацыя «Твару». Абудзіўся ад доўгага сну й славуты полацкі «Мясцовы час». Відавочна, у бліжэйшыя дні й гэты гурт пачне студыйную працу.

Пры Наваполацкай каталіцкай парафіі створана хрысьціянская супольнасьць «Божым Шляхам». 1 чэрвеня Супольнасьць наладзіла паездку па касьцёлах Дрысеншчыны (Верхнядзьвіншчыны). Найперш каталікі імкнуліся наведаць касьцёл у Росіцы, побач зь якім пахаваныя апекуны Супольнасьці ксяндзы Юры Кашура і Антоні Ляшчэвіч. Падчас Другой сусьветнай вайны сьвятары былі закатаваныя гітлераўцамі разам з паўтара тысячамі жыхароў Росіцы. Гітлераўцы ім прапаноўвалі жыцьцё, але ксяндзы самаахвярна падзялілі лёс сваіх парафіянаў. Цяпер росіцкі прыход узначальвае айцец-марыянін Антоні Лось, які два гады таму прыехаў на Дрысеншчыну зь Лёндану.

Сьвет

Выбары ў Чэхіі

На нядаўніх парлямэнцкіх выбарах у Чэхіі перамогу атрымала Грамадзянская Дэмакратычная Партыя (ГДП) на чале з прэм'ер-міністрам Вацлавам Клаўсам, набраўшы 29,6% галасоў.

ГДП атрымала, такім чынам, 68 месцаў у парлямэнце. Што на 8 месцаў меней, чым у парлямэнце мінулага скліканьня. Разам з дзьвюма партыямі-партнэрамі ГДП сфармуе кааліцыю ў колькасьці 90 чалавек на 200 месцаў у парлямэнце. Другое месца належыць Чэскай Сацыял-Дэмакратычнай Партыі (ЧСДП), якая атрымала 61 месца. Для ЧСДП гэта відавочны посьпех, бо на мінулых выбарах яна мела ўсяго 17 мандатаў. Артадаксальныя камуністы атрымалі 12 крэслаў. Яны не зьбіраюцца блякавацца зь якой-небудзь іншай партыяй ці кааліцыяй, бо цьвёрда стаяць на ідэалах пабудовы камунізму. У процівагу ім ёсьць праварадыкальная Рэспубліканская Партыя, якая, атрымаўшы 18 месцаў, што на 4 болей, чым на мінулых выбарах, таксама ўтварыла ўласную фракцыю. Прыкладам яе радыкалізму могуць служыць прапановы выслаць усіх цыганоў з Чэхіі ў Індыю. Прэзыдэнт краіны Вацлаў Гавэл зноў даручыў Вацлаву Клаўсу сфармаваць кабінэт.

Пакараньні для камуністычных функцыянэраў

Польскі Сойм прыняў два законы наконт рэпрэсіяў і парушэньняў правоў чалавека ў часы камуністычнага рэжыму.

Гэтыя законы прадугледжваюць, што ў злачынстваў былых дзеячоў ПНР ня можа быць тэрміну даўніны, а вінаватыя ў такіх злачынствах не падлягаюць амністыі. Сойм пастанавіў, што тэрмін даўнасьці ў дачыненьні да сур'ёзных злачынстваў супраць жыцьця, здароўя, свабоды й справядлівасьці, учыненых у 1944-1989 г. пачынае дзейнічаць толькі з 1 студзеня 1990 г. Такім чынам, зьявілася магчымасьць сур'ёзна заняцца справамі польскіх КГБістаў 50-х гадоў. Такія спробы рабіліся й раней, але тады камуністычныя каты спасылаліся на ўказы пра амністыю. Цяпер гэтага ім не дазволена.

Разам з тым быў прыняты закон аб штомесячнай кампэнсацыі асобам, што прымушаліся да паднявольнай працы пры гітлераўцах ды СССР. Гэта тыя, хто падчас другой сусьветнай вайны прымусова працаваў на немцаў ці быў дэпартаваны з Польшчы (у межах да 1 верасьня 1939 г.) ў Нямеччыну ці СССР. Права на такую кампэнсацыю атрымалі 200-300 тыс. чалавек.

Чучхе не дапамагае

У тэлевізіі камуністычнай Карэі прагучала наступная аб'ява: «Цяпер мы распавядзем вам, як гатаваць смачную ды здаровую ежу зь дзікіх зёлак». Упершыню, забыўшыся на прапагандысцкую кампанію пра дасягненьні адзіна правільнага вучэньня Чучхе, камуністычны рэжым заклікаў насельніцтва самім ратавацца ад голаду.

Усё пачалося пасьля леташніх прыродных бедзтваў. Тады ў жніўні пачаўся зацяжны моцны дождж, што ліў цэлыя суткі і дасягнуў гадавой нормы ападкаў. Патокі вады пазмывалі ўсё, што толькі расло на палях, а паводка разбурыла таксама дамы мільёнаў людзей. Пацярпелі 22 млн. жыхароў паўночнай часткі краіны. Усьвядоміўшы, што вучэньне Чучхе тут не дапаможа, камуністычнае кіраўніцтва зьвярнулася па дапамогу да сусьветнай супольнасьці і найперш да самых лютых сваіх ворагаў — паўднёвых карэйцаў. Ад таго часу ў КНДР пацяклі мільёны тонаў рысу з ЗША, Кітаю, Паўднёвай Карэі, Японіі. Нават Расея даслала 20 тонаў. Але гэтага аказалася недастаткова. Да таго ж, стала паступаць інфармацыя, што гуманітарная дапамога выкарыстоўваецца не для дапамогі насельніцтву, а галоўным чынам для разьдзьмутага камуністычнага войска, якое пастаянна робіць правакацыі на мяжы з Паўднёвай Карэяй, і для шматлікага партыйна-дзяржаўнага чынавенства. У сувязі з зьмяншэньнем харчовай дапамогі нават партыйныя функцыянэры пачалі галадаць. Замежныя карэспандэнты паведамляюць пра тое, што гарнітуры на іх вісяць мяшкамі, а калісьці круглыя халёныя твары, што павінны былі адлюстроўваць дасягненьні ў пабудове камунізму, павыцягваліся ды завастрыліся. Што ўжо казаць пра звычайных людзей.

Афрыканскі шлях

Мне здаецца, што шлях ад грамадзтва, у якім фільм францускіх рэжысэраў Каро й Жюно «Далікатэсы» прымаюць за «гратэск», да грамадзтва, у якім яго прымалі б за «рэалістычную тэледраму», не такі й далёкі. Чалавечыя каштоўнасьці зьнікаюць нашмат хутчэй, чым назапашваюцца. Спачатку хлусьнёй, пасьля дубцом па сьпіне, пасьля па твары, пасьля да крыві, потым — куляй, потым — танкамі... Пяць гадоў таму сьвету здавалася, што нарэшце трыюмфуе гуманізм, а палітыцы падвойных стандартаў прыйшоў поўны й канчатковы капут. Але выйшла так, што йзноў мы, эўрапейцы, альбо спадзяемся хлусьнёй выратаваць шанцы на праўду, падтрымваючы Ельцына на перавыбраньне, альбо разводзім рукамі й адводзім вочы, калі ў Афрыцы забіваюць тысячы людзей за дзень. Чыёсьці мінулае можа стаць нашай пэрспэктывай.

Наўрад ці ў Цэнтральна-Афрыканскай Рэспубліцы паказвалі фільм пра тое, як калектыў жыхароў (тлумачу для неаматараў кіно) у нейкім галодным краі ў пэўны час харчаваўся работнікамі, якіх мясьніквкатэраздатчык наймаў у суседнім нішчымным горадзе, пра каханьне чарговага парабка і дачкі мясьніка... ЦАР мела ўласны досьвед, уласнага траглядыта-імпэратара, якому пасьля-ткі Францыя дала прытулак (хаця яшчэ пазьней яго ўсё ж засудзілі).

Цэнтральна-Афрыканская Рэспубліка — адна з найбяднейшых у сьвеце. Памер ВНП на душу насельніцтва складае 340 даляраў на год, выйсьця да мора няма, звышважных радовішчаў таксама, насельніцтва размнажаецца як саранча, нягледзячы на AIDS, багатыя суседзі шуры-муры з ЦАР ня круцяць, савана ды савана вакол, а з саваны — які табе толк... Карацей, чорная безнадзейная дзірка на самай сярэдзіне стракатага кантынэнту. Зямлі ў іх шмат (ЦАР утрая большая за Беларусь, 623.000 км2), насельніцтва — утрая менш, чым у Беларусі (3.400.000). У гэтай краіне, дзе мовы карэнных народнасьцяў ня маюць статусу дзяржаўных, вырошчваюць бавоўну, каву, тытунь ды кожны трымае гародчык з загонам маніёка і ніўкай сорга. Сярод важных галінаў прамысловасьці вызначаюцца вытворчасьць цэмэнту, баваўняных тканінаў і піўныя бровары. Яшчэ, праўда, здабываюць жменьку дыямэнтаў (на 60 млн. даляраў за год), але гэтым ужо займаюцца тыя, хто пасьля экспартуе іх ў Францыю, хто трымае ўладу.

Назвы большасьці гарадоў краіны пачынаюцца на літару «Б». Раней краіна называлася Убангі-Шары, паводле назваў дзьвюх вялікіх тамтэйшых рэк. У краіне жыве народ, амаль пазбаўлены нацыянальнай самасьвядомасьці (нават назвы гістарычнай няма), традыцыі павагі да ведаў, культуры й інтэлігенцыі (у 1979 годзе імпэратар Бакаса ўчыніў у простым сэнсе слова разьню студэнтаў і вучняў старэйшых клясаў ліцэяў, то бок той сацыяльнай групы, што стаяла за свабоду й дэмакратыю супраць дыктатуры, прычым, зразумела, рабіў ён усё гэта не ўласнаручна — рабілі ягоныя памагатыя не бяз згоды «вялікага народу маёй краіны», як любіў казаць прэзыдэнт-імпэратар).

Пры гэтым Бакаса часта карыстаўся фразэалёгіяй нэгрыцянскага шавінізму: вяршнасьць нэгрыцянскае расы, асаблівая місія афрыканскіх народаў, асаблівы шлях разьвіцьця. Дарэчы, ідэалёгія чорнага нацыяналізму дайшла ў сваім разьвіцьці да пачварных, іншы раз, формаў, як у Заіры, Нігерыі ці ЗША, дзе пра гэта занепакоена пісалі падчас і пасьля працэсу футбаліста Сымпсана. Калі ў 1979 годзе «Amnesty International» выкрыла злачынствы рэжыму Бангі, Бакаса заявіў народу пра змову зьнешніх ворагаў. Тым ня менш, ягоная фігура ўжо сталася занадта скандальнай, каб Парыж, які трымае ў руках усе нітачкі цэнтральна-афрыканскай палітыкі, дазволіў працяг крывавага спэктаклю. Дзяржаўны пераварот прывёў да ўлады ваенных. Прэзыдэнт Дако зьмяніў палкоўніка Калінгбу, пасьля —сеньняшні прэзыдэнт Фэлікс-Андрэ Патасэ. Зрэшты, палітыка ад гэтага моцна не мянялася. Племянныя прэзыдэнты паслухмяна лётаюць у Парыж сьвяткаваць Дзень узяцьця Бастыліі, а калі ў дзяржаўным скарбе бракуе сродкаў, каб заплаціць салдатам, што трымаюць краіну ў кулаку, хаваюцца на французкай вайсковай базе. Фарпост мае стратэгічнае значэньне для кантролю над рэгіёнам.

Так адбылося і цяпер. Прынамсі, так падавалі францускія СМІ. Мяцежнікі безь ліхога шэлега ў кішэні пайшлі на прэзыдэнцкі палац, патрабуючы адстаўкі прагнілага рэжыму, захапілі цэнтар сталіцы, пошту, радыё. Францускія войскі мусілі выпусьціць па авангардзе мяцежнікаў ракеты з асабліва дакладнай наводкай —толькі тады бунтары адступілі. Відавочна, што нянавісьць да паўкаляніяльнага рэжыму Патасэ і колькасьць забітых —вялікія, бо наступным днём у цэнтры сабраўся натоўп, які скандзіраваў «A mort la France» (Сьмерць Францыі). Натоўп расстралялі, замежных грамадзянаў вывезьлі, групы моладзі тым часам рабавалі заможныя дамы й крамы. Асабліва пацярпелі кварталы, дзе жывуць 100.000 імігрантаў з суседняга Чада, пераважна гандляроў, якія падтрымваюць сёньняшні рэжым. Дакладную лічбу ахвяраў устанавіць немагчыма, іх сотні; усе моргі краіны перапоўненыя.

Залішняе калегаваньне з адыёзным Бакасам было адной з прычынаў паразы францускага прэзыдэнта Валеры Жыскар д'Эстэна на выбарах 1981 году супраць Мітэрана. Наўрад ці абарона «нацыянальных інтарэсаў Францыі і дэмакратычна абранага ўраду ЦАР» закране рэпутацыю Жака Шырака, які ўжо калісьці ўзрываў атамныя бомбы на Муруроа і прымаў Ельцына ў разгар чачэнскай бойні. Францыя падтрымвае афрыканскі шлях разьвіцьця, які можна вызначыць як клептакратыю. Мажныя прэзыдэнты ў леапардавых скурах прадалі за бясцэнак нямала багацьцяў сваіх краінаў і часта ўжо ня могуць спыніцца. Дэмакратычным Эўропе і Амэрыцы бракуе ці то сілы, ці то волі ўмяшацца й паставіць на месца, напрыклад, Мабуту Сэсэ Сэка Кэкэ Нгбондэ Ва За Банга ў Заіры, нігерыйскіх генэралаў, што цягнуць лідараў апазыцыі на шыбеніцу; мы ня ведаем, што рабіць з Самалі, Сьера-Леонэ, Лібэрыяй, Руандай, Бурундзі, дзе цяпер ужо ня проста хаос і анархія, а сапраўднае пекла. У гэтых краінах сіла пляменаў вымяраецца колькасьцю людзей, якіх войска можа забіваць за гадзіну (лідары тутсі ў Руандзе выхваляюцца, што іхняя міліцыя за гадзіну здольная зарэзаць пяць тысячаў чалавек). Калі азьвярэньне разьліваецца морам, яго ня спыніш ніякімі гацямі й дамбамі.

Афрыканскі (умоўная, не на крыўду афрыканцам назва) — гэта шлях наўмыснага разбурэньня грамадзянскай супольнасьці. Грамадзкія мэханізмы ствараюцца спакваля, самі сабой. Але ў пэўны момант такая супольнасьць у нейкай краіне разьвіваецца настолькі, што кіраўнікі пачынаюць усьведамляць гэта, але замест таго, каб гадаваць маладую грамадзянскую супольнасьць, такія ўладары кідаюцца ў барбарства, каб зьнішчыць матэрыю грамадзкага жыцьця, незалежную ад дзяржавы, бо баяцца, што з разьвіцьцём супольнасьці ім паменее ўлады, грошай з шахермахерства, адданасьці й пакланеньня грамадзянаў ці чагосьці іншага, дарагога іхняму сэрцу і страўніку. Гэтак у афрыканскіх краінах першыя гады пасьля атрыманьня незалежнасьці, калі лад жыцьця яшчэ заставаўся традыцыйны, былыя каляніяльныя структуры — жывучыя, а грамадзянская супольнасьць — неразьвітая, усё йшло нібыта ціха й сьвята пад бурныя воплескі радасных эўрапейскіх інтэлектуалаў. Але ўжо ў 70-я гады ўспыхнулі справакаваныя вялікімі дзяржавамі канфлікты ў Этыёпіі, Анголе і г. д., а на мяжы 80-х і 90-х на чорным кантынэнце ўсё ляснула, як той танзанійскі паром з 600 пасажырамі на возеры Вікторыя. Ляснула, і няхай. Амэрыка маўчыць: нафты ў Афрыцы, у адрозьненьне ад Кувэйту, няма, толькі ў Нігерыі трошкі; атамнай зброі, як у Расеі, няма, толькі ў ПАР, але гэтай краіне эўрапейскія інтэлектуалы пляскаюць у далоні. Пакуль пляскаюць...

Сёньня на Захадзе, шакаваным страшнымі вынікамі неўмяшальніцтва ў Босьніі, Руандзе і г. д., чуюцца прапановы: патрэбны новы каляніялізм. Наўрад ці гэта рацыянальны варыянт. Хутчэй, патрэбны новы нонканфармізм, калі інтарэсы грошай ніколі не пераважаюць правоў чалавека.

Пачатак XXI ст. будзе пэрыядам глябалізацыі і фрагмэнтацыі, калі Зямля, аперазаная новымі транспартнымі й інфармацыйнымі сродкамі, стане адной вялікай сусьветнай вёскай і калі, разам з тым, разаўюцца працэсы расколу й самазьнішчэньня цэлых культураў, будуць палаць лякальныя войны, калі зьніканьне адметнасьцяў і традыцыйных формаў жыцьця выкліча цяжкую фрустрацыю, бурны пратэст і пошукі вінаватага. А вінаватымі могуць быць жыды, хуту, чачэнцы...

Шкада, калі афрыканскім шляхам ідуць эўрапейскія краіны, дзе рост паслабленай было камунізмам сьвядомасьці хвалюе новых дыктатараў.

Усе лічылі Альбанію выдатніцай сярод краінаў Усходняй Эўропы, але крывавае абвяшчэньне перамогі прыўладнай Дэмакратычнай Партыі не магло не жахнуць. Прэзыдэнт Альбаніі Салі Бэрыша загадаў зачыніць выбарчыя ўчасткі на дзьве гадзіны раней тэрміну і адразу абвесьціў, што ягоная партыя атрымала 80 працэнтаў галасоў. Спэцвойскі жорстка зьбівалі ўсіх нязгодных з такім меркаваньнем. Пацярпелі былы прэм'ер-міністар першага дэмакратычнага ўраду Грамоз Пашко, лідар студэнцкага руху, дзякуючы якому камуністы ў 90-м мусілі сысьці, Бленды Гоўша. Зьбівалі, трушчылі, арыштоўвалі нават старых. Людзі, што пад залевай прыйшлі на плошчу Скандэрбега дзеля праўды й сумленьня, бадай, зайздросьцілі лідару сацыялістаў, былому прэм'еру апошняга камуністычнага ўраду Фатасу Нана, які ўжо сядзеў у турме. У нявыкрутцы апынуліся назіральнікі ад Эўразьвязу й заходнія паслы: асуджаць фальсыфікацыі на выбарах — значыць, весьці да ўлады былых камуністаў. (Праўда, 12 з 53-х: швэды, нарвэжцы, ангельцы й немец, — ня сталі чакаць, чым скончацца беспарадкі ў Тыране, і выступілі з рэзкім асуджэньнем.)

Падзеі ў Альбаніі могуць стаць сцэнарам для Расеі. Выбары там — найважнейшая падзея ў міжнародным жыцьці на гэтым тыдні. Што важней: фармальная дэмакратыя ці рынкавыя рэформы? У наступным нумары таксама — пра Італію, дзе ўпершыню да ўлады прыйшлі левыя; Вэльтроні, Качары, Эка пры італьянскім урадзе — гэта ўсё адно як... Уявіце, Гермянчук, Пазьняк, Бабкоў пры беларускім урадзе праз 20 гадоў неафрыканскага шляху...

Андрэй Дынько

КАЛЯНДАР

Карэкцыя досьведу

Неяк увечары мы з прыяцелем палілі, шпацыруючы па нашай нешматлюднай задворкавай вулачцы. Зь цемры кустоў перад намі паўстаў п'янавасьценькі мужычок, які дабразычліва завёў адную з тых гамонак, якая папярэднічае «страляньню» цыгарэты. Ён нязьвязна балбатаў сабе, палячы наш «LM», аж нечспадзявана заявіў: моладзь называецца! Швэндаюцца, лайдачаць. На іранічнае пытаньне аб тым, што ж трэба рабіць, мужычок абсалютна сур'ёзна адказаў: «Бачыце як асфальт крыва паклалі? Узялі б ды перарабілі!»...

Прыблізна ў гэткае ж становішча патрапілі мурыны-рабы на Гаіці, калі ў 1804 годзе апынуліся перад фактам стварэньня ўласнай дзяржавы. Прыйшлі яны да гэтага, натуральна, праз вызвольнае паўстаньне, што распачалося ў 1791-м, у той самы год, калі Сойм Рэчы Паспалітай Абодвух Народаў ухваліў Канстытуцыю 3 Траўня, другую ў сьвеце пасьля Амэрыканскай, якая ўстанаўлівала, што «любая ўлада людзкой супольнасьці бярэ свой пачатак з волі народу». Праз два гады гэты плён «волі народу» быў замарожаны да пачатку дваццатага стагодзьдзя праз акупацыю краіны войскамі «трох арлоў». У адрозьненьне ад волі гаіцянскіх мурынаў. Іхняе паўстаньне сталася найунікальным у сусьветнай гісторыі: упершыню рабы дамагліся стварэньня ўласнай дзяржавы!

За першыя паўстагодзьдзя свайго існаваньня мурынска-мулацкая дзяржава на сваіх 27,8 тыс. квадратных кілямэтрах два разы ўвасаблялася ў форме каралеўства, і два разы — у форме імпэрыі. У 1859 годзе Гаіці пераўтварылася у рэспубліку, якою зьяўляецца дагэтуль: «Прэзыдэнт Гаіці карыстаецца дыктатарскімі паўнамоцтвамі: мае права роспуску парлямэнту, адхіленьня й прызначэньня чальцоў кабінэту міністраў, ён выдае ўказы, якія маюць сілу закону, зьяўляецца найвышэйшым вайскаводцам. Дзейнасьць парлямэнту мае дарадчы характар. Судзьдзі ўсіх судоў прызначаюцца прэзыдэнтам» (Энцыкляпэдычны даведнік «Лацінская Амэрыка»).

Праз усю гісторыю гаіцянскай дзяржавы стрыжнем прайшло супрацьстаяньне мурынаў і мулатаў, якія лічаць сваю кроў больш высакароднай. Энцыкляпэдычны слоўнік «ЛА» гаворыць аб тым, што мулаты Гаіці — гэта нашчадкі францускіх калянізатараў. Наўрад ці нашыя продкі-шляхціцы маглі сабе ўявіць, што й яны мецьмуць гэткі ярлык, калі йшлі ў бой за волю Бацькаўшчыны, спачатку з Тадэвушам Касьцюшкам, а пасьля ў легіёне Дамброўскага.

Калі вы раптам трапіце на востраў Гаіці, і вам наладзяць экскурсію на памежжа Рэспублікі Гаіці й Дамініканскай Рэспублікі, не зьдзіўляйцеся, калі вашым правадніком сярод гораў Сьера-дэ-Нэйба будзе блакітнавокі мулат. Яго будуць зваць альбо Адам Яновіч, альбо Аляксандар Барэйка, а можа Сэргіюш Харэўскі... Натуральна, ён будзе намагацца гаварыць з вамі па-француску, ублытваючы ў гаворку гішпанскія й крэольскія словы. А перад начлегам, седзячы пасьля вячэры ля вогнішча, ён праспявае вам песьні свайго народу. Сярод іх абавязкова будзе «Слаўся, Дзева Марыя». Той, хто родам з Гарадзеншчыны альбо Віленшчыны, можа, не адразу зловіць сябе на тым, што слухае песьню «в ензыку простым», на тым польска-беларускім дыялекце, што ў палякаў завецца крэсовым, а ў нас — заходнім.

Легіянэры Дамброўскага марылі дайсьці з войскам Напалеона да Смаленску, каб аднавіць сваю Канстытуцыю, сваю Айчыну — Рэч Паспалітую. Напалеон марыў зрабіць для сябе й для сваіх жаўнераў Айчынай увесь сьвет. Таму ў 1799 годзе ён скіраваў у Сан-Дамінга (так звалася французкая частка вострава Гаіці) сваіх падначаленых — два аддзелы беларускіх шляхціцаў зь легіёну Дамброўскага. Калі яны высадзіліся на бераг, з мора зьявіўся ангельскі флёт і зьнішчыў іхнія караблі. Вояры сыйшлі ў гаіцянскія горы. Яны ня кінулі зброю. Іхнія нашчадкі баранілі краіну ад навалы акупантаў, і ад цемрашальства мясцовых «каралёў», «імпэратараў» ды іншых «правіцяляў».

У мяне быў знаёмец — мурын Адэра, у былым капітан ваенна-паветраных сілаў Этыёпіі, а цяпер выпускнік гістфаку БДУ, грамадзянін Беларусі. Звычайна ён вітаўся так: «Добрі дзень. На якой мов'е будзем размаўлят, на рускай ті на беларускай?» Я не хачу, каб ад нас зьяжджалі беларускія грамадзяне «нярускіх нацыянальнасьцяў». Праз выгнаньне яны вельмі востра адчуваюць што такое Айчына, і вельмі чульліва ставяцца да сваёй НОВАЙ Айчыны. У красавіку 1969 году ў Гаіці быў уведзены закон, які ўводзіў сьмяротнае пакараньне за распаўсюджваньне марксісцкіх ідэяў. Сёлета, падчас разгону дэманстрацыяў, у нас хапалі людзей, што размаўлялі па-беларуску. Я б не зьдзівіўся, калі б сярод іх апынуўся мой знаёмец Адэра. Я таксама не зьдзіўлюся, калі ў будучыні Адэра ўзгадае свае вайсковыя навыкі дзеля абароны сваёй новай Бацькаўшчыны і сыйдзе ў беларускія лясы.

205 гадоў таму насельнікі Беларусі мелі шанец стацца грамадзянамі адной з самых дэмакратычных краінаў сьвету. 205 гадоў таму гаіцянскія мурыны-рабы распачалі свае крокі да незалежнасьці. Два гады таму беларусы ізноў атрымалі Канстытуцыю, што адпавядае ўсім міжнародным нормам правоў чалавека, і абралі свайго першага прэзыдэнта, які адразу ж пачаў «замарожваць» Канстытуцыю, паводле якой яго абралі. Летась у незалежнай Гаіці ўпершыню за сто дзевяноста два гады адбыліся ВОЛЬНЫЯ прэзыдэнцкія выбары, якія, ЯК ЗАЎЖДЫ, скончыліся крывёю. У канцы 18 ст. у вольнай краіне Гаіці было вельмі мала носьбітаў досьведу дэмакратыі. У канцы 20 ст. у Беларусі засталося вельмі мала носьбітаў досьведу ВОЛІ. Патрэбны абмен вопытам. Ён адбудзецца ў будучыні паміж блакітнавокімі мулатамі нашых краінаў.

Севярын Квяткоўскі

№ 12/96
10 — 16 чэрвеня

Новае слова на рынку беларускае прэсы — штотыдзень 16 палосаў патрэбнае інфармацыі

Інфарматар
НАША НІВА

ШТОТЫДНЁВЫ ІНФАРМАЦЫЙНЫ ДАДАТАК ДА ГАЗЭТЫ НАША НІВА

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ЗАБЕСЬПЯЧЭНЬНЕ BELARUSIAN PUBLIC RELATIONS ASSOCIATION

БІРЖА ПРАЦЫ

Агенцтва прапануе дзяўчатам паспрабаваць сябе ў якасьці фотамадэлі й у танцавальных студыях. Тэл. 238-96-96, з 10.00 да 12.00.

Агенцтва нерухомасьці "Арыва" запрашае на працу агентаў. Тэл. 36-39-78.

Агенцтва нерухомасьці запрашае на працу агентаў. Тэл. 34-46-68.

АТ "Дамы й кватэры" запрашае на працу агентаў для працы зь нерухомасьцю. Пажаданы досьвед працы, узрост да 30 гадоў, актыўнасьць, камунікабэльнасьць. Праца паводле гнуткага графіка. Тэл. 239-40-08.

Бугальтара зь веданьнем юрыспрудэнцыі, узрост да 35 гадоў, з досьведам працы, запрашаю на выгодных умовах. Тэл. 263-60-46.

Вэтэрынарнага доктара, можна пэнсіянэра. Тэл. 263-07-02

Высокакваліфікаваныя будаўнічыя брыгады бяз шкодных звычак запрашаю на працу (з 18 гадзінаў). Тэл. 221-28-06, 241-09-27.

Галоўнага бугальтара, кіроўцу з асабістым аўтамабілем, кладаўніка, брыгаду аздобнікаў (5 чалавек), мэнэджэра працы зь нерухомасьцю. Тэл. 266-87-63.

Акцыянэрнае таварыства запрашае на сталую працу галоўнага бугальтара з досьведам працы на прамысловым прадпрыемстве. Тэл. 233-34-29, 232-44-32.

Для збыту вытворчасьці фірма запрашае камунікабэльнага юнака, які валодае нямецкай мовай. Тэл. 235-39-31.

Патрабуецца жанчына для дагляду хворага. Тэл. 256-31-41, пасьля 20.00.

Запрашаем энэргічных людзей з досьведам працы ў сфэры збыту й забесьпячэньня на працу камэрцыйнымі прадстаўнікамі. Тэл. 239-17-49. Прадукты харчаваньня.

Запрашаем маладых энэргічных людзей на працу камэрцыйнымі прадстаўнікамі. Поўны працоўны дзень. Навучаньне бясплатнае. Тэл. (0172) 34-42-32, (0172) 34-72-31.

Выдавецкі Дом "Мэджык" запрашае на працу рэклямных агентаў. Сумоўе адбываецца штачацьвер а 17.00 на адрэсе: вул. Калініна, 7, к. 26. Тэл. 27-69-75.

Установа запрашае на працу галоўнага бугальтара. Патрабаваньні: вышэйшая эканамічная адукацыя, досьвед працы ў спэцыяльнасьці ня меншы за 3 гады; эканаміставу. Тэл. 232-63-02 з 9.00 да 18.00.

Установа запрашае на працу мэнэджэраў збыту трыкатажных вырабаў. Тэл. 263-57-03, 263-57-04.

Установа для мантажу й рамонту катлоўняў і цеплавых сетак запрашае на сталую працу мантажнікаў 4-5 ступеняў, зварнікаў 5-6 ступеняў. Досьвед працы — ад 4 гадоў. Тэл. 221-32-16.

Патрабуецца пячнік. Тэл. 235-87-74.

Запрашаем на працу пілярамніка, газаэлектразваршчыка (пас. Калодзішчы). Тэл. 260-61-62 з 19.00.

Прыстойных і энэргічных людзей шукаем для супрацоўніцтва ў бізнэсе. Тэл. 260-87-73, з 9 да 11 гадзінаў.

Прапаную дзяўчатам 17-26 гадоў высокааплатную працу ў вар'етэ, на конкурснай аснове. Тэл. (216) 5-35-94.

Прадпрыемства на конкурснай аснове запрашае: майстра пякарнай вытворчасьці, прадаўцоў для працы ў міні-кавярні (жанчынаў з досьведам працы), кіроўцу з уласным аўтамабілем грузапад'ёмнасьцю да 1,5 тонаў. Тэл. 239-44-39.

Прадстаўніцтва Брытанскай кампаніі абвяшчае дадатковы набор энэргічных і прадпрымальных людзей, што жадаюць выбудаваць свой уласны бізнэс. Тэл. (017) 233-90-84.

Запрашаем на працу высокакваліфікаванага журналіста (рэклямна-інфармацыйная кампанія). Тэл. 239-49-62.

Запрашаем на працу танцавальныя суполкі, танцоўшчыка, выканаўцаў, якія працуюць у арыгінальным жанры, а таксама манэкенак і дзяўчынаў ростам вышэй за 170 см. Працуе падрыхтоўчая студыя. Даведкі на тэл. 254-46-06.

Запрашаем энэргічных людзей на пасаду гандлёвага агента. Тэл. 262-49-00, 262-52-50.

Запрашаем дапаможных рабочых на будаўніцтва прыватнага дому. Тэл. 232-96-95.

Запрашаю на працу высокакваліфікаваных рабочых будаўнічых спэцыяльнасьцяў бяз шкодных звычак для працы з зўраматэрыяламі. Тэл. 256-70-90, пасьля 18.00.

Запрашаю мэнэджэра з досьведам арганізацыі турызму. Адукацыя й досьвед абавязковыя. Тэл. 241-15-96, пасьля 18.00.

Адбываецца адбор кандыдатаў сярод навучэнцаў ВНУ з мэтай фундаваньня навучаньня на ўмовах далейшага адлічэньня працэнту ад заробку падчас працы ў фірме-фундатары. Свае зьвесткі й пусты канвэрт са зваротнай адрэсай дасылайце нам: 220007, Менск, а/с 140.

Вытворчай фірме патрабуюцца электрыкі 5-й ступені (мужчыны) і машыністы кампрэсарных агрэгатаў (мужчыны ці жанчыны). Праца зьменная. Тэл. (017) 262-18-32, 262-15-21.

Прапаную хатнюю працу — апрацоўка карэспандэнцыі. Дасылаць канвэрт са зваротнай адрэсай. 220085, Менск, а/с 156.

Рэклямная фірма стала запрашае агентаў з досьведам. Запрашаем мэнэджэра газэтнай рэклямы з досьведам працы ня меншым за 6 месяцаў. Даведкі й запіс на тэл. 20-51-01.

Расейска-беларускаму выданьню патрабуюцца рэклямныя агенты. Тэл. 222-33-77.

Сакратар-рэфэрэнт, зь веданьнем нямецкае мовы, справаводзтва, кампутара. Тэл. 323-61-84, 232-63-58.

Запрашаем на працу сакратара (дзяўчынаў ва ўзросьце ад 18 да 30 гадоў). Тэл. 70-47-57.

Тэрмінова патрабуюцца кіроўцы для працы на МАЗах міжнародных перавозак. Заклад кватэры, машыны, лецішча абавязковы. Замежны пашпарт. Досьвед працы. Тэл. 230-66-89.

Запрашаецца на працу сталяр-станочнік 5-й ступені. Тэл. 221-59-86, 298-93-52.

Будаўнічая фірма запрашае на конкурснай аснове на сталае месца прараба з вышэйшай будаўнічай адукацыяй, з досьведам працы ня меншым за 10 гадоў, з наяўнасьцю аўтатранспарту. Тэл. 23-44-50.

Патрабуецца кіроўца легкавой аўтамашыны. Праца ў вечаровыя часы. Тэл. (017) 269-17-03, (017) 269-18-03.

Патрабуецца інжынэр-будаўнік (прараб) з вышэйшай адукацыяй, досьвед працы ня меншы за 5 гадоў, узрост да 35 гадоў. Тэл. 64-46-21.

Раённыя цэнтры занятасьці насельніцтва:
223310, г. Беразіно, вул. Кастрычніцкая, 18, тэл. (8-215) 5-46-20;
222340, г. Валожын, Дом Саветаў, тэл. (8-272) 5-55-81;
222640, г. Клецак, вул. 17 Верасьня, 5, тэл. (8-293) 5-31-99;
223910, г. Капыль, пл. Леніна, 14 тэл. (8-219) 5-57-92;
222010, г. Крупкі, вул. Савецкая, 8, тэл. (8-296) 5-57-84;
224110, г. Лагойск, вул. Цімчука, 6, тэл. (8-274) 5-43-59;
223810, г. Любань, вул. Калініна-2, тэл. (8-294) 5-41-34;
220074, г. Менск, пр. Пушкіна, 20, тэл. (8-0172) 56-82-75;
222380, г. Мядзел, вул. Савецкая, 8, тэл. (8-297) 5-42-46;
222620, г. Нясьвіж, вул. Савецкая, 1, тэл. (8-270) 5-35-31;
222820, г. Мар'іна Горка, вул. Ленінская, 46, тэл. (8-213) 5-23-49;
222210, г. Смалявічы, вул. Савецкая, 146, тэл. (8-276) 5-43-75;
222910, г. Старыя Дарогі, вул. Савецкая, 24, тэл. (8-292) 5-47-12;
222660, г. Стоўбцы, вул. Сацыялістычная, 28, тэл. (8-217) 5-50-95;
223400, м. Узда, вул. Савецкая, 22, тэл. (8-218) 5-51-14;
223210, г. Чэрвень, пл. Свабоды, 5, тэл. (8-214) 5-46-49.

Абласныя цэнтры занятасьці, тэл. (8-214) 5-46-49:
224001, г. Берасьце, вул. Чырвонагвардзейская, 7, тэл. (8-016-22) 3-94-66;
210600 г. Віцебск, вул. Б.Хмяльніцкага, 10, тэл. (8-021-2) 37-49-27;
246000 г. Гомель, вул. Савецкая, 48, тэл. (8-023-2) 55-97-66;
230023, г. Горадня, вул. Ажэшка, 1, тэл. (8-015-2) 44-63-58;
220030, г. Менск, пл. Волі, 23, тэл. (8-0172) 27-41-91;
212030, г. Магілёў, вул. Першамайская, 23/2, тэл. (8-022-2) 25-64-69.

Раённа-гарадзкія й гарадзкія цэнтры занятасьці насельніцтва:
222120, г. Барысаў, вул. 8 сакавіка, 1, тэл. (8-277) 3-93-43;
222310, г. Маладэчна, вул. Вялікі Гасьцінец, 119, тэл. (8-273) 5-29-54;
223710, г. Салігорск, вул. Набярэжная, 24, тэл. (8-210) 3-72-07;
223610, г. Слуцак, вул. Леніна, 134, тэл. (8-295) 5-59-71;
222410, г. Вялейка, вул. Вадап'янава, 24, тэл. (8-271) 5-65-88;
222720, г. Дзяржынск, пл. Дзяржынскага, 1-а, тэл. (8-216) 5-44-07;
222160, г. Жодзіна, вул. 50 гадоў Кастрычніку, 5, тэл. (8-275) 3-45-72;
223036, г. Заслаўе, вул. Савецкая, 106, тэл. (8-0172) 94-15-12;
220005, г. Менск, вул. Пугачоўская, 9, тэл. (8-0172) 33-05-79.

ТЭАТАР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

ГАСТРОЛІ Яраслаўскага акадэмічнага тэатру імя Ф.Волкава

11 чэрвеня, аўторак, 14 чэрвеня, пятніца — "Дэкамэрон", камэдыя ў 2-х частках паводле сярэднявечнага раману Дж.Бакачча.

12 чэрвеня, серада — камэдыя паводле п'есы Астроўскага "Безь віны вінаватыя".

13 чэрвеня, чацьвер — камэдыя паводле М.Мэё і М.Энэскена "Падманьніца".

10 чэрвеня, панядзелак — камэдыя паводле клясыка італьянскай драматургіі Карла Гальдоні "Вэнэцыянскія блізьняты".

РАСЕЙСКІ ТЭАТАР

ГАСТРОЛІ Яраслаўскага акадэмічнага тэатру імя Ф.Волкава

13 чэрвеня, чацьвер — гістарычная драма Фрыдрыха Гарэнштэйна "Дзетазабойца".

11 чэрвеня, аўторак, 14 чэрвеня, пятніца — камэдыя-вадэвіль А.Ф.Кані "Жаніх у шафе, ці Жарсьці ў Казіным балоце".

АЛЬТЭРНАТЫЎНЫ ТЭАТАР

10 чэрвеня, панядзелак — "Камэдыя" Марашўскага й Аляхновіча.

11 чэрвеня, аўторак — "Моцарт і Сальеры", маленькая трагедыя паводле Пушкіна.

Тэатар-студыя кінаактора

11 чэрвеня, аўторак — "Тэатар купца Япішкіна" паводле Я.Міровіча.

12 чэрвеня, серада — "Нябачны сябар" Ю.Осінаса.

13 чэрвеня, чацьвер — "Каханьне злое" С.Шэпарда.

ТЭАТАР МУЗКАМЭДЫІ

10 чэрвеня, панядзелак — "Марта", апэрэта І.Кальмана.

11 чэрвеня, аўторак — "Сільва", апэрэта І.Кальмана.

12 чэрвеня, серада — "Жанчына-кажан" Ёгана Штраўса.

13 чэрвеня, чацьвер — "Вясёлая ўдава" Ф.Легара.

ТЭАТАР ОПЭРЫ І БАЛЕТУ

11 чэрвеня, аўторак — "Тоска" Пучыні, опэра ў 3-х дзеях.

12 чэрвеня, серада — "Карсар", балет А.Адана ў 3-х дзеях.

13 чэрвеня, чацьвер — "Рамэа й Джульета", балет С.Пракоф'ева ў 3-х дзеях.

14 чэрвеня, пятніца — С.Картэс. "Візыт дамы", опэра ў 2-х дзеях.

15 чэрвеня, субота — М.Рымскі-Корсакаў. "Царская нявеста", опэра ў 4-х дзеях.

16 чэрвеня, нядзеля, раніца — К.Хачатуран. "Чыпаліна", балет у 3-х дзеях.

16 чэрвеня, нядзеля, вечар — Дж.Расіні. "Сэвільскі цырульнік", камічная опэра ў 2-х дзеях.

19 чэрвеня, серада — А.Мдзівані. "Страсьці" ("Рагнеда"), балет у 2-х дзеях.

20 чэрвеня, чацьвер — Дж.Вэрдзі. "Травіята", опэра ў 4-х дзеях.

21 чэрвеня, пятніца — П.Чайкоўскі. "Сьпячая прыгажуня", балет у 4-х дзеях.

22 чэрвеня, субота — Пра спэктакаль будзе абвешчана дадаткова.

23 чэрвеня, надзеля, раніца — Ц.Кюі. "Кот у ботах", опэра ў 2-х дзеях.

23 чэрвеня, нядзеля, вечар — П.Чайкоўскі. "Шчаўкунок", балет у 2-х дзеях.

25 чэрвеня, аўторак — В.А.Моцарт. "Чароўная флейта", опэра ў 2-х дзеях.

26 чэрвеня, серада — К.Орф. "Карміна Бурана", вакальна-харэаграфічная дзея ў адной частцы. Ж.Бізэ — Р.Шчадрын. "Кармэн-сюіта", балет у адной дзеі.

27 чэрвеня, чацьвер — Дж.Пучыні. "Чыё-чыёсан", опэра ў 3-х дзеях.

28 чэрвеня, пятніца — П.Чайкоўскі. "Лебядзінае возера", балет у 4-х дзеях.

29 чэрвеня, субота — Пра сэпктакаль будзе абвешчана дадаткова.

30 чэрвеня, нядзеля, раніца — Б.Астаф'еў. "Бахчысарайскі фантан", балет у 3-х дзеях.

30 чэрвеня, нядзеля, вечар — Канцэрт з цыклю "Маэстра Анісімаў запрашае".

ЗАЛЯ КАМЭРНАЙ МУЗЫКІ

10 чэрвеня, панядзелак — творы Вівальдзі, Глебава, Шалава, Цыганова ў выкананьні Вольгі Карасёвай (фартэпіяна), ансамблю народных інструмэнтаў музычнай вучэльні імя Глінкі.

11 чэрвеня, аўторак — канцэрт вакальнае музыкі. Сьпявае Уладзімір Бабій. Партыя фартэпіяна — Натальля Максімава, Алег Бабій. Прагучаць творы Глінкі, Чайкоўскага, Рахманінава, Сьвірыдава, Дэбюсі, Вэрдзі, Шапэна.

13 чэрвеня, серада — камэрная музыка, прэзэнтуе Надзея Сянькевіч (скрыпка). За фартэпіяна — Вераніка Сахарава. Прагучыць музыка Моцарта, Шастаковіча, Бацэвіча.

14 чэрвеня, пятніца — канцэрт "Новага беларускага квартэту" ў складзе Аляксандра Яканюка (скрыпка), Дзьмітрыя Башкірава (альт), Аляксандра Афанасьева (скрыпка), Дзяніса Склярава. Будуць выкананыя творы Моцарта, Шастаковіча, Чайкоўскага.

КОШТЫ НА АЎТАМАБІЛІ І ЗАПЧАСТКІ. МЕНСК. ЧЭРВЕНЬ.

Мадэль	Год выпуску	Кошт
ВАЗ-2101, 1300 см³	1972	700$
ВАЗ-2101	1973	1200$
ВАЗ-2101	1974	1400$
ВАЗ-2105, газ-бэнзын	1975	2000$
ВАЗ-2101	1976	1800$
ВАЗ-2101	1980	2000$
ВАЗ-21011, 1300 см³,100 т.км	1981	1900$
ВАЗ-21011	1989	1500$
ВАЗ-21013, 170 т.км, 120 см³	1985	2400$
ВАЗ-21013	1986	1900$
ВАЗ-2102	1982	2700$
ВАЗ-2102, 1300 см³	1982	2400$
ВАЗ-2102, 23 т.км	1985	3000$
ВАЗ-2103	1976	2590$
ВАЗ-2103, 90 т.км, 1500 см³	1976	2600$
ВАЗ-2104	1986	2400$
ВАЗ-21043, 1500 см³, 5 КПП	1987	3900$
ВАЗ-21043, 7 салён, 5 КПП, 5 т.км	1995	6500$
ВАЗ-2105, рэкспарт	1988	3300$
ВАЗ-2105, 69 т.км	1991	4500$
ВАЗ-21053, 1500 см³	1983	2200$
ВАЗ-21053	1984	2600$
ВАЗ-21053, 1500 см³, 4 КПП	1996	5850$
ВАЗ-2106	1977	1700$
ВАЗ-2106, 100 т.км	1985	3000$
ВАЗ-2106	1986	1800$
ВАЗ-2106	1987	3500$
ВАЗ-21061, газ-бэнзын	1981	2200$
ВАЗ-21063, новы	1995	5900$
ВАЗ-21063	1984	2800$
ВАЗ-2107, 1500 см³	1987	3500$
ВАЗ-2107, 3 т.км, 1500 см³, 5 КПП	1995	6500$
ВАЗ-21074, 1600 см³	1991	4200$
ВАЗ-2108, новы	1995	6300$
ВАЗ-2108	1986	2800$
ВАЗ-2108, 5 КПП	1988	3950$
ВАЗ-2108, 5 КПП	1991	4500$
ВАЗ-2108	1992	4750$
ВАЗ-2108, 1300 см³, 5 КПП, 32 т.км	1992	5600$
ВАЗ-2109, 5 КПП, 38 т.км	1992	5200$
ВАЗ-2109, 5 КПП, 1,3 л.	1993	5100$
ВАЗ-21099, новы 1500 см³	1996	8500$
ВАЗ-2121 "Ніва"	1987	3100$
ВАЗ-2121, 5 КПП	1988	3800$
ВАЗ-2121 "Ніва"	1988	3700$
М-412, рухавік з 408	1972	1000$
М-412	1972	500$
М-412	1979	600$
М-2140	1977	1100$
М-2140	1981	1000$
М-2140	1985	1750$
М-2140, 90 т.км	1986	1650$
ІЖ-КОМБІ, 120 т.км, 1500 см³	1974	1100$
ІЖ-2715, 15 т.км	1992	3200$
ГАЗ-2411	1987	2800$
ЗАЗ-968М, 40 л.с., 48 т.км	1992	450$
Таўрыя	1990	2000$
Таўрыя, 15 т.км	1993	2600$
Аўдзі-80 ,салён вэлюр, стэрэа	1980	2450$
Аўдзі-80 5 КПП, салён вэлюр	1980	2500$
Аўдзі-80	1980	2100$
Аўдзі-80 1,6, дызэль 5КПП	1981	2800$
Аўдзі-80 GSL 138 т.км, 1600 см³., бэнзын, танав. шкло, люкс, 5 КПП	1981	3200$
Аўдзі-80TD люкс	1983	2800$
Аўдзі-80 КПП-аўт. , 1,8 л, бэнз. пераходная мадэль	1984	3700$
Аўдзі-80 бэнзын, 1,8	1985	4300$
Аўдзі-80 , дызэль	1986	5100$
Аўдзі-80	1987	5000$
Аўдзі-80 5 цыліндраў	1980	1150$
Аўдзі-100 D	1982	1700$
Аўдзі-100 CDSL 5 цыліндраў, карбюратар	1983	5500$
Аўдзі-100 авант., 190 т км	1983	2600$
Аўдзі-100 2,2 л, 140 т.км, люкс	1984	5400$
Аўдзі-100, 1800 см³, 5 КПП	1984	5700$
Аўдзі-100 1,8 л, бэнзын, 5 КПП	1985	5500$
Аўдзі-100 128 т.км,	1985	5200$
Аўдзі-100 2,2 л	1986	6400$
Аўдзі-200 5 КПП, турба-ін'ектар, э/пакет, люкс,	1982	3800$
Аўдзі-100	1989	8900$
БМВ-525 , не растаможаны	1979	1600$
БМВ-518	1980	2200$
БМВ-320 2100 см³, э/люстэркі	1981	2700$
БМВ-520 пераходн., 5 КПП, растаможаны	1981	3300$
БМВ-316 , салён вэлюр	1982	3000$
БМВ-316 э/люстэркі, магнітола	1982	2900$
БМВ-520 пераходн., растаможаны	1982	3300$
БМВ-520 пераходн., 5 КПП, э/люстэркі, растаможаны	1983	3100$
БМВ-520 5 КПП	1983	4400$
БМВ-323 не растаможаны	1983	3100$
БМВ-320	1983	3900$
БМВ-318 ін'ектар, э/люстэркі, 2-дзьверны	1983	4400$
БМВ-318 180 т.км, 2-дзьверны	1983	3600$
БМВ-318 2-дзьверны	1983	4400$
БМВ-316 кандыцыянэр, э/люстэркі, 2-дзьверны	1984	2900$
БМВ-316, 2-дзьверны	1984	4600$
БМВ-318, э/люстэркі	1984	2600$
БМВ-320 2-дзьверны, э/люстэркі	1984	4600$
БМВ-323, э/люстэркі, не растаможаны	1984	3400$
БМВ-518 4 КПП, ц/з, э/люстэркі, вэлюр	1984	4900$
БМВ-524 TD не растаможаны	1985	3600$
БМВ-316 карбюратар, ц/з, магнітола	1985	4600$
БМВ-524 TD 5 КПП, растаможаны	1987	4900$
БМВ-732	1984	5900$
БМВ-735	1987	13700$
Вольва-244 турба, бэнзын, 5КПП	1982	4500$
Вольва-240 газ-бэнзын	1983	3400$
Вольва-760GLE TD, 2300 см³, э/пад'ёмнікі, э/люстэрка	1986	7200$
Вольва-244 дызэль, 2400 см³, э/люстэркі, э/шкло	1984	4600$
Вольва-240 2,3 л, 5 КПП, не растаможаны	1985	3300$
Вольва-345 105 т.км, 1400 см³	1986	3300$
Вольва-340 газ-бэнзын	1987	4800$
Вольва-440 ц/з, 107 т.км	1989	6600$
Вольва-740	1987	7600$
Міцубісі-Паджэра джып	1983	6900$
Нісан-Пэтрал 3,3, 6 цыліндраў, 10 л/100 км, 4 КПП	1983	6900$
Лэндровэр джып	1984	8400$
Нісан-Тэрана 2,7 TD, 5 дзьвераў, э/пакет, танав. шкло	1990	20000$
Додж-Інтэрпід сэдан V6, 3,5 л, э/пакет, АБС, не растаможаны	1993	27000$
Ісузу-Трупэр 5-дзьверны, 2,4 TD	1988	8400$
Лянга-Прызма 1,5 см³, 5 КПП, бартавы кампутар	1983	2600$
Лянга-Тэма 2,0 л, турба, ц/з, э/пакет	1987	6300$
Мазда-323 1,2 л, бэнзын	1982	1700$
Мазда-626 5-дзьверны, 2,0 л, бэнзын, люкс, вэлюр, ц/з,	1982	4600$
Мэрсэдэс-230	1978	1700$
Мэрсэдэс-240D	1978	2900$
Мэрсэдэс-240D не растаможаны	1979	2600$
Мэрсэдэс-200 бэнзын	1979	1800$
Мэрсэдэс-230 130 т.км, 24000 см³	1980	5100$
Мэрсэдэс-200D ц/з, г/з, фаркоп	1980	3400$
Мэрсэдэс-230E 160 т.км, 2000 см³, магнітола	1982	3800$
Мэрсэдэс-190D 180 т.км, 97 т.км, ц/з	1985	8300$
Мэрсэдэс-190 2,6 л, рухавік, спарт. вар., АБС, э/пакет	1987	11000$
Мэрсэдэс-190D	1988	8500$
Мэрсэдэс-190 5 КПП, 122 т.км, не растаможаны	1989	6900$
Мэрсэдэс-190, 2 л, бэнзын	1989	8600$
Мэрсэдэс 124 кодаб, КПП-аўт.	1990	1900$
Опэль-Аскона 2000 см³, 2-дзьверны	1980	1300$
Опэль-Аскона бэнзын	1982	2700$
Опэль-Аскона 1,6 л, бэнзын, 5-дзьверны, 4 КПП	1982	2700$
Опэль-Аскона рухавік 2,0 л 1988 г., КПП-аўт., ц/з	1975	3600$
Опэль-Аскона 1,3 л, 2-дзьверны	1983	2800$
Опэль-Аскона 1,3 л, 5-дзьверны	1983	2900$
Опэль-Аскона 5-дзьверны, 5 КПП, э/люстэркі	1983	2100$
Опэль-Аскона 1,6 л, бэнзын, 4-дзьверны	1983	2800$
Опэль-Аскона не растаможаны	1984	1300$
Опэль-Аскона растаможаны, 1,8 л	1986	3900$
Опэль-Аскона 1,8 л, люк	1988	4700$
Опэль-Кадэт 1,3 л, бэнзын, 4-дзьверны, растаможаны	1980	2000$
Опэль-Кадэт 5-дзьверны, рухавік 1987 г., 1300 см³	1980	1800$
Опэль-Кадэт 1,3 л, салён вэлюр, нов. АКБ	1980	2100$
Опэль-Кадэт 1,3 л	1980	2300$
Опэль-Кадэт 1,3 л	1981	1400$
Опэль-Кадэт 1,3 л	1981	2000$
Опэль-Кадэт, не растаможаны	1982	1500$
Опэль-Кадэт, растаможаны, 1,3 см³	1982	1400$
Опэль-Кадэт-Караван, 5-дзьверны, 1,3Б	1982	2400$
Опэль-Кадэт дызэль, люк, 1600 см³	1983	1600$
Опэль-Кадэт 1,3 л, бэнзын, 5-дзьверны	1983	2600$
Опэль-Кадэт 1,3 л	1983	1200$
Опэль-Кадэт Караван 130 т.км, 1600 см³	1983	2700$
Опэль-Кадэт 5-дзьверны, 1,3 л, літ. дыскі, растаможаны	1983	2400$
Опэль-Кадэт 3-дзьверны, 1,6D, рухавік 1985 г.	1983	1200$
Опэль-Кадэт 5-дзьверны, 1,3 л, бэнзын, люкс	1984	2600$
Опэль-Кадэт, бэнзын	1984	2500$
Опэль-Кадэт 1,3 л, бэнзын, 3-дзьверны	1985	3400$
Опэль-Кадэт салён вэлюр, 1,8GSi, э/пакет, 5 КПП, 5-дзьверны, тыт. дыскі, э/таблё, зараг. у Літве	1985	3400$
Опэль-Кадэт 1,3 л, 5-дзьверны	1985	3900$
Опэль-Кадэт 1,3 л, 5-дзьверны, не растаможаны	1986	2600$
Опэль-Кадэт-Караван	1986	4300$
Опэль-Кадэт сэдан, 4-дзьверны, 5 КПП, бэнзын	1987	5300$
Опэль-Корса 5 л/100 км	1985	2700$
Опэль-Камандор	1978	1000$
Опэль-Амэга 2,0	1994	21900$
Опэль-Амэга-Караван растаможаны	1988	6100$
Опэль-Амэга КПП-аўт., 130 т.км,	1988	6600$
Опэль-Амэга	1988	7600$
Опэль-Амэга-Караван растаможаны	1988	8200$
Опэль-Амэга газ-бэнзын, 5 КПП, растаможаны	1988	6400$
Опэль-Рэкорд, 2,0 л, бэнзын	1978	2500$
Опэль-Рэкорд Е 2,0 л, не растаможаны	1979	1350$
Опэль-Рэкорд 2,0 л, КПП-аўт.	1980	2200$
Опэль-Рэкорд	1980	1500$
Опэль-Рэкорд 2000 см³, 4-дзьверны	1980	2150$
Опэль-Рэкорд, салён вэлюр	1981	2100$
Опэль-Рэкорд	1981	1500$
Опэль-Рэкорд-Караван 2,3D	1981	2300$
Опэль-Рэкорд 2000 см³,	1982	1800$
Опэль-Рэкорд 2,3D	1982	1500$
Опэль-Рэкорд перах., 1,8 л, карбюратар	1983	3800$
Опэль-Рэкорд	1984	4600$
Опэль-Рэкорд-Караван 112 т.км	1984	3800$
Опэль-Рэкорд 94 т.км, 2300 см³	1985	3500$
Опэль-Рэкорд, ін'ектар, 2,2 л, КПП-аўт., салён вэлюр	1985	4000$
Опэль-Рэкорд 2,3D, КПП	1986	3400$
Опэль-Рэкорд КПП-аўт., 2,0 л, растаможаны	1986	3900$
Опэль-Сэнатар 2,5і, растаможаны	1984	3500$
Пэжо-205 190 т.км, 1360 см³	1984	3500$
Пэжо-305 1,4 л	1984	2900$
Пэжо-305D	1984	2800$
Пэжо-305 84D	1984	2800$
Пэжо-305 1,5 л, бэнзын	1986	2750$
Пэжо-405 не растаможаны	1988	4500$
Пэжо-405 бэжавы	1989	5200$
Пэжо-405, э/пакет, ц/з	1993	10000$
Пэжо-505 2,5 л, 5 КПП	1983	3850$
Пэжо-505 дызэль,	1985	3200$
Рэно-5 1,4 л, 5-дзьверны	1981	1800$
Рэно-11 1,6D, 5-дзьверны	1984	3200$
Рэно-11 бэнзын, растаможаны	1984	3000$
Рэно-21	1989	6300$
Рэно-25 2,0 л, газ-бэнзын, ц/з, э/шкло	1985	3900$
Сытраен ВХ-14	1983	3200$
Сытраен ВХ-16	1988	2400$
Сытраен ВХ-16	1988	2400$
Сытраен ВХ-19 TRD, э/пакет	1984	2700$
Сытраен ВХ-119 TRD, 164 т.км, 1900 см³, э/шклопад'ёмнік	1986	3900$
Сытраен-Віза 157 т.км, 1,7 см³, дызэль	1985	3600$
Сытраен ZX, ц/з, дыскі "клярыён"	1993	
Сытраен-Олдчэд-клюб 3-дзьверны, 1,3 л, бэнзын, люкс	1989	
Стын-Ровар не растаможаны	1986	2800$
Субару-Легасі комбі, поўнапрыводны, 4х4, бэнзын, 5-дзьверны	1984	4200$
Таёта-Карола 1,8 л, бэнзын	1980	1500$
Таёта-Карола дызэль, 1,8 л, рухавік 1990 г., 5 КПП, фаркоп, не растаможаны	1983	2700$
Таёта-Карола дызэль, 1,8 л, 5 КПП, сэдан	1986	3600$
Таёта-Хайс дызэль	1985	3600$
Фіят-Крома	1987	4500$
Фіят-Крома 2,0і, турба, люк, 140 т.км, кандыцыянэр, ц/з, СС, СП	1988	6900$
Фіят-Крома 2,0і, турбо, 140 т.км, люк, кандыцыянэр, ц/з, СС, э/пакет	1988	6800$
Фіят-Рэгата 85S, 1600 куб. см, 5 КПП, ц/з, э/пакет, фаркоп		2700$
Фіят-Рытма не растаможаны	1984	1600$
Фіят-Рытма 1500 л, бэнзын, 5 КПП, растаможаны, э/шклопад'ёмнік	1988	3000$
Фіят-Тыпа э/пакет	1988	5200$
Фіят-Уна дызэль, 1,3 л	1984	2200$
Фіят-Уна 1,5 л, 5 КПП, 5-дзьверны	1987	3200$
Фіят-Уна дызэль, 1,7D	1987	4800$
VW-Гольф 1,6D, 5-дзьверны	1980	2300$
VW-Гольф дызэль, люк	1980	2200$
VW-Гольф дызэль, люк	1980	2250$
VW-Гольф 1,6D, КПП-аўт.	1983	2400$
VW-Гольф GTI 16 клапанаў, кампутар, 3-дзьверны	1986	5300$
VW-Гольф дызэль	1981	800$
VW-Гольф-1 5-дзьверны, 1,5 л	1982	2600$
VW-Гольф-2 1,3 л, бэнзын, 3-дзьверны, 84 т.км	1984	3900$
VW-Гольф-2 1,6D, люк, 3-дзьверны, сыгналізацыя, 5 КПП	1985	4300$
VW-Гольф-2 1,6D, 5 КПП, салён вэлюр	1987	5100$
VW-Гольф-2 1,6D, дыскі, салён вэлюр, растаможаны	1897	5100$
VW-Гольф-3 4-дзьверны, 1,8 л, 67 т.км, магнітола, растаможаны	1992	11500$
VW-Джэта 1300 см³, 140 км, 4-дзьверны	1981	2800$
VW-Джэта	1983	2600$
VW-Джэта 1,6 рухавіка, 2-дзьверны, люк, 120 т.км	1983	3000$
VW-Джэта 1,6D, 5 КПП	1983	3400$
VW-Джэта	1983	2500$
VW-Джэта 120 т.км	1984	4000$
VW-Джэта TD не растаможаны	1986	3300$
VW-Джэта	1988	4200$
VW-Джэта-2 2-дзьверны, бэнзын	1987	5200$
VW-Пасат унівэрсал, люкс, 1,6D, 5 КПП		3000$
VW-Пасат растаможаны	1978	1300$
VW-Пасат растаможаны	1981	1000$
VW-Пасат унівэрсал	1980	1550$
VW-Пасат жоўты, не растаможаны	1982	2000$
VW-Пасат 1,6D, растаможаны	1982	1800$
VW-Пасат 63 т.км, 1600 см³, 5 КПП, сэдан, магнітола, не растаможаны	1982	3300$
VW-Пасат унівэрсал, 1,6 л, бэнзын, растаможаны	1982	2900$
VW-Пасат 5 КПП	1982	2200$
VW-Пасат-Варыянт на нумарах, 4 КПП, люк, фаркоп	1983	
VW-Пасат	1983	2500$
VW-Пасат 1,6 л, люк, 5 КПП	1984	3900$
VW-Пасат бэнзын, 1,8 л, люк, 5 КПП, салён вэлюр	1984	4500$
VW-Пасат 1600 см³, 96 т.км, магнітола, сыгналізацыя, унівэрсал	1984	3400$
VW-Пасат 1,6D, 5 КПП	1984	2600$
VW-Пасат, хэтчбэк	1984	3000$
VW-Пасат, хэтчбэк	1984	3000$
VW-Пасат унівэрсал, 1,6 л, бэнзын	1985	3800$
VW-Пасат 1,6 л, бэнзын, сэдан, не растаможаны	1987	3300$
VW-Пасат 102 т.км, 1,8 см³, бэнзын, 5 КПП, сэдан	1991	11900$
VW-Пасат 1,8 л, бэнзын, 80 т.км, ц/з	1991	12600$
VW-Сантана дызэль	1983	3900$
VW-Сантана 1,8 л, карбюратар	1984	3700$
Форд-Мандэа 7 т.км	1995	19300$
Форд-Арыён 1,6D	1985	4500$
Форд-Арыён	1984	3200$
Форд-Скорпія не растаможаны	1986	4600$
Форд-Скорпія АБС, стэрэа, сыгналізацыя	1985	4300$
Форд-Скорпія 2,8 л	1986	5400$
Форд-Скорпія	1986	4300$
Форд-Скорпія	1986	4600$
Форд-Скорпія люк, АБС, не растаможаны	1986	4200$
Форд-Скорпія, 2,8 л, э/пакет, стэрэа	1986	5600$
Форд-Скорпія 2,5D	1986	6300$
Форд-Скорпія АБС, ц/з, стэрэа, не растармажаны	1987	4550$
Форд-Сьера, 1,6L, квадрасыстэма	1982	3290$
Форд-Сьера хэтчбэк, 1,6 л, квадрасыстэма	1982	3300$
Форд-Сьера 2,3D	1983	2300$
Форд-Сьера пікап	1983	3000$
Форд-Сьера 2,0 л, бэнзын, 5 КПП, 5-дзьверны	1983	3600$
Форд-Сьера 5-дзьверны, 1,6 л, бэнзын	1983	2200$
Форд-Сьера 1,6 л, 5-дзьверны	1983	3500$
Форд-Сьера унівэрсал 2000 см³, ц/магнітола	1983	3200$
Форд-Сьера 2,3D, 3-дзьверны, 5 КПП, люк	1984	2450
Форд-Сьера 120 т.км, люк, 2300 см³, 5 КПП, 3-дзьверны	1984	3000$
Форд-Сьера 2,3D, унівэрсал, рухавік 1986 г., 90 т.км, фаркоп, 5 КПП	1984	4200$
Форд-Сьера пікап, дызэль, 5 КПП, фаркоп, 80 т.км	1984	2400
Форд-Сьера 2,0 л, 5-дзьверны, КПП-аўт., танав. шкло	1984	3600$
Форд-Сьера 1,6 л, 4 КПП, белы	1984	3800$
Форд-Сьера люкс, э/люстэркі, э/шкло, 5 КПП, ц/з, салён вэлюр	1984	3600$
Форд-Сьера 1,6 л	1984	1500$
Форд-Сьера унівэрсал	1984	4300$
Форд-Сьера 3-дзьверны, 2,0 л, бэнзын	1985	2500$
Форд-Сьера дызэль, люк, фаркоп, 102 т.км, зь Нямеччыны	1985	4200$
Форд-Сьера 2,3D, люк	1985	4800$
Форд-Сьера 5-дзьверны, 130 т.км, 1,8 л	1985	4200$
Форд-Сьера дызэль, 5 КПП, 3-дзьверны, ц/магнітола	1986	4800$
Форд-Сьера растаможаны, 89 т.км	1986	4000$
Форд-Сьера 2,3D	1987	4600$
Форд-Сьера, 1,8 л, 110 т.км	87/88	3100
Форд-Сьера ўнівэрсал, 2,3D, фаркоп, люк	1987	5400$
Форд-Сьера сэдан, ц/з, люк, магнітола	1988	6400$
Форд-Сьера 2,3D, сыгналізацыя, ц/з, люк	1989	7700$
Форд-Таўрус	1981	2500$
Форд-Таўрус	1988	8000$
Форд-Фіеста	1980	1500$
Форд-Фіеста, не растаможаны	1985	1400$
Форд-Эскорт XR-3і, 5 КПП, 130 т.км, ін'ектар, спарт. вар., тэст-кампутар	1984	4000$
Хёндай-Поні, 32 т.км	1992	8950$

Кошты на некаторыя запчасткі

Да Аўдзі-80, VW-Пасат, Опэля – падшыпнікі, пярэдняя ступіца, 20–30$; задняя ступіца, 5–10$; шрусы – 35–60$; амартызатар – 25-45$; сьвечкі запальваньня – 1,3–1,8$

Да БМВ-3, 1983-91г.: заднія амартызатары – 40$, пракладка ГБЦ 2,0л. (Нямеччына) – 25$, шаравыя, наканечнікі – 15$, тэрмастат – 20$.

Да Мэрсэдэсу 123, 116 кузаў – пярэднія газав. амартызатары (Нямеччына) – 45$, калодкі тармазныя, поршневыя кольцы – 65$, калодкі ўкладышаў першага рамонту – 70$.

Да Мэрсэдэсу 190, 200, 230, 200D, 250, 124, 201 кодаб – пярэднія амартызатары (Нямеччына) – 75$, пракладка ГБЦ 2,0 л. бэнзынавая (Нямеччына) – 35$.

Да Опэля-Асконы: пярэднія амартызатары (Ангельшчына, Нямеччына) – 40–45$, пракладкі да рухавіка, ШРУС – 75$

Да Опэля-Рэкорду 84 г.в.: руляві рэдуктар зь цягамі – 50$

Да Таёты-Сэліка: літыя дыскі з гумай "Гранд-пры М-3" (Японія) 1 шт.-150$

Да Фіяту-Крому: задні бампэр – 100$, бэнзынавая помпа (эл.) – 120$, помпа г/у – 80$

Да Фіяту-Тыпу, Фіяту-Тэмпра: бакавое левае люстэрка – 45$, пракладка паддону 1,6 л. бэнзын – 8$

Да Форду-Сьеры: заднія амартызатары (Нямеччына) – 40$, камплект пракладак, калодкі тармазныя, м/с коўпачкі, падшыпнік ступіцы (Нямеччына) – 12$

Да Форду-Эскорт 1983–90г.: пярэдні амартызатар (Нямеччына) – 5$, пракладка ГБЦ 1,1 л. бэнзын – 12$, накрыўка на бэнзабак – 12$, калодкі тармазныя пярэднія – 16$

Акумулятар VARTA – 55 А*ч (Нямеччына) – 55$

Спраўдзьце слушнасьць афармленьня абанэмэнту!

На абанэмэнце мусіць быць пастаўлены адбітак касавае машыны. Пры афармленьні падпіскі (пераадрасаваньня) без касавае машыны на абанэмэнце ставіцца адбітак каляндарнага штэмпэлю аддзяленьня сувязі. У гэтым разе абанэмэнт выдаецца падпісчыку з квітанцыяй аб аплаце кошту падпіскі (пераадрасаваньня).

Дзеля афармленьня падпіскі на газэту ці часопіс, а таксама дзеля пераадрасаваньня выданьня блянк абанэмэнту з дастаўнаю карткай запаўняецца падпісчыкам атрамантам, разборліва, без скарачэньняў, згодна з умовамі, выкладзенымі ў каталёгах "Саюздруку".

Запаўненьне месячных клетак пры пераадрасаваньні выданьня, а таксама клетак "ПВ", "месца" ажыцьцяўляецца працаўнікамі прадпрыемстваў сувязі і "Саюздруку".

Расклад руху прыгарадных цягнікоў з чэрвеня 1996

МЕНСК-БАРАНАВІЧЫ

Выпраўленьне са ст. Менск-Пасажырскі

Станцыя прызначэньня	дні	час	прыпынкі
Баранавічы	штодз.	4-22	паўсюль
Баранавічы	штодз.	5-30	з пр.
			Фаніпаль, Койданава, Негарэлае, Коласава, Стоўбцы, Гарадзея, Пагарэльцы
Стоўбцы	штодз.	5-41	паўсюль
Баранавічы	штодз.	5-51	з пр.
			Фаніпаль, Койданава, Негарэлае, Коласава, Стоўбцы, Гарадзея, Пагарэльцы
Коласава	суб.	6-20	без пр.
			Пціч, Станькава, 806 км
Стоўбцы	штодз.	6-40	паўсюль
Коласава	суб.	6-55	паўсюль
Баранавічы	штодз.	7-06	з пр.
			Фаніпаль, Койданава, Негарэлае, Коласава, Стоўбцы, Гарадзея, Пагарэльцы
Баранавічы	вых., пятн.	7-18	паўсюль
Стоўбцы	штодз.	7-45	паўсюль
Коласава	вых.	8-03	без пр.
			Пціч, Мязнаўка
Баранавічы	штодз.	8-21	паўсюль
Стоўбцы	вых.	8-56	без пр.
			Пціч, Станькава, Мязнаўка, Атцзда
Баранавічы	вых.	11-29	паўсюль
Берасьце	штодз.	13-11	без пр.
			Пціч, Воўчкавічы, Бярэжа, Станькава, Клыпаўшчына, Энэргетык, 806-ы, Мязнаўка, Атцзда, Кучкуны
Стоўбцы	штодз.	13-41	паўсюль
Баранавічы	штодз.	14-13	без пр.
			Пціч, Станькава, Мязнаўка, Атцзда
Стоўбцы	штодз.	17-32	паўсюль
Стоўбцы	штодз.	18-22	паўсюль
Баранавічы	штодз.	19-12	паўсюль
Коласава	нядз. і пятн.	20-00	без пр.
			Гай, Пціч, Станькава, Мязнаўка
Стоўбцы	штодз.	20-20	паўсюль
Берасьце	штодз.	22-19	з пр.
			Бальніца, Курасоўшчына, Гай, Памысьлішча, Фаніпаль, Бярэжа, Койданава, Негарэлае, Коласава, Стоўбцы, Гарадзея, Пагарэльцы

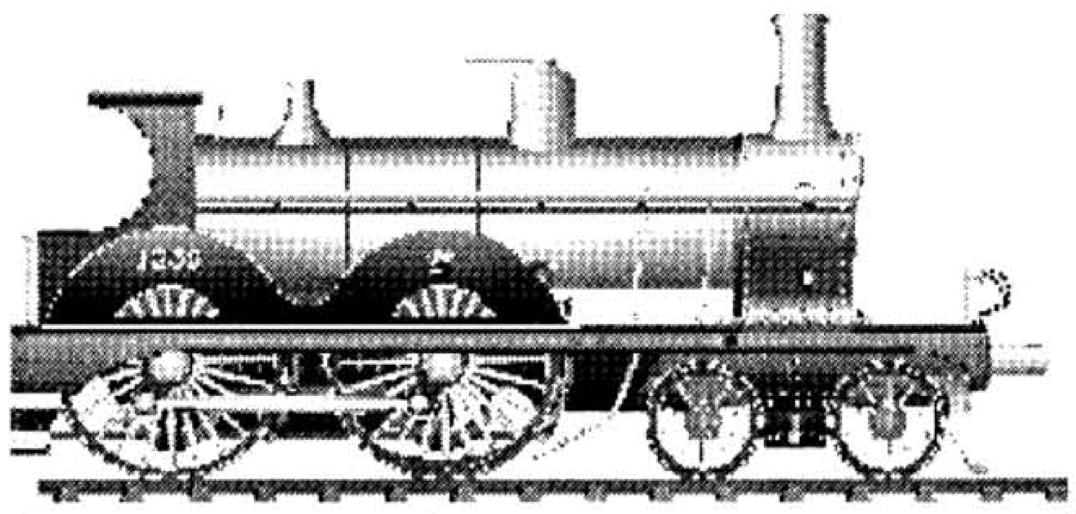
Выпраўленьне з прыпынку Інстытут Культуры

Станцыя прызначэньня	дні	час	прыпынкі
Берасьце	штодз.	0-42	з пр.
			Бальніца, Курасоўшчына, Гай, Памысьлішча, Фаніпаль, Негарэлае, Коласава, Стоўбцы, Гарадзея, Пагарэльцы
Стоўбцы	штодз.	9-15	паўсюль
Стоўбцы	вых.	9-39	паўсюль
Стоўбцы	вых.	10-29	паўсюль
Берасьце	штодз.	10-47	паўсюль
Стоўбцы	вых.	12-11	паўсюль
Стоўбцы	штодз.	12-46	паўсюль
Гарадзея	вых., пятн	14-50	паўсюль
Стоўбцы	прац.	15-24	паўсюль
Коласава	вых.	15-24	паўсюль
Баранавічы	штодз.	16-11	паўсюль
Коласава	пятн., вых.	16-38	паўсюль
Баранавічы	штодз.	16-59	без пр.
			Гай, Пціч, Станькава, Мязнаўка, Атцзда, Кучкуны, Сіняво
Коласава	пятн., нядз.	18-09	паўсюль
Баранавічы	штодз.	21-12	паўсюль
Стоўбцы	штодз.	22-38	без пр.
			Мязнаўка

МЕНСК-МАЛАДЗЕЧНА

Выпраўленьне са ст. Менск-Пасажырскі

Станцыя прызначэньня	дні	час	прыпынкі
Беларусь	штодз.	0-31	паўсюль
Маладзечна	штодз.	4-26	без пр.
			Менскае Мора, Крыжоўка, Зялёнае, Хмелеўка, Ганусіна, Вязынка, Прапескі
Маладзечна	штодз.	5-03	паўсюль
Аляхновічы	штодз.	6-09	паўсюль
Маладзечна	штодз.	6-35	без пр.
			Зялёнае, Ганусіна, Прапескі, Баяры, Мясота, Татаршчына
Маладзечна	штодз.	6-49	без пр.
			Менскае Мора, Крыжоўка, Хмелеўка, Вязынка, Раманы, Ласі, Крыніца, Селівонаўка
Аляхновічы	вых.	6-59	паўсюль
Беларусь	суб.	7-06	паўсюль
Аляхновічы	вых.	7-22	паўсюль
Маладзечна	штодз.	7-38	паўсюль
Маладзечна	вых.	7-40	без пр.
			Менскае Мора, Крыжоўка, Зялёнае, Хмелеўка, Ганусіна, Вязынка, Раманы
Беларусь	суб.	7.55	паўсюль
Аляхновічы	вых.	8-12	без пр.
			Крыжоўка, Зялёнае
Маладзечна	штодз.	8-15	паўсюль
Маладзечна	вых.	8-21	без пр.
			Менскае Мора, Хмелеўка, Вязынка, Раманы
Аляхновічы	вых.	8-33	паўсюль
Беларусь	суб.	8-44	паўсюль
Аляхновічы	пятн.	8-50	паўсюль
Аляхновічы	вых.	8-56	без пр.
			Хмелеўка
Маладзечна	прац.	9-00	паўсюль
Маладзечна	вых.	9-10	без пр.
			Менскае Мора, Крыжоўка, Зяленае, Ганусіна, Раманы
Аляхновічы	вых.	9-20	паўсюль
Беларусь	суб.	9-33	паўсюль
Маладзечна	вых.	9-48	без пр.
			Менскае Мора, Крыжоўка, Зяленае, Хмелеўка, Ганусіна, Вязынка, Раманы
Маладзечна	прац.	9-54	паўсюль
Аляхновічы	вых.	10-01	паўсюль
Аляхновічы	вых.	10-20	паўсюль
Маладзечна	вых.	10-39	без пр.
			Менскае Мора, Крыжоўка, Зяленае, Хмелеўка, Ганусіна, Вязынка, Раманы
Аляхновічы	вых.	10-56	паўсюль
Маладзечна	прац.	11-04	паўсюль
Маладзечна	вых.	11-13	без пр.
			Менскае Мора, Хмелеўка, Ганусіна, Раманы
Аляхновічы	вых.	11-36	паўсюль
Маладзечна	штодз.	12-00	паўсюль
Аляхновічы	вых.	12-29	паўсюль
Маладзечна	прац.	12-55	паўсюль
Маладзечна	вых.	12-58	паўсюль
Аляхновічы	вых.	13-22	паўсюль
Маладзечна	прац.	13-39	паўсюль
Маладзечна	вых.	13-56	без пр.
			Менскае Мора, Хмелеўка, Ганусіна, Раманы
Аляхновічы	вых.	14-21	паўсюль
Маладзечна	вых.	14-55	паўсюль
Маладзечна	пятн.	15-02	без пр.
			Менскае Мора, Хмелеўка, Ганусіна, Раманы
Аляхновічы	прац.	15-22	паўсюль
Аляхновічы	вых.	15-26	паўсюль
Маладзечна	прац.	15-40	паўсюль
Маладзечна	вых.	15-45	без пр.
			Менскае Мора, Крыжоўка, Хмелеўка, Ганусіна, Вязынка, Раманы
Беларусь	вых.	16-03	паўсюль
Маладзечна	штодз.	16-15	паўсюль
Аляхновічы	пятн.	16-35	паўсюль

Станцыя прызначэньня	дні	час	прыпынкі
Маладзечна	вых.	16-41	без пр.
			Менскае Мора, Крыжоўка, Зялёнае, Хмелеўка, Ганусіна, Вязынка, Раманы
Аляхновічы	вых.	16-56	без пр.
			Менскае Мора
Маладзечна	прац.	16-56	паўсюль
Аляхновічы	вых.	17-16	паўсюль
Аляхновічы	прац.	17-25	паўсюль
Маладзечна	вых.	16-35	без пр.
			Менскае Мора, Крыжоўка, Зяленае, Хмелеўка, Ганусіна, Вязынка, Прапескі, Раманы
Маладзечна	прац.	17-44	паўсюль
Аляхновічы	вых.	18-00	паўсюль
Аляхновічы	пятн.	18-08	без пр.
			Менскае Мора
Аляхновічы	вых.	18-27	без пр.
			Зяленае, Хмелеўка, Вязынка
Маладзечна	прац.	18-30	паўсюль
Маладзечна	вых.	18-38	без пр.
			Менскае Мора, Крыжоўка, Хмелеўка, Вязынка, Раманы, Селівонаўка
Аляхновічы	вых.	18-48	паўсюль
Аляхновічы	пятн.	18-48	паўсюль
Маладзечна	вых.	19-14	без пр.
			Менскае Мора, Крыжоўка, Зяленае, Хмелеўка, Вязынка
Маладзечна	прац.	19-16	паўсюль
Аляхновічы	вых.	18-00	без пр.
			Ганусіна, Прапескі, Раманы
Аляхновічы	пятн.	19-42	паўсюль
Аляхновічы	нядз.	19-47	без пр.
			Хмелеўка, Вязынка
Маладзечна	вых.	20-03	без пр.
			Менскае Мора, Крыжоўка, Зяленае, Хмелеўка, Вязынка, Раманы
Аляхновічы	вых.	20-13	паўсюль
Маладзечна	прац.	20-13	паўсюль
Аляхновічы	вых.	20-50	паўсюль
Маладзечна	штодз.	21-14	паўсюль
Маладзечна	штодз.	22-15	паўсюль

Выпраўленьне са ст. Менск-Паўночны

Станцыя прызначэньня	дні	час	прыпынкі
Аляхновічы	вых.	7-49	паўсюль

МЕНСК-БАРЫСАЎ-ВОРША

Выпраўленьне са ст. Менск-Пасажырскі

Станцыя прызначэньня	дні	час	прыпынкі
Барысаў	штодз.	4-39	без пр.
			Садовы, Слабада, Дамашаны, Загор'е, Барсукі, Пралетарская Пабеда

Выпраўленьне з прыпынку Інстытут Культуры

Станцыя прызначэньня	дні	час	прыпынкі
Ворша	штодз.	1-00	без пр.
			Садовы, Слабада, Дамашаны, Загор'е, Барсукі, Пралетарская Пабеда
Крупкі	прац.	5-13	паўсюль
Смалявічы	суб.	6-20	паўсюль
Ворша	штодз.	6-31	паўсюль
Смалявічы	суб.	7-11	паўсюль
Крупкі	штодз.	7-18	паўсюль
Смалявічы	вых.	7-36	паўсюль
Барысаў	штодз.	8-11	паўсюль
Барысаў	прац.	8-42	паўсюль
Слаўнае	вых.	8-42	паўсюль
Смалявічы	суб.	9-41	паўсюль
Барысаў	вых.	10-08	паўсюль
Ворша	штодз.	11-01	паўсюль
Барысаў	прац.	12-02	паўсюль
Талачын	вых.	12-02	без пр.
			Беразіно, Неманіца, Замужаньне, Беражок, Красноўка, Трацылава, Чырвоная Горка
Барысаў	вых.	12-31	паўсюль
Ворша	штодз.	13-14	без пр.
			Садовы, Слабада, Дамашаны, Загор'е, Барсукі, Пралетарская Пабеда, Неманіца, Замужаньне, Красноўка, Перавалачны, Галошаўка
Крупкі	прац.	13-36	паўсюль
Барысаў	вых.	13-36	паўсюль
Барысаў	штодз.	14-23	паўсюль
Ворша	штодз.	15-05	без пр.
			Загор'е, Барсукі
Бобр	вых.	15-42	паўсюль
Крупкі	прац.	15-42	паўсюль
Барысаў	штодз.	17-05	паўсюль
Ворша	штодз.	18-28	без пр.
			Загор'е, Барсукі, Пралетарская Пабеда
Барысаў	штодз.	19-10	паўсюль
Барысаў	штодз.	20-27	паўсюль

Выпраўленне са ст. Менск-Усходні

Станцыя прызначэньня	дні	час	прыпынкі
Смалявічы	суб.	8-39	паўсюль
Ворша	вых.	9-17	без пр.
			Загор'е, Барсукі, Пралетарская Пабеда, Беразіно, Неманіца, Замужаньне, Беражок, Красноўка, Трацылава, Чырвоная Горка
Талачын	вых.	9-58	без пр.
			Загор'е, Барсукі, Пралетарская Пабеда

Станцыя прызначэньня	дні	час	прыпынкі
Барысаў	штодз.	10-43	паўсюль
Жодзіна	штодз.	16-35	паўсюль
Барысаў	штодз.	21-36	паўсюль
Барысаў	штодз.	23-09	паўсюль
Ворша	пятн.	23-09	да
			Барысава паўсюль, далей з пр. на станцыях

МЕНСК-АСІПОВІЧЫ

Станцыя прызначэньня	дні	час	прыпынкі
Асіповічы	штодз.	0-29	без пр.
			Дрычын, Вендзеж, Тэхнікум, Вялянскі, Блужа, Майскі, Весялоўскі, Вярхі, Савецкі, Юбілейны
Асіповічы	штодз.	4-54	паўсюль
Асіповічы	штодз.	6-02	паўсюль
Пухавічы	вых.	6-21	паўсюль
Рудзінск	суб.	6-47	паўсюль
Асіповічы	прац.	6-51	паўсюль
Асіповічы	вых.	7-00	без пр.
			Калядзічы, Асееўка, Зазерка, Новае Сяло, Вендзеж
Пухавічы	суб.	7-11	паўсюль
Пухавічы	вых.	7-30	паўсюль
Асіповічы	прац.	7-56	паўсюль
Асіповічы	вых.	7-59	без пр.
			Калядзічы, Асееўка, Седча, Зазерка, Новае Сяло, Вендзеж
Пухавічы	вых.	8-09	паўсюль
Асіповічы	прац.	8-32	паўсюль
Талька	вых.	8-32	без пр.
			Зазерка, Блужа
Асіповічы	прац.	9-09	паўсюль
Пухавічы	вых.	9-12	паўсюль
Асіповічы	вых.	9-39	без пр.
			Асееўка, Зазерка, Раўнапольле, Новае Сяло, Вендзеж
Пухавічы	вых.	9-52	паўсюль
Талька	вых.	10-13	без пр.
			Калядзічы, Асееўка, Седча, Зазерка, Новае Сяло, Вендзеж
Пухавічы	вых.	10-26	паўсюль
Асіповічы	вых.	10-45	без пр.
			Асееўка, Зазерка, Раўнапольле, Дрычын, Вендзеж
Пухавічы	вых.	10-58	паўсюль
Талька	суб.	11-14	без пр.
			Зазерка, Новае Сяло, Вендзеж
Пухавічы	прац.	11-16	паўсюль
Асіповічы	прац.	11-30	паўсюль
Асіповічы	вых.	11-31	без пр.
			Асееўка, Седча, Дрычын, Вялянскі
Талька	вых.	11-48	паўсюль
Асіповічы	штодз.	12-21	паўсюль
Талька	вых.	12-57	паўсюль
Асіповічы	прац.	13-14	паўсюль
Асіповічы	вых.	13-30	паўсюль
Асіповічы	прац.	14-08	паўсюль
Талька	вых.	14-10	паўсюль
Талька	пятн.	14-48	паўсюль
Асіповічы	вых.	14-49	без пр.
			Асееўка, Зазерка, Вендзеж, Вялянскі
Талька	вых.	15-13	без пр.
			Раўнапольле, Новае Сяло
Асіповічы	прац.	15-20	паўсюль
Асіповічы	вых.	15-28	без пр.
			Седча, Зазерка, Дрычын, Вендзеж, Вялянскі, Блужа
Талька	вых.	15-53	без пр.
			Мачулішчы, Асееўка, Рыбцы, Раўнапольле, Новае Сяло, Вендзеж
Талька	прац.	15-55	без пр.
			Зазерка, Дрычын, Вендзеж, Вялянскі
Пухавічы	вых.	16-02	без пр.
			Калядзічы, Седча, Зазерка, Дрычын
Асіповічы	прац.	16-40	паўсюль
Асіповічы	вых.	16-40	без пр.
			Асееўка, Раўнапольле, Вендзеж, Вялянскі
Талька	вых.	16-51	без пр.
			Зазерка, Новае Сяло, Дрычын, Блужа, Майскі
Пухавічы	пятн	16-54	без пр.
			Седча, Зазерка, Раўнапольле, Новае Сяло, Дрычын, Вендзеж
Асіповічы	прац.	17-30	паўсюль
Пухавічы	вых.	17-31	без пр.
			Асееўка, Седча, Зазерка, Рыбцы, Раўнапольле, Новае Сяло, Дрычын, Вендзеж, Тэхнікум
Пухавічы	вых.	17-50	паўсюль
Талька	вых.	17-50	паўсюль
Асіповічы	вых.	18-09	без пр.
			Асееўка, Зазерка, Раўнапольле, Новае Сяло, Дрычын, Вендзеж
Талька	вых.	18-22	паўсюль
Талька	прац.	18-32	паўсюль
Пухавічы	вых.	18-44	паўсюль
Асіповічы	прац.	19-04	паўсюль
Асіповічы	вых.	19-10	без пр.
			Вендзеж
Талька	пятн.	19-33	паўсюль
Талька	вых.	19-36	без пр.
			Асееўка, Зазерка, Раўнапольле, Новае Сяло, Дрычын, Вялянскі, Блужа
Асіповічы	вых.	20-10	без пр.
			Вярхі
Асіповічы	прац.	20-29	паўсюль
Пухавічы	вых.	20-30	паўсюль
Асіповічы	вых.	21-14	без пр.
			Вярхі
Асіповічы	прац.	21-59	без пр.
			Вендзеж, Весялоўскі, Вярхі, Савецкі
Асіповічы	вых.	21-59	без пр.
			Вендзеж, Весялоўскі, Вярхі

Выпраўленьне з прыпынку Інстытут Культуры

Станцыя прызначэньня	дні	час	прыпынкі
Асіповічы	вых.	8-43	без пр.
			Асееўка, Новае Сяло, Вендзеж, Вялянскі

За зьменамі ў руху прыгарадных цягнікоў сачыце ў раскладзе на станцыях Беларускай чыгункі

ТАБЛІЦА КОШТУ ПРАЕЗДУ ПАСАЖЫРАЎ (У РУБЛЯХ) З 25 ЛЮТАГА 1996 Г.

Ад зоны .... да зоны	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
0	-	1200	2400	3600	4800	6000	7200	8400	9600	10800	12000	13200	14400	15600	16800	18000
1	1200	1200	1200	2400	3600	4800	6000	7200	8400	9600	10800	12000	13200	14400	15600	16800
2	2400	1200	1200	1200	2400	3600	4800	6000	7200	8400	8600	10800	12000	13200	14400	15600
3	3600	2400	1200	1200	1200	2400	3600	4800	6000	7200	8400	9600	10800	12000	13200	14400
4	4800	3600	2400	1200	1200	1200	2400	3600	4800	6000	7200	8400	9600	10800	1200	13200
5	6000	4800	3600	2400	1200	1200	1200	2400	3600	4800	6000	7200	8400	9600	10800	12000
6	7200	6000	4800	3600	2400	1200	1200	1200	2400	3600	4800	6000	7200	8400	9600	10800
7	8400	7200	6000	4800	3600	2400	1200	1200	1200	2400	3600	4800	6000	7200	8400	9600
8	9600	8400	7200	6000	4800	3600	2400	1200	1200	1200	2400	3600	4800	6000	7200	8400
9	10800	9600	8400	7200	6000	4800	3600	2400	1200	1200	1200	2400	3600	4800	6000	7200
10	12000	10800	9600	8400	7200	6000	4800	3600								

ВУЧЫСЯ ЭКАНОМНА КІРАВАЦЬ АЎТАМАБІЛЕМ

Імкніцеся вытрымліваць эканомную хуткасьць, што забясьпечвае слушную працу рухавіка й малы расход паліва

Вядома, што з павелічэньнем хуткасьці руху ўзрастаюць выдаткі паліва й алею. Асабліва неэканомная язда з хуткасьцю, што блізкая да максымальнай. У прынцыпе для ўсіх тыпаў рухавікоў неэканомнай ёсьць хуткасьць, якая складае больш за 2/3 максымальнай, ня кажучы ўжо пра тое, што рух з такой хуткасьцю дазваляецца ў замежжы толькі на асобных аўтамагістралях.

Выпрабаваньні польскага аўтамабілю "Фіят 127П" паказалі, што пры хуткасьці 120 км/г расход паліва складае 8,6 л на 100 км прабегу, а пры 140 км/г узрастае да 12 л, г. зн. амаль на 50%. Падобная залежнасьць назіралася і пры выпрабаваньнях польскіх аўтамабіляў "Фіят 126П" і "-125П".

Пры руху аўтамабілю на малых хуткасьцях да 20 км/г расход паліва павялічваецца марудна, а пра руху на хуткасьцях, што блізкія да максымальных, ён рэзка ўзрастае.

У галіновым інстытуце аўтамабільнага транспарту ПР адбываліся дасьледаваньні дзеля вызначэньня залежнасьці расходу паліва ад хуткасьці руху для аўтамабіляў "Фіят 126П" і "-125П". У працэсе выпрабаваньняў было паказана, што пры руху аўтамабіля "Фіят 126П" з рухавіком працоўным аб'ёмам 650 см³ і поўнай нагрузкай, пры непасрэднай перадачы і дарозе з роўнай паверхняю расход паліва на 100 км прабегу ў залежнасьці ад хуткасьці склаў:

Хуткасьць, км/г	50	70	90	120
Расход паліва, л	6,1	6,8	7,8	болей за 11

На аснове гэтых дасьледаваньняў было паказана, што для аўтамабілю "Фіят 126П" эканомнай ёсьць хуткасьць 70-80 км/г, а для аўтамабілю "Фіят 125П" — каля 90 км/г.

Узьнікае пытаньне, чаму малая хуткасьць не дае найбольшай эканоміі паліва. Рэч у тым, што для руху з малой хуткасьцю кіроўца мусіць уключаць зьніжаную перадачу, бо гэтая хуткасьць не супадае з частатой кручэньня каленкавага валу рухавіка, што вядзе да павелічэньня расходу паліва. Найбольшая эканомія дасягаецца пры максымальным кручэньні каленкавага валу рухавіка, што звычайна адпавядае 2/3 ягонай найбольшай частаты кручэньня. Пры вызначэньні эканомнае хуткасьці ўлічваюць ня толькі магчыма меншы расход паліва, але й найбольш эканомныя ўмовы працы самога рухавіка.

Паводле матэрыялаў польскага друку

Розьнічныя кошты на нафтапрадукты ў РБ і сумежных дзяржавах у першай дэкадзе траўня 1996 г. USD/л

Краіна	А-76	АІ-92	АІ-93	АІ-95	ДТ
Беларусь (Мн)	0,26	0,33	0,37		
Расея (Масква)	0,38	0,45	0,45	н.д.	н.д.
Украіна	0,26	0,34	0,34	0,34	0,26
Літва	0,31	0,34	н.д.	0,36	0,27
Латвія	0,31	0,35	0,38	0,27	
Эстонія	0,33	н.д.	н.д.	0,40	0,27
Малдова	0,25	0,29	0,29	0,30	0,33

ТЭХНІЧНЫЯ ПАРАДЫ

ЯК НАБЫЦЬ АЎТАМАБІЛЬ У НЯМЕЧЧЫНЕ

1. Патрыманы аўтамабіль

Пры набыцьці патрыманага аўтамабілю ня варта давяраць толькі ягонаму вонкаваму выгляду. Бліскучы ляк і прыгожая аббіўка сядзеньняў усё-ткі ня самае галоўнае для аўтамабілю.

Дасканалая папярэдняя праверка дазволіць Вам надалей пры эксплюатацыі машыны пазьбегнуць дарэмнага марнаваньня грошай, часу й нэрваў.

Пры праверцы патрыманага аўтамабілю лепей не сьпяшацца. Будзьце цярплівымі, адшкадуйце свой час. Калі ёсьць магчымасьць, правярайце машыну разам з чалавекам, якому Вы давяраеце – чатыры вокі бачаць лепш, чым два, і, акрамя таго, Ваш знаёмец можа потым дапамагчы, калі ўзьнікнуць цяжкасьці.

Найперш трэба ўважліва азнаёміцца з дакумэнтамі на аўтамабіль, пасьля чаго можна пачынаць праверку ягонага тэхнічнага стану ажно да выпрабавальнага выезду.

2. Дакумэнты

Параўнайце пашпарт аўтамабілю і ўліковае пасьведчаньне (калі аўтамабіль зьняты з уліку, пасьведчаньне былога гаспадара забіраецца). Зьвесткі ў абодвух дакумэнтах павінны супадаць. Лік папярэдніх уладароў падаецца ў пашпарце машыны. Прадавец – не абавязкова ўладар машыны.

Тую машыну, якую інтэнсіўна выкарыстоўвалі ў мінулым (таксоўка, прадстаўніцкая, машына з аўташколы) купляць ня варта. Але адзначым, што нумар у пашпарце і ва ўліковым пасьведчаньні павінны супадаць з нумарам на машыне.

Калі ёсьць сэрвісная кніжка, праверце, ці рэгулярна ладзілася прафіляктычнае абслугоўваньне, у прыватнасьці, зьмена алею.

Пры сумнеўных паказаньнях прабегу на сьпідомэтры прадавец абавязаны даць пісьмовае тлумачэньне. Напрыклад, пры ўзросьце машыны чатыры гады зафіксаваны прабег у 15000 км выглядае сумнеўна.

Паказаньні апошняга тэхнічнага агляду, якія заносяцца ва ўліковае пасьведчаньне на права карыстаньня аўтамабілем, павінны супадаць з тэрмінам годнасьці са значком Т.А. на заднім нумарным знаку. Аўтамабіль з пратэрмінаваным значком годнасьці Т.А. ня будзе прыняты на ўлік, і, адпаведна, эксплюатацыя ягоная выключаная.

3. Значок Т.А

Кожны аўтамабіль з дазволам руху па дарогах Нямеччыны, падлягае кантролю – тэхнічнаму агляду. Такі кантроль адбываецца раз на два гады. Пры гэтым спраўнасьць аўтамашыны засьведчваецца значком Т.А., які мацуецца на заднім нумарным знаку. Пры выбары патрыманага аўтамабілю для пакупкі абавязкова пацікаўцеся, ці мае ён значок Т.А.

4. Кодаб

Праверце, ці няма іржы на крылах, на ніжнім канце дзьвярэй, у месцах мацаваньня колаў, а таксама пад дыванкамі ў салёне й багажніку.

Сьвежапафарбаваныя аўтамабілі зь невялікім кілямэтражам прабегу могуць прапаноўвацца для продажу пасьля аварыі. Зьвярніце ўвагу на магчымую розьніцу ў колеры афарбоўкі й асобных элемэнтаў кодаба й на рэшткі фарбы на гумавых ушчыльненьнях.

Відавочныя зварныя швы на дэталях кодабнай рамы паказваюць на тое, што аўтамабіль трапіў у аварыю. Майце таксама на ўвазе, што шпатляваньне пустотаў для абароны кодаба ад карозіі мае сэнс, калі толькі яно ажыцьцяўляецца па сьвежым мэтале, а сьвежае абарончае пакрыцьце дна ў старых машынаў можа маскаваць значныя зоны, пашкоджаныя карозіяй.

Капот, накрыўка багажніка й дзьверы павінны быць добра падагнанымі. Адкідны (рухомы) дах ці тэнт у кабрыялеце павінен шчыльна й надзейна зачыняцца. Праверце ўсе гумовыя ўшчыльненьні (дзьвярэй, рухомага даху, багажніка) і паглядзіце, ці не пакрытыя фары налётам, ці не пацямнелі рэфлектары.

5. Салён аўтамабілю

Праверце ўсе тумблеры й кантрольныя лямпачкі на прыборнай дошцы, спраўнасьць сыстэмаў ацяпленьня й вэнтыляцыі. Прасачыце, ці не пранікаюць у салён непрыемныя пахі з рухавіка. Пашмарганае гумовае пакрыцьце пэдаляў, праціснутае, дэфармаванае сядзеньне кіроўцы, драпіны на абіўцы дзьвярэй каля ручак сьведчаць пра вялікі прабег ці моцную зношанасьць аўтамабілю.

Праверце трываласьць мацаваньня рамянёў бясьпекі, а таксама магчымасьць рэгуляваньня сядзеньняў.

Калі прадавец прапаноўвае Вам аўтамабіль з дадатковымі абкруткамі для сядзеньняў, абавязкова агледзьце сьпярша аббіўку.

Праверце, ці ўсе вокны, дзьверы, а таксама накрыўка багажніка й капот добра зачыняюцца й адчыняюцца.

Працяг у наступным нумары

Краіна	Норма алькаголю ў крыві (ня большая) мг\мл	Пакараньне за перавышэньне
Аўстрыя	80	Штраф у 3 тыс. шылінгаў ці 6 тыдняў турмы. Пры дарожна-траспартным здарэньні (ДТЗ) – да 2 гадоў турмы.
Баўгарыя	0	Абсалютная забарона на кіраваньне аўтамабілем.
Вугоршчына	0	Штраф да 300 форынтаў, а пры паказьніку большым за 80 мг/мл – заключэньне на 12 месяцаў.
Нямеччына	30	Штраф і дыскваліфікацыя. Пры паказьніку большым за 80 мг/мл – штраф 3 тыс. марак і да 3 месяцаў турмы. Занясеньне ў цэнтральны сьпіс парушальнікаў дарожнага руху
Галяндыя	50	Калі кіроўца ня можа зладзіць з аўтамабілем, то ён затрымліваецца на тэрмін да 12 гадзінаў. Пры ДТЗ на дарозе з парушэньнем ці спыненьнем руху траснпарту – штраф да 10 тыс. гульдэнаў ці ўвязьненьне. Магчымая дыскваліфікацыя да 1 году, а пры ДТЗ зь няшчас ным выпадкам – да 3 гадоў турмы.
Грэцыя	50	Штраф 500 драхмаў і 12 месяцаў турмы. Канфіскацыя аўтамабілю на тэрмін да 6 месяцаў.
Італія	80	Да 6 месяцаў турмы.
Польшча	20	Да 2 месяцаў турмы.
Румынія	0	Пры ДТЗ – высокі штраф.
Францыя	80	Штраф ад 2 да 30 тыс. франкаў і ад 2 да 24 месяцаў турмы. У большасьці выпадкаў – канфіскацыя аўтамабілю.
Чэхія й Славаччына	0	Пры паказьніку большым за 10 мг/мл – да 1 году турмы,

ПАРАДЫ ЧЫТАЧОЎ

Рамонт рэле паказальніка ўзроўню паліва

Рэле паказальніка ўзроўню паліва на аўтамабілях найчасьцей псуецца з-за разбурэньня рэастату, які знаходзіцца ў паліўным баку – сьлізкі кантакт пераціраe ягоныя віткі. Літаваньнем рэастату няспраўнасьць выправіць не атрымваецца, бо праз пэўны час пераціраецца другі віток рэастату. У гэтым разе можна зьняць рэастат, залітаваць разрыў, паставіць рэастат на месца, павярнуўшы на 180 градусаў. Пры гэтым кантакт будзе рухацца па іншай дарожцы, дзе дрот не пашкоджаны.

С.Матусевіч, Горадня

Калі разьбітая накрыўка разьмеркавальніка

У тым разе, калі разьбілася накрыўка разьмеркавальніка запальваньня ў дарозе, можна паспрабаваць абматаць накрыўку некалькімі пластамі ізаляцыйнае стужкі й паставіць на месца.

В.Пуціла, Менск

Калі ў дарозе няма вадкасьці "Нева"

У дарозе сапсавалася сыстэма гідрапрыводу счапленьня аўтамабілю з-за працёку вадкасьці. Гермэтычнасьць яе ўдалося аднавіць, а вось вадкасьці "Нева" з сабою няма. У такім разе сыстэму можна заправіць вадкасьцю ТОСОЛ, якой на аўтамабіле дастаткова. Па прыезьдзе дадому ТОСОЛ трэба зьліць, прамыць сыстэму невялікай колькасьцю гамавой (тармазной) вадкасьці і цалкам заправіць.

А.Коршун, Баранавічы

Рамонт корпусу акумулятарнай батарэі

1-ая парада

Паўпразрыстыя плястмасавыя карпусы акумулятарных батарэяў звычайна рамантуюць у хатніх умовахналітоўваньнем таго самага матэрыялу (ад старой батарэі) пры дапамозе літавальніка. Калі старой батарэі няма, шчыліну паміж накрыўкай і корпусам, праз якую падцякае электраліт, можна замазаць рошчынай пэнапласту (напрыклад, ад тэлевізійнага пакунку) у скіпінары. Кансыстэнцыя ягоная такая самая, як і ў фарбы.

Для замазкі вялікіх шчылінаў трэба пакласьці гэты пэнапляст у ацэтон. На дне судзіны ўтвараецца згустак, зь яго трэба зрабіць скрутак, які пасьля невялікай вытрымкі на паветры ўціраецца ў шчыліну ці адтуліну.

2-ая парада

Прапануецца рамонт корпусу акумулятарнай батарэі "Трэпча" (Югаславія) у выніку ягонага расколу. Нагрэтым літавальнікам шчыліна павялічваецца да шырыні 5 і глыбіні 1,5 мм. Зь непрыдатнага корпусу такой самае батарэі наразаюцца палоскі шырынёй 3 мм. Расплаўляюцца з дапамогаю літавальніка аднамачасова краі шчыліны й прысадкавыя палоскі, накладваюцца швы.

Пасьля рамонту ў слоік акумулятарнай батарэі трэба заліць сьвежы электраліт той самае шчыльнасьці, што і ў астатніх слоіках. Затым робіцца вытрымка на працягу 1 гадзіны для прапіткі пласьцінаў, падладунковаваньне батарэі.

М.Бялестра, Буда-Кашалёва

10 – 16 ЧЭРВЕНЯ

КІНО. МЕНСК

АЎРОРА
Прытыцкага, 23, тэл. 533-360, 533-361

Кароль вуліцаў 10-16 – 15.30 (ільготны), 19.10
Наша гісторыя 10-11 – 17.10, 20.50
Рэтраспэктыўны паказ "Улюбёныя камэдыі":
Студэнцкія вакацыі 10-11 – 20.50 (ільготны)
Для дзяцей:
Чараўнік Смарагдавага гораду 10, 12-16 – 13.00; 11 – 11.00, 13.00
Непераможны 10-12, 14-16 – 11.00, 14.10

ВІЛЬНЯ
Каліноўскага, 55, тэл. 655-262

Чорны шэрыф 10-16 – 15.10, 22.00 (начны)
Амаральныя гісторыі (у галоўнай ролі зьнялася знакамітая супэрмадэль Палёма Пікаса) 10-16 – 16.45, 18.30, 20.15
У джазе толькі дзяўчаты 10-12 – 13.40 (ільготны)
Танцавальны вечар "для тых, каму за 30" 15 – 20.30
Інфармацыйна-забаўляльная праграма "Ўсьмешка" 11, 16-17 – 21.00
Кіна-дыска-шоў для падлеткаў 17 – 10.30
Для дзяцей:
Зялёная кобра 12 – 10.30 (ільготны)
Пятая малпа 13 – 10.30 (ільготны)
Праз час 14 – 10.30 (ільготны)

ЗЬМЕНА
Даўгабродзкая, 4, тэл. 353-903

Конан-барбар (2 сэрыі) 10-16 – 16.00
Шарлё ў Гішпаніі (прыгодніцкая камэдыя) 10-16 – 14.00, 20.20
Для дзяцей:
Сапраўднае чароўнае 11-12 – 10.00, 11.20; 15 – 12.00; 10 – 10.00
Прыгоды Элі й Рару 13 – 10.00, 11.30; 16 – 12.00; 14 – 11.20

КАМСАМОЛЕЦ
Жылуновіча, 39, тэл. 454-194

Чалавек з каманды "Альфа" 10-16 – 12.00, 17.00, 19.00, 20.30
У джазе толькі дзяўчаты 10-16 – 14.00, 16.00, 20.20
Заля індыйскага фільму:
Такія розныя браты (2 сэрыі) 10-16 – 18.00
Відэапаказ:
Уцёкі зь Нью-Ёрку (фантаст. баявік) 10-16 – 19.00
Для дзяцей:
Піраты ХХ стагодзьдзя 10-12 – 10.30
Кватэра з сыру і іншыя мультфільмы 13-16 – 10.30

КІЕЎ
бульвар Шаўчэнкі, тэл. 373-270

Камэдыя старога рэжыму 11-14, 16 – 15.00; 15 – 15.00 (ільготны)
Эмануэль-2 11-16 – 18.40, 18.20, 20.00
Інфармацыйна-забаўляльная праграма 15 – 20.00
Відэапаказ: 10 – 18.00, 20.00
Для дзяцей:
Лілёвы шар 11 – 10.00, 13.30
Ягорка 13 – 10.00; 16 – 13.30

МАСКВА
пр. Машэрава, 13, тэл. 231-448, 231-533

На мянушку Рано 10-16 – 17.40, 21.00
Яны ніколі не забываюць 10-16 – 19.20
Шоў "Парадыз" 10-16 – 21.30
Для дзяцей:
Дзіцячая дыскатэка "Лімпапо" 15-16 – 12.00
Вораг мой 15-16 – 14.00 (ільготны)

МІР
Казлова, 4а, тэл. 333-771

Яна зь мятлой, ён у чорным каптуры (прыгодніцкі стэрэафільм) 10-16 – 12.30
Не і так (стэрэаскапічная музычная камэдыя) 10-16 – 15.30, 18.00, 19.30
Карнік 10-16 – 13.00, 17.00, 21.00
Экстра-2 10-16 – 14.50, 19.00
Працуе бар з 11.00 да 23.00
Для дзяцей:
Зборнік мультфільмаў 10-16 – 11.30

ПІЯНЭР
Энгельса, 20, тэл. 278-945

На каго Бог пашле 10, 14-16 – 17.40, 19.20; 11 – 19.00; 12-13 – 18.20, 19.50
Для дзяцей:
Дандзі "Кракадзіл" 10 – 10.30, 16.00; 11 – 13.00, 17.00; 14-16 – 13.50
"Кракадзіл" Дандзі-ІІ 12-13 – 10.30, 16.20; 14-16 – 15.40
Дасягаючы немагчымага 12-13 – 14.20
Самсон і Салі 14-16 – 10.30
Дом з прывідамі 10 – 12.20
Сёгун Маэда 10 – 14.00; 11 – 15.00
Бах і Браколі 12-13 – 12.20
Роні, дачка бандыта 14-16 – 12.00

РАКЕТА
Рабочы зав., 3, тэл. 260-620

Эмануэль вандруе па сьвеце 10-13 – 17.00, 20.20; 15-16 – 16.30, 20.20
Быць каханай 10-13 – 18.40; 15-16 – 18.20
Відэапаказ: 11-13 – 17.50, 19.00; 15-16 – 15.30, 17.40

САЛЮТ
пр. Ракасоўскага, 150а, тэл. 474-167

Паліцэйскі й дзяўчына 10-30 – 16.00, 19.00; 14-15 – 16.00; 16 – 14.00, 17.00, 20.00
Абдымі мяне, усхвалюй, пацалуй 10-13 – 17.40, 20.40; 16 – 15.40, 18.40
Музычна-забаўляльны цэнтар: лязэрнае шоў, працуюць дзьве танцавальныя залі, тры бары з 21.00 да 6.00

СУЧАСЬНІК
Харкаўская, 70а, тэл. 515-563

Маладая вядзьмарка 10-16 – 18.30
Водар жарсьці (эратычны фільм) 10-13 – 16.30, 20.30; 14-16 – 20.30
Спакушаная сном (новы эратычны фільм) 14-16 – 16.30
Для дзяцей:
Мультфільмы 10-14 – 10.30
Найлепшы з найлепшых 16 – 14.30

СЬЦЯГ
Вялікаморская, 3, тэл. 211-009

Дзявяць грамаў (Паляваньне на забойцу Бімба) 10-12 – 16.30, 18.00; 15-16 – 12.30, 16.30, 18.00
Уварваньне ў таямніцу 10-12, 14 – 19.30; 15-16 – 14.00, 19.30
Для дзяцей:
Каралеўства скажоных люстэркаў 10 – 10.30
Дзень шацунку 14 – 10.30
Боцман і папугай 15 – 11.10
Сафары 16 – 11.10

УДАРНІК
Жукоўскага, 15б, тэл. 259-630

Зацятыя махляры 10-16 – 15.20
Трое мужчынаў і немаўля ў калысцы 10-16 – 17.20
Вядун (2 сэрыі) 10-16 – 18.50
Для дзяцей:
Вялікая прыгода Зора 10 – 11.00
Амэрыканскі кікбаксэр-1 12 – 11.00
Шэры Воўк энд Чырвоны Каптурок 16 – 14.00

ЦЭНТРАЛЬНЫ
пр. Ф.Скарыны, 13, тэл. 208-297

Чалавек-бомба 10-16 – 14.50, 19.30
Паміж анёлам і д'яблам 10-16 – 11.40, 16.20, 21.00
Крэола – выспа каханьня 10-16 – 13.25, 18.05

ЭЛЕКТРОН
Казінца, 117, тэл. 789-563

На ўзаемную згоду 10-16 – 14.10, 20.00
Мастацтва каханьня 10-16 – 12.20, 18.10
Дом спатканьняў 10-16 – 21.40
Дагары нагамі (2 сэрыі) 10-16 – 15.50
Для дзяцей:
Зборнік часопісаў "Ералаш" 11 – 10.30
Кароль Драздавік 13 – 10.30
Амэрыканскі кікбаксэр-1 15-16 – 10.40
Відэасалён
Сэржант Білка. Рэжысэр Джанатан Лін. У ролях: Стыў Мартын, Дэн Эйкрайд і інш.
ЗША. Камэдыя.
Заўсёды ў гуморы сэржант Білка годна супрацьстаіць бессэнсоўнай вайсковай муштры. Кіраваны ім зьвяз бестурботна весяліцца, зарабляючы на азартных гульнях і падносячы дурнаватаму кіраўніц-тву мадэль "вынайдзенага ў вялікай працы" псэўдатанку як шэдэўру баявога мастацтва...)
10-16 – 12.00, 14.00, 16.00, 18.00, 19.30

Балянс моцы. Рэжысэр Рык Бэнэт. У ролях: Білі Блэнкс, Мака, Джэймс Лу і інш.
Мафія наладжвае "матчы сьмерці" майстроў усходніх адзінаборстваў, робячы стаўкі на свайго ўдзельніка, які заўсёды перамагае. Вялікі настаўнік Тода Мацумота вырашае падрыхтаваць свайго вучня, які б зьмяніў гэтую сытуацыю...)
10-16 – 12.00, 14.00, 16.00, 18.00, 19.30

АДРАСЫ ВІДЭАЗАЛЯЎ

"ГАЛЯКТЫКА" пр. газэты "Известия", 18, тэл. 714-512;
"ПАЛЯНЭЗ" вул. Бачылы, 16, тэл. 441-342;
"ПОЎНАЧ" вул. Герасіменкі, 26, тэл. 433-813.

НАЙНОЎШЫЯ НАБЫТКІ МЕНСКАГА ВІДЭАРЫНКУ НА 9.06

Жахі:

ПАЎСТАЛЫ ЗЬ ПЕКЛА-4: КРЭЎНАЕ СВАЯЦТВА
HELLRAISER 4: BLOODLINE
ЗША 1995 88 хв. Маст./кам. ацэнка: 3.5/5.0. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў. Доўгачаканы СупэрЖАХ!

Баявік:

МАФІІ НАСУПЕРАК
CROSSCUT
ЗША 1995 99 хв. Маст./кам. ацэнка: 3.0/4.0. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў. У гал. р. Костас Мандылёр.

КАЛІ КУЛЯ ТРАПЛЯЕ Ў МЭТУ
WHEN THE BULLET HITS THE BONE
ЗША 1995 93 хв. Маст./кам. ацэнка: 3.0/4.0. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў. У гал. р. Джэф Ўінкат.

БОЕГАЛОЎКА
WARHEAD
ЗША 1995 97 хв. Маст./кам. ацэнка: 3.0/4.5. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў. У р. Джо Лара, Фрэнк Загарына. Супэрбаявік.

ПАЦАЛУНАК УДАВЫ
WINDOW'S KISS
ЗША 1995 99 хв. Маст./кам. ацэнка: 3.5/4.0. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў. Баявік+трылер.

ЭЛЕКТРА
ELECTRA
ЗША 1995 91 хв. Маст./кам. ацэнка: 2.5/3.5. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў. Баявік+эротыка.

КРЫВАВЫЯ ЎЦЁКІ
BLOOD RUN
ЗША 1994 95 хв. Маст./кам. ацэнка: 3.0/4.0. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў. У р. Дэвід Брэдлі, Ганна Томпсан.

КАХАНЬНЕ І КОЛЬТ 45-ГА КАЛІБРУ
LOVE & A. 45
ЗША 1994 102 хв. Маст./кам. ацэнка: 3.5/3.5. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў.

СЬМЯРОТНЫЯ ПАДАРОЖНІКІ
THE DEADLY COMPANIONS
ЗША 1995 90 хв. Маст./кам. ацэнка: 3.0/3.5. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў. Рэж. Сэм Пэкінпа, у р. Морын О'Хара, Браен Кіт. Баявік+вэстэрн. Лязэрная якасьць.

ВЕРШНІК НА ДАХУ
THE HORSEMAN ON THE ROOF
Францыя 1995 131 хв. Маст./кам. ацэнка: 4.0/4.0. Узр. абмеж.: ад 13 гадоў. Рэж. Жан-Поль Рапно, у р. Жэрар Дэпард'е, Жульет Бінош. Гістарычны баявік+мэлядрама. Лязэрная якасьць.

Фантастыка:

ПАРК ЮРСКАГА ПЭРЫЯДУ-2: ДРАПЕЖНІК
JURASSIC PARK 2: WILD SPECIES
ЗША 1996 81 хв. Маст./кам. ацэнка: 3.0/4.0. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў. Рэж. Джонатан Ўінфры, у р. Скат Валентайн, Рык Дын. Фантастыка+баявік. Лязэрная якасьць.

ЧАЛАВЕК-АЛІГАТАР
THE LEGEND OF GATOR FACE
ЗША 1996 99 хв. Маст./кам. ацэнка: 2.5/3.0. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў. У р. Джон Ўайт, Пол Ўінфілд. Фантастыка+прыгоды+камэдыя. Лязэрная якасьць.

ГОЛЫЯ ДУШЫ
NAKED SOULS
ЗША 1996 85 хв. Маст./кам. ацэнка: 3.0/3.5. Крутая фантастыка ў стылі фільма "Муха". Лязэрная якасьць.

КЛЯСА 1999
ЗША 1990 96 хв. У р. Малкалм МакДаўэл Фантастыка+баявік+тэрмінатары. Лязэрная якасьць.

Камэдыя:

ПРЫБРАЦЬ ПЭРЫСКОП
DOWN PERISCOPE
ЗША 1996 93 хв. Маст./кам. ацэнка: 3.0/4.0. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў. Рэж. Дэвід Ўорд ("Кароль Ральф"), прад'юсэр: Джон Х'юз ("Адзін дома"), у р. Кэлсі Грэмэр, Лёрэн Холі ("Тупы і яшчэ тупейшы"). Супэркамэдыя, зборы больш за $ 25 млн., у стылі "Паліцэйскай акадэміі" і "Сэржанта Білка"! Лязэрная якасьць.

ЖЭЎЖЫКІ Ў ЛЕСЕ
KIDS IN THE WOOD
ЗША 1996 88 хв. Маст./кам. ацэнка: 3.0/3.5. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў. Рэж. Ніл Ізраэл ("Паліцэйская акадэмія"), у р. Дэйв Томас, Кэндэс Кэмэран. Супэркамэдыя. Лязэрная якасьць.

МАЛЫ ГОРДЗІ
GORDY
ЗША 1996 90 хв. Маст./кам. ацэнка: 3.5/4.0. Узр. абмеж.: можна ўсім Рэж. Марк Люіс, у р. Даг Стоўн, Крысьці Янг. Супэркамэдыя ў стылі "Бэйба"! Лязэрная якасьць.

ГАНЬБА СЯМ'І
BLACK SHEEP
ЗША 1995 85 хв. Маст./кам. ацэнка: 3.0/4.0. Узр. абмеж.: ад 13 гадоў. Рэж. Пэнэлёпа Сьфірыс, у р. Крыс Фарлі ("Цяльпук Томі"), Дэвід Спэйд ("Цяльпук Томі"), Гэры Б'юзі. Супэркамэдыя, зборы больш за $ 35 млн.! Лязэрная якасьць.

ТОЛЬКІ ЦЕРАЗЬ ЕЙНЫ ТРУП
OVER HER DEAD BODY
ЗША 1993 95 хв. Маст./кам. ацэнка: 3.5/3.5. Узр. абмеж.: ад 16 гадоў. Рэж. Моўрыс Філіпс, у р. Элізабэт Пэркінс, Дж. Рэйнхольд. Лязэрная якасьць.

Дакумэнт:

АПОШНІ ЦАР
THE LAST OF THE CZARS
1995 45 хв.

10.06 – 16.06

Панядзелак 10 чэрвеня

Беларускае тэлебачаньне

7.30 Ранішні кактэйль.
7.50 Эканамікст.
8.00 "Дайце мне сьпяваць". Ф/к.
8.53 Матэматыка. Выпускны іспыт за курс базавай школы.
9.00 "Бялее ветразь самотны". М/ф.
10.20 Мультфільмы.
11.25 "Узнагародзіць (пасьмяротна)". М/ф.
12.50 "Сын завяяванай нацыі", "Тэатар – мая праца". Д/ф.
13.30 "Гэта зямля твая". Ф/к.
15.00, 18.50, 0.15 Навіны.
15.15 "Фліпэр".
15.40 Мультфільмы.
16.00 "Веснавая элегія". Ф/к.
16.20 Сусьвет.
17.25 Крок.
17.50 Музычны антракт.
18.10 "Стрэл у сябе". Д/ф.
18.25 Эканамікст.
18.35 MTV.
19.05 Крок.
19.35 Сяляне.
19.55 Гэтага мы не вывучалі...
20.10 Люстра.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.45 Спартовы тэлекур'ер.
22.05 Фільматэка. "Гармідарны рэйс".
23.25 Футбол. Чэмпіянат Беларусі. "Дынама-93" – "Дынама" (Менск). т. 2.

ОРТ

5.00 Тэлеранак.
7.35 Выбары-96.
7.50 Тэлеранак.
8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 0.55 Навіны.
8.15 "Сакрэт трапіканкі".
9.05 Што? Дзе? Калі?
10.10 Мультфільм.
10.30 Адгадай мэлёдыю.
11.10 Захавай сябе.
14.20 "Рыцар Адважнае Сэрца". Мультсэрыял.
14.45 Маратон-15.
15.00 Зорны час.
15.40 "Элен і хлопцы".
16.05 Джэм.
16.30 Сем дзён спорту.
17.20 "Сакрэт трапіканкі".
18.10 Час пік.
18.35 Адгадай мэлёдыю.
19.05 Мы.
19.45 Дабранач, дзеці!
20.00 Час.
20.45 Выбары-96.
21.05 "Віртуальная рэальнасьць".
22.05 Да і пасьля...
22.55 Футбол. Чэмпіянат Эўропы. Зборная Румыніі – зборная Францыі.

Канал "Расея"

6.15 "Дон Кіхот Ляманцкі".
6.45, 7.50, 14.50, 19.35, 21.10, 0.15 Выбары-96.
7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 0.25 Весткі.
7.20 У гэты дзень...
7.30 Спраўная Расея.
8.05 Вуснамі дзіцяці.
8.35 Маскі-шоў.
9.05 "Санта-Барбара".
9.55 Кліп-антракт.
13.50 Мультфільм.
14.00 Іваноў, Пятроў, Сідараў і іншыя.
15.00 Баскетбол. Фінал чэмпіянату НБА.
16.20 Там-там навіны.
16.35 Выратаваньне 911.
17.25 L-клюб.
18.10 "Галасуй, альбо прагуляеш".
18.25 Лідар-прагноз.
19.50 "Санта-Барбара".
20.40 "Даміно" М.Баярскага.
21.25 Надвор'е на заўтра.
21.30 Футбол. Чэмпіянат Эўропы. Зборная Галяндыі – зборная Шатляндыі.
23.30 Дзённік кінафэстывалю "Кінатаўр".
23.45 "Мір народам". Д/ф.
0.40 Музыка ўсіх пакаленьняў.

IV канал, НТВ

8.00 Мір вашаму дому.
8.10 Пэнсіён.
8.25 "Прыгоды Буратына". М/ф.
9.30 Выбары-96.
9.40 Каралева Вялікай Брытаніі.
10.00 Антрэ-соль.
10.30, 13.30, 16.45 СІП.
10.40 "Я абяцаю ніколі ня здраджваць праўдзе..." Аляксандар Салжаніцын.
11.25 Пяць хвілінаў.
11.30 У працоўны поўдзень.
12.00 Расейская гаворка.
12.30 Чалавек у рынкавай эканоміцы.
13.00 "Скарбы народнай творчасьці". Ф. 1.
13.35 "Вустрыцы зь Лязаны". М/ф.
14.50 Лекцыі Фэміды.
15.20 Альтэрнатыва.
15.50 Выбары-96.
16.00 Музычныя навіны.
16.15 Цішыня N 9.
17.00 "Сямейка Флінстоўн".
17.30 Футбольны клюб.
18.00, 21.00, 23.00 Сёньня.
18.35 Герой дня.
19.00 Фільм "Уцёкі на край сьвету".
20.40 Голас народу.
21.35 Час сэрыялу. "Доктар Кўін, жанчына-лекар".
22.30 Часінка.
23.20 Тэніс апоўначы.

СПБ

7.00 Муз.ТБ. "Галасуй, альбо прагуляеш".
11.55, 14.55, 15.55, 17.55, 18.55, 19.55, 20.55, 21.55 Інфарм ТБ "Цяпер".
12.05 "Першае каханьне".
14.05 "Сьпёка ў Акапулька".
15.05 "Сказ пра халопа Мікітку". Ф/б.
15.50 Стыль жыцьця.
16.05 "Прыгоды двух мядзьведзікаў". М/ф. с. 1.
16.25 "Філязофія паводле Філа".
16.55 Спартовы агляд.
17.05 Толькі бяз панікі.
17.30 А.П.Чэхаў. "Творы мастацтва", "У правадыркі".
18.05 Бяз назвы.
18.35 Вялікі фэстываль.
19.05 "Першае каханьне".
20.05 Выбіраем прэзыдэнта.
20.40 Тэлеслужба бясьпекі.
21.00 Спорт.
21.05 "Сьпёка ў Акапулька".
22.05 На ноч гледзячы.
22.20 "Скон". М/ф. с. 1.
23.35 Муз.ТБ. "Галасуй, альбо прагуляеш".

Аўторак 11 чэрвеня

Беларускае тэлебачаньне

7.30 Ранішні кактэйль.
7.50 Эканамікст.
8.00, 15.00, 18.50, 0.00 Навіны.
8.15 Аўта-парк.
8.30 "Сьпяваюць срэбныя трубы". Ф/к.
8.53 Беларуская і расейская мовы. Выпускны іспыт за курс сярэдняй школы.
9.00 "Кобра".
9.50 Абібок.
10.20 Гэтага мы не вывучалі...
10.35 "Кропка, кропка, коска...". М/ф.
11.55 Мультфільм.
12.10 "Тысячагодзьдзе". М/ф.
15.15 "Фліпэр".
15.40 Усё пра ўсё.
16.05 Мультфільм.
16.20 "Горад, які вырас дзікім". Д/ф.
17.20 Заняткі Н.Наважылавай.
17.50 Музычны антракт.
18.00 Мультфільм.
18.15 Бывайце здаровыя.
18.25 Эканамікст.
18.35 MTV.
19.05 "Кобра".
20.00 "Гомель-96". Падрахункі тэлефэстывалю.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.55 Музычны антракт.
22.10 М/ф "Расейскае каханьне".
23.35 Мультфільмы для дарослых.

ОРТ

5.00 Тэлеранак.
7.30 Выбары-96.
8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 0.20 Навіны.
8.15 "Сакрэт трапіканкі".
9.05 Вяртаньне да вытокаў.
9.45 Сьмехапанарама.
10.15 Мультфільм.
10.30 Адгадай мэлёдыю.
11.10 Мы і рынак.
14.20 "Рыцар Адважнае Сэрца".
14.45 Квар'етэ "Вясёлая кампанія".
14.55 Мультыпролія.
15.10 Чароўны сьвет, або Сінэма.
15.40 "Элен і хлопцы".
16.05 ...Да 16 і ня толькі.
16.30 Сем дзён спорту.
17.20 "Сакрэт трапіканкі".
18.10 Час пік.
18.35 Адгадай мэлёдыю.
19.00 Тэма.
19.45 Дабранач, дзеці!
20.00 Час.
20.45 Выбары-96.
21.10 Фільм "Адкупная ахвяра".
23.20 Футбол. Чэмпіянат Эўропы. Зборная Турцыі – зборная Харватыі.

Канал "Расея"

6.15 "Дон Кіхот Ляманцкі".
6.45, 7.50, 14.50, 20.30, 21.10, 23.50 Выбары-96.
7.00, 10.00, 16.00, 22.00, 24.00 Весткі.
7.20 У гэты дзень...
7.30 Справавая Расея.
8.05 L-клюб.
8.50 Кенгуру.
9.10 "Санта-Барбара".
13.50 Месяцаслоў.
14.00 Іваноў, Пятроў, Сідараў і іншыя.
15.00, 16.20 Хакей. Кубак Стэнлі.
17.15 Вас запрашае тэлечасопіс "Здароўе".
17.25 Прасьцей за простае.
17.55 Нічога, апрача...
18.10 "Галасуй, альбо прагуляеш".
18.25 Футбол. Чэмпіянат Эўропы. Зборная Італіі – зборная Расеі.
20.35 Адзін дзень з Ю.Лужковым.
21.05 Надвор'е на заўтра.
21.30 "Санта-Барбара".
22.25 Ціхі дом.
23.20 "Савецкая жанчына". Д/ф.
0.15 Гарачая дзясятка.
1.10 Музыка ўсіх пакаленьняў.

IV канал, НТВ

8.00 Мір вашаму дому.
8.05 Пэнсіён.
8.20 "Прыгоды Буратына". с. 2.
9.30 Выбары-96.
9.40 Француская для дзетак.
10.00 Антрэ-соль.
10.30, 13.30, 16.45 СІП.
10.40 Я ўжо пры жыцьці перамог...
11.10 Масква. Стагодзьдзе цяперашняе і стагодзьдзе мінулае.
11.25 Пяць хвілінаў.
11.30 У працоўны поўдзень.
12.00 Пэдагогіка для ўсіх.
12.30 Чалавек у рынкавай эканоміцы.
13.00 "Скарбы народнай творчасьці". Ф. 2.
13.25 Мультфільм.
13.35 "Грэх". М/ф.
14.55 Стагодзьдзе Расейскага музэю.
15.10 "Уражаньні". Д/ф.
15.20 Лексыкон гісторыі культуры.
15.50 Выбары-96.
16.00 Музычныя навіны.
16.15 Муззон.
17.00 "Сямейка Флінстоўн".
17.30 Жаночыя гісторыі. "Дэзі".
18.00, 21.00, 23.00 Сёньня.
18.35 Герой дня.
19.00 М/ф "Золата партыі".
20.35 Голас народу.
21.35 Час сэрыялу. "Доктар Кўін, жанчына-лекар".
22.30 Часінка.
23.20 Спартовыя танцы.
23.50 Мэляманія.

СПБ

7.00 Муз.ТБ. "Галасуй, альбо прагуляеш".
11.55, 14.55, 15.55, 17.55, 18.55, 19.55, 20.55, 21.55 Інфарм ТБ "Цяпер".
12.05 "Першае каханьне".
14.10 "Сьпёка ў Акапулька".
15.05 Аўэртайм.
15.20 Бяз назвы.
15.50 Стыль жыцьця.
16.05 "Прыгоды двух мядзьведзікаў". с.2
16.30 "Філязофія паводле Філа".
16.55 Спартовы агляд.
17.05 Толькі бяз панікі.
17.30, 18.00 Паказвае ЛОТ.
18.35 Вялікі фэстываль.
19.05 "Першае каханьне".
20.05 Выбіраем прэзыдэнта.
20.40 Тэлеслужба бясьпекі.
21.00 Спорт.
21.10 "Сьпёка ў Акапулька".
22.05 На ноч гледзячы.
22.20 Платная палітычная рэкляма.
22.45 "Скон". с. 2.
24.00 Муз.ТБ. "Галасуй, альбо прагуляеш".

Серада 12 чэрвеня

Беларускае тэлебачаньне

7.30 Ранішні кактэйль.
7.50 Эканамікст.
8.00, 15.00, 18.50, 0.15 Навіны.
8.15 "Раніца туманная..." Ф/к.
9.00 "Кобра".
9.50 Мультфільм.
10.00 "Зьнік сябар". М/ф.
11.10 Зорная ростань.
12.05 Безьліч.
13.05 "Забойства на Жданаўскай". М/ф.
15.15 "Фліпэр".
15.40 Мультфільмы.
16.05 "Чатыры моманты маўчаньня" Д/ф.
17.00 Крэда.
17.20 Госьці ў дом.
17.50 Музычны антракт.
18.00 Творцы.
18.25 Эканамікст.
18.35 MTV.
19.05 "Кобра".
20.00 Хто гэта?
20.05 Супэргол.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.55 Музычны антракт.
22.05 "Каралева Марго". с. 3.
23.05 Кан-96.
23.35 Каралеўскае паляваньне.

ОРТ

6.30 Тэлеранак.
8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 0.00 Навіны.
8.15 Фільм "Зямля Санькікава".
9.45 Фільм-спэктакаль "Старасьвецкая камэдыя".
11.25 Фільм-казка "Руслан і Людміла".
14.20 "Ералаш".
14.45 Фільм "Мядзьведзь".
16.25 М/ф "Стрэл у Нюрнбэрзе".
17.55, 20.45 Фільм "Пётар Першы".
19.45 Дабранач, дзеці!
20.00 Час.
22.30 Сьвяточны канцэрт.

Канал "Расея"

7.00, 13.00, 19.00, 22.00, 23.15 Весткі.
7.20 У гэты дзень...
7.30 Ля краю.
7.40 Мультфільм..
8.10 "Храм". Д/ф.
8.50 Сьвята непаслухмянасьці.
9.20 Прызнаньне ў каханьні.
9.50 "Аляксандар Неўскі". М/ф.
11.35 Песьня Расеі.
12.30 "Мая Масква". Д/ф.
13.20 "Забіць дракона". М/ф.
15.20 Мост часу.
16.15 Мультфільм.
16.25 Антрэ.
17.20 Каму верыць?
18.00 "Зоркі" пад знакам кіно.
19.35 Дзённік чэмпіянату Эўропы па футболе.
19.50 Фільм "Вочы чорныя".
22.30 Дзённік кінафэстывалю "Кінатаўр".
22.45 "Братэрства". Д/ф.
23.30 Праграма "А".

IV канал, НТВ

8.00 Анонс Сямейнага каналу.
8.10 Постаць Расеі ў расейскім жывапісе.
8.15 Сямейны канал.
8.35 Мультфільм.
8.55 Сямейны канал.
9.20 Фэстываль "Надзея-96".
10.05 Сямейны канал.
10.30, 13.30, 16.45 СІП.
10.40 Аўтапэдзі.
11.25 Сямейны канал.
11.50 "Паміраць ня страшна". М/ф.
13.35 Постаць Расеі ў расейскім жывапісе.
13.40 Чыстая музыка быцьця.
14.40 "Доўгая дарога з Фрыўлі". Д/ф.
15.40 Постаць Расеі ў расейскім жывапісе.
15.45 Залатое кола.
17.00 Фільм "Дваццаць хвілін з анёлам".
18.00, 21.00 Сёньня.
18.30 Фільм "Дарога" ("Прыбыцьцё цягніка").
19.10 "Улюбёнае кіно Сталіна". Ф. 1, 2.
21.35 Фільм "Падзеньне".
23.20 Такое спартовае жыцьцё.
23.50 Кавярня Абломаў.

СПБ

8.55, 10.55, 12.55, 14.55, 18.55, 20.55 Інфарм ТБ "Цяпер".
9.05 "Унікум". М/ф.
10.25 Стыль жыцьця.
10.35 "Нефантан". М/ф.
11.05 Ток-шоў "Наўзгад".
11.50 "Набытак рэспублікі". М/ф.
14.15 Сьпявае С.Захараў.
14.45 Мультфільм.
15.00 Пецярбурскія званы.
15.30 Увесь сьвет – дзецям.
16.15 Парад парадаў.
17.35 Паказвае ЛОТ.
18.35 Вялікі фэстываль.
19.05 "Дом, у якім я жыву". М/ф.
20.40 "Карнавал у Царскім Сяле". Т/ф.
21.05 На ноч гледзячы.
21.20 "Скон". с. 3.
22.30 Рок-канцэрт "З кім Вы?".

Чацьвер 13 чэрвеня

Беларускае тэлебачаньне

7.30 Ранішні кактэйль.
7.50 Эканамікст.
8.00, 15.00, 18.50, 0.15 Навіны.
8.15 "Гэтыя імгненьні – усё жыцьцё". Ф/к.
8.55 "Кобра".
9.45 Каралеўскае паляваньне.
10.25 Мультфільмы.
11.05 "Трое ў вежы, ня лічачы ката". Д/ф.
11.35 "Султан Бэйбарс". М/ф.
15.15 "Фліпэр".
15.40 Мультфільмы.
16.05 "Бэжба ўчора і сёньня" Д/ф.
17.05 Занят кі Н.Наважылавай.
17.35 Скарбы.
17.50 Музычны антракт.
18.00 Апошні жыцьцёвы прытулак.
18.25 Эканамікст.
18.35 MTV.
19.05 "Кобра".
20.05 Крок.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.55 Музычны антракт.
22.05 "Каралева Марго". с. 4.
23.05 Крок.
23.35 Тэлевізійны Дом кіно.

ОРТ

5.00 Тэлеранак.
7.40 Выбары-96.
8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 0.30 Навіны.
8.15 "Сакрэт трапіканкі".
9.00 Мы.
9.40 Клюб падарожнікаў.
10.25 Мультфільм.
10.40 Смак.
11.10 Кантакт.
14.20 "Рыцар Адважнае Сэрца".
14.45 Лега-го!
15.10 Тын-тонік.
15.35 "Элен і хлопцы".
16.05 Рок-занятак.
16.30 Сем дзён спорту.
17.20 "Сакрэт трапіканкі".
18.05 Час пік.
18.30 Лято-Мільён.
18.55 Мужчынская размова.
19.45 Дабранач, дзеці!
20.00 Час.
20.45 Выбары-96.
21.10 Фільм "Шэрыя ваўкі".
23.25 Футбол. Чэмпіянат Эўропы. Зборная Баўгарыі – зборная Румыніі. т. 2.

Канал "Расея"

6.15 "Дон Кіхот Ляманцкі".
6.45, 7.50, 14.50, 19.35, 21.10, 23.25 Выбары-96.
7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 23.35 Весткі.
7.20 У гэты дзень...
7.30 Справавая Расея.
8.05 Прасьцей за простае.
8.35 "Даміно" М.Баярскага.
9.05 "Санта-Барбара".
9.55 Кліп-антракт.
13.50 Мультфільм.
14.00 Іваноў, Пятроў, Сідараў і іншыя.
15.00, 16.20 Баскетбол. Фінал чэмпіянату НБА.
15.50 Месяцаслоў.
16.50 "Дзяўчынка з заўтра".
17.15 Залатая візытоўка.

10.06 – 16.06

17.25 Прасьцей за простае.
17.55 Нічога, апрача...
18.10 "Галасуй, альбо прагуляеш".
18.25, 19.50 Урачыстая цырымонія закрыцьця VII МКФ "Кінатаўр".
20.20 "Санта-Барбара".
21.25 Футбол. Чэмпіянат Эўропы. Зборная Швэйцарыі – зборная Галяндыі.
23.50 Музыка ўсіх пакаленьняў.
0.05 Адамаў яблык.

IV канал, НТВ

8.00 Мір вашаму дому.
8.10 Пэнсіён.
8.25 "Бумбараш". М/ф. с. 1.
9.30 Выбары-96.
9.40 Нямецкая для дзетак.
10.00 Антрэ-соль.
10.30, 13.30, 16.45 СІП.
10.40 Скульптар Ю.Чарноў.
11.25 Пяць хвілінаў.
11.30 У працоўны поўдзень.
12.00 Творчасьць. Традыцыі. Маладосьць.
12.20 Сьляваю для Вас...
12.30 Чалавек у рынкавай эканоміцы.
13.00 "Скарбы народнай творчасьці". Ф. 3.
13.35 "Той самы Мюнхаўзэн". М/ф. с. 1.
14.45 Пячора ў Кускаве.
15.20 Да музыкі з "Надзеяй".
15.50 Выбары-96.
16.00 Музычныя навіны.
16.15 Муззон.
17.00 "Сямейка Флінстоўн".
17.30 Жаночыя гісторыі. "Дээл".
18.00, 21.00, 23.00 Сёньня.
18.35 Герой дня.
19.00 Фільм "Жалезная заслона".
21.35 Час сэрыялу. "Доктар Куін, жанчына-лекар".
22.30 Часінка.
23.20 Кіно не для ўсіх. "Шэрыя колеры" ("Турма").

СПБ

7.00 Муз.ТБ. "Галасуй, альбо прагуляеш".
11.55, 14.55, 15.55, 17.55, 18.55, 19.55, 20.55, 21.55 Інфарм ТБ "Цяпер".
12.05 "Першае каханьне".
14.05 "Сьпёка ў Акапулька".
15.05 "Ленінградзкія салоўкі". Т/ф.
15.50 Стыль жыцьця.
16.05 "Прыгоды двух мядзьведзікаў".
16.30 "Філязофія паводле Філа".
16.55 Спартовы агляд.
17.05 Толькі бяз панікі.
17.30, 18.00 Паказвае ЛОТ.
18.35 Вялікі фэстываль.
19.05 "Першае каханьне".
20.05 Я – геній.
20.40 Тэлеслужба бясьпекі.
21.00 Спорт.
21.05 "Сьпёка ў Акапулька".
22.05 На ноч глядзячы.
22.20 Фільм "Асоба ў натоўпе".
0.35 Муз.ТБ. "Галасуй, альбо прагуляеш".

Пятніца 14 чэрвеня

Беларускае тэлебачаньне

7.30 Ранішні кактэйль.
7.50 Эканамікст.
8.00, 15.00, 18.50, 0.05 Навіны.
8.15 Яшчэ ня вечар...
8.30 "Фантазія". Ф/к.
8.53 Матэматыка. Выпускны іспыт за курс сярэдняй школы.
9.00 "Кобра".
9.50 Мультфільмы.
10.20 "За лясамі, за гарамі". М/ф.
11.30 Тэатар песьні Пап-ці.
12.10 "Гранатавы бранзалет". М/ф.
15.15 "Фліпэр".
15.40 Мультфільм.
15.50 Пэдагагічны экран.
16.15 "З блакітнай ручаінкі", "Бясьпечны сьвет". Д/ф.
16.40 Да Дня мэдычнага работніка.
17.20 Кантрасты.
17.50 Музычны антракт.
18.00 Алімпійскі сылюэт. Лёгкая атлетыка.
18.25 Эканамікст.
18.35 MTV.
19.05 "Кобра".
20.05 Міжнародны кур'ер.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.45 IV Нацыянальны фэстываль беларускай песьні і паэзіі "Маладэчна-96".
23.35 Акалада.
0.20 12, альбо На ноч глядзячы.

ОРТ

5.00 Тэлеранак.
7.35 Выбары-96.
8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 0.10 Навіны.
8.15 "Сакрэт трапіканкі".
9.10 Мужчынская размова.
10.00 Мультфільм.
10.20 Пакуль усе дома.
11.10 Ад пятніцы да пятніцы.
14.20 "Рыцар Адважнае Сэрца".
14.40 Фільм "Графіня Шарамецева". с.1
15.35 "Элен і хлопцы".
16.00 Пакліканьне.
16.30 Сем дзён спорту.
17.20 "Сакрэт трапіканкі".
18.15 Чалавек і закон.
18.45 Поле цудаў.
19.45 Дабранач, дзеці!
20.00 Час.
20.45 Выбары-96.
21.10 Погляд.
22.05 Фільм "Чорны квадрат".
0.20 Футбол. Чэмпіянат Эўропы. Зборная Партугаліі – зборная Турцыі. т.2

Канал "Расея"

6.30 "Дон Кіхот Ламанцкі".
7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 23.55 Весткі.
7.20 У гэты дзень...
7.30 Справавая Расея.
8.00 Кліп-антракт.
8.05 Прасьцей за простае.
8.35 "Твае магчымасьці, чалавек".
9.05 "Санта-Барбара".
13.50 Мультфільм.
14.00 Іваноў, Пятроў, Сідараў і іншыя.
14.50, 16.20 Выбары-96.
15.00 Хакей. Кубак Стэнлі.
17.20 Дыснэй шчопятніцы.
18.15 "Галасуй, альбо прагуляеш".
18.25 Вэртыкаль.
19.35 "Санта-Барбара".
20.30 Гарадок.
21.20 Надвор'е на заўтра.
21.25 Футбол. Чэмпіянат Эўропы. Зборная Чэхіі – зборная Італіі.
23.25 "Праўда". Д/ф.
0.10 Музыка ўсіх пакаленьняў.
0.25 "Возера каханьня". М/ф.

IV канал, НТВ

8.00 Мір вашаму дому.
8.10 Пэнсіён.
8.25 "Бумбараш". с. 2.
9.30 Выбары-96.
9.40 Ангельская для дзетак.
10.00 Антрэ-соль.
10.30, 13.30, 16.45 СІП.
10.40 Сучасныя мэмуары.
11.10 Каштоўная палітра.
11.25 Пяць хвілінаў.
11.30 У працоўны поўдзень.
12.00 Пляняэта "Здароўе".
12.30 Чалавек у рынкавай эканоміцы.
13.00 "Скарбы народнай творчасьці". Ф. 4.
13.20 Мультфільм.
13.35 "Той самы Мюнхаўзэн". с.2
14.40 Бацька расейскай сядзібы.
15.20 ВГІК. "Гарызонты кіно і відэа".
15.50 Выбары-96.
16.00 Музычныя навіны.
16.15 Муззон.
17.00 Мультсэрыял "Незвычайныя прыгоды Скубі-ду".
17.30 Футбольны клюб.
18.00, 21.00, 23.00 Сёньня.
18.35 Герой дня.
19.00 М/ф "Жалезная заслона". Ф. 3, 4.
21.35 Час сэрыялу. "Доктар Куін, жанчына-лекар".
22.30 Часінка.
23.20 Сьвет кіно. "Начныя вочы-2".
1.00 Начны канал. Эратычныя шоў сьвету.

СПБ

7.00 Муз.ТБ. "Галасуй, альбо прагуляеш".
11.55, 14.55, 15.55, 17.55, 18.55, 19.55, 20.55, 21.55 Інфарм ТБ "Цяпер".
12.05 "Першае каханьне".
14.05 "Сьпёка ў Акапулька".
15.05 "У сьвеце гукаў. Грае Ван Клібэрн". Т/ф.
15.50 Стыль жыцьця.
16.05 "Дзеці і поры году". Т/ф.
16.30 "Філязофія паводле Філа".
16.55 Спартовы агляд.
17.05 Толькі бяз панікі.
17.30, 18.00 Па казвае ЛОТ.
18.35 Вялікі фэстываль.
19.05 "Першае каханьне".
20.05 Выбіраем прэзыдэнта.
20.40 Тэлеслужба бясьпекі.
21.00 Спорт.
21.05 "Сьпёка ў Акапулька".
22.05 Як быць каханымі.
22.20 Платная палітычная рэкляма.
22.45 "Нічога асаблівага". М/ф.
0.25 Муз.ТБ. "Галасуй, альбо прагуляеш".

Субота 15 чэрвеня

Беларускае тэлебачаньне

8.00, 21.00, Навіны.
8.15 Сутнасьць.
8.45 Сугучча.
9.05 Здароўе.
9.40 Заняткі Н.Наважылавай.
10.10 Усё пра ўсё.
10.35 "Ералаш".
10.55 Сьвет прыроды і захапленьняў.
11.40 Шматгалосьсе.
12.05 "Маладэчна-96".
13.10 Каляж.
13.40 Эўрапейская дваццатка MTV.
14.25 "Ах, вадэвіль, вадэвіль..." М/ф.
15.30 Чацьвертае вымярэньне.
16.10 Зорная ростань.
16.50 Беларускі дом.
17.30 Галерэя.
18.00 Футбол. Чэмпіянат Беларусі. "Дынама" (Менск) – "Атака-Аўра" (Менск).
19.50 Да Дня мэдычнага работніка.
20.40 Калыханка.
21.55 "Маладэчна-96".
23.55 Мультфільм для дарослых.
0.05 "Маладэчна-96". Гурт "Крама". Жывы эфір.

ОРТ

7.00 "Ералаш".
7.10 М/ф "Каб выжыць".
9.00, 14.00, 16.45 Навіны.
9.15 Мультфільм.
9.30 Не пазяхай!
10.00 Ранішняя пошта.
10.35 Смак.
10.55 Маскоўскі Крэмаль. Збройная палата.
11.25 Фільм "Ганна ад 6 да 18".
13.05 У горадзе N.
13.35 Аўтамабіль і я.
14.20 Фільм-казка. "Русалачка".
15.40 Вакно ў Эўропу.
16.05 У сьвеце жывёлаў.
17.05 Залатая сэрыя. "Стомленыя сонцам".
19.45 Дабранач, дзеці!
20.00 Час.
20.45 Што? Дзе? Калі?
22.05 Футбол. Чэмпіянат Эўропы. Зборная Францыі – зборная Гішпаніі.
0.20 М/ф "Начныя забаўкі".

Канал "Расея"

7.00, 13.00, 19.00, 22.00, 23.40 Весткі.
7.20 У гэты дзень...
7.30 Усяго патроху.
8.20 "Ваўкалакія, альбо Загадка доктара Нікадзіма".
8.35 Залаты ключык.
8.50 Водная пола. Перадалімпійскі турнір.
9.15 Вуснамі дзіцяці.
9.45 Падарожжа "ІНВАЙТ".
10.00 Весткі аб адзінаццатай.
10.15 Парлямэнцкі тыдзень.
11.00 Добрае раніцы!
11.55 "Паэт у Расеі – больш, чым паэт".
12.25 Сялянскае пытаньне.
12.55 Кліп-антракт.
13.20 Дэ факта.
13.50 Баскетбол. Фінал чэмпіянату НБА.
15.20 Пілігрым.
16.00 Кола гісторыі.
16.55 Футбол. Чэмпіянат Эўропы. Зборная Шатляндыі – зборная Англіі.
19.35 Суботні вечар з РТР.
20.55 Надвор'е на заўтра.
21.00 Падвойны партрэт.
22.05, 23.55 "Бег". М/ф.

IV канал, НТВ

8.00 Спаса-Андронікаў манастыр.
8.30 "Скарбы".
8.55 Анонс Сямейнага каналу.
9.00 Пакупка.
9.20 Тэлегазэта.
9.25 Сямейны канал.
9.45 Домаўладальнік.
10.00 Мэдыцына для вас
10.25 Пэнсіён.
10.30, 13.30, 16.45 СІП.
10.40 Сямейны канал.
11.00 Валейбол. Сусьветная ліга.
11.30 Часопіс часопісаў.
11.40 У сямейны нататнік.
12.05 Неспазнаны Сусьвет.
12.30 Сямейны канал.
13.00 Шчыра Ваш.
13.35 З паўслова.
14.05 На дарогах Расеі.
14.10 Мультфільм.
14.40 Але-ап!
15.10 Нетэлефонная размова.
15.40 Па старонках "Шарман-шоў".
16.10 СІП. "Навіны кіно".
16.30 Ці выклікалі гумарыста?
17.00 "Дыназаўрык Дынк".
17.30 Дог-шоў. Я і мой сабака.
18.00, 21.00 Сёньня.
18.30 Д/ф "Расстрэл на пляцы, 1962 год".
19.00 "Жалезная заслона". Ф. 5.
20.00 Надоечы.
20.45 Лялькі.
21.35 Фільм "Тэстамэнт Сталіна".
23.10 Трэцяе вока.
23.55 Фільм "Усходні раман".

СПБ

9.15 Вялікія жарсьці.
9.35 Уік-энд з дэтэктывам.
10.05 Гонар.
10.25 Неспазнанае.
10.55, 12.55, 18.55, 20.55 Інфарм ТБ "Цяпер".
11.05 Стыль жыцьця.
11.10 Ток-шоў "Наўзгад".
11.40 Яшчэ адна Расея.
11.45 Па ўсёй Расеі.
12.00 Мы і банк.
12.35 "Старое танга". Амэрыканскі мюзыкал.
13.05 Уік-энд з дэтэктывам.
13.20 "Выспа затанулых караблёў". М/ф.
15.45 Скарбы Пецярбургу.
16.00 Да 300-годзьдзя Расейскага флёту.
16.30 Дзіцячае ТБ.
16.55 Зэбра.
17.30 Спартовы агляд.
17.40 Паказвае ЛОТ.
18.40 "Чарга". М/ф.
19.10 "Нічыйная зямля". М/ф.
21.05 Блеф-клюб.
21.45 "Чэры-2000". М/ф.

Нядзеля 16 чэрвеня

Беларускае тэлебачаньне

8.00 "Танга. Танга". Ф/к.
8.35 "Конан".
9.00 Фэстываль "Тэлебом" у Магілёве.
10.00 Найлепшыя хіты MTV.
10.30 Усё нармальна, мама!
11.00 Тураб'ектыў.
11.25 Арсэнал.
11.55 Вяршіня сьвету.
12.15 Аўта-парк.
12.30 Пераможца.
12.50 Усе мы родам зь дзяцінства.
14.05 Студыя "Вакно".
14.35 "Маладэчна-96".
15.55 "Дзікі поўдзень".
16.25 Вяршіня сьвету.
16.45 Крок-жарт.
17.15 Абібок.
17.45 Кампутарны палігон.
18.15 М/ф "Чорны калідор".
19.40 Калыханка.
20.00 Рэзананс.
20.50 Спартовы тэлекур'ер.
20.55 Навіны-ТБ.
21.10 Ток-шоў "Карамболь"
21.45 Закрыцьцё фэстывалю "Маладэчна-96".
23.45 Безьліч.

ОРТ

6.50 Тыраж "Спартлято".
7.00 Слова пастыра.
7.15 "Ералаш".
7.25 Сьмехапанарама.
9.00, 14.00, 17.00, 23.00, 0.00, 1.00 Навіны.
9.15 Недарожныя нататкі.
9.30 Пакуль усе дома.
10.10 Ранішняя зорка.
11.00 Служу Расеі!
11.30 Грай, гармонік любы!
12.00 "Ералаш".
12.30 Пад знакам Пі.
13.00 "Таямніцы пірацкіх скарбаў".
14.20 Вялікі тэатар.
15.10 Неяк раз.
15.20 Клюб падарожнікаў.
16.10 Мультфэервэрк.
17.20 Шчасьлівы выпадак.
18.10 Футбольны агляд.
18.45 Фільм "Я – расейскі салдат".
20.50 Футбол. Чэмпіянат Эўропы. Зборная Харватыі – зборная Даніі.
22.00 Час.
22.45 Фільм "Сабачае сэрца".

Канал "Расея"

7.00, 11.00, 13.00, 16.00, 22.00, 23.00, 24.00, 1.00, 2.00 Весткі.
7.20 У гэты дзень...
7.30 Усяго патроху.
8.15 Ня высечы...
8.30 Гасьцініца дзеда Мазая.
8.45 Расея – Радзіма мая.
9.00 Кнігарня.
9.30 Прысяга.
10.00 Весткі аб адзінаццатай.
10.15 Расейскае лято.
10.55 Кліп-антракт.
11.05 Хакей. Кубак Стэнлі.
13.20 Імпэрыя гульняў.
14.10 Расейскае каракоке.
14.30 Крышталёвая Турандот.
15.25 Свая гульня.
16.05 Чароўны сьвет Дыснэя.
16.55 Футбол. Чэмпіянат Эўропы. Зборная Расеі – зборная Нямеччыны.
19.00 Люстра.
19.55 Надвор'е на заўтра.
20.00 "Не бядуй". М/ф.
21.40 Кліп-антракт.
21.45 Рэк-тайм.
22.20 У Ксюшы.
22.50 Мультфільм.
23.10 Капіззэй.
0.10, 1.10, 2.10 Аўтагонкі ў клясе "Формула-1". Чэмпіянат сьвету. Гран-пры Канады.

IV канал, НТВ

8.00 Дотык.
8.30 Стрыжнявы момант.
8.40 Рытміка.
8.55 Анонс Сямейнага каналу.
9.00 Грош у квадраце.
9.30 Сем Я.
9.45 Тэлегазэта.
9.50 Сямейны канал.
10.10 Карысныя парады.
10.30, 13.30, 16.45 СІП.
10.40 Графаман.
10.50 Сямейны канал.
11.10 Бантон.
11.30 Дамавік.
11.50 Пэнсіён.
11.55 Сямейны канал.
12.15 "Камэдыя строгага рэжыму". М/ф.
13.35 Крок з кола.
14.05 Сузор'і цудаў.
14.35 Кніжны клюб.
15.05 Спартовая праграма.
16.15 Уздым пераваротам.
17.00 Сёньня.
17.05 "Паліцэйскі Кэтс і яго сабака".
17.30 Сто да аднаго.
18.00 Сёньня.
18.30 Фільм "Бабнік".
20.00, 22.00, 23.00, 1.00, 2.00 Вынікі.
21.20, 22.25 М/ф "Апэрацыя "Ы" і іншыя прыгоды Шурыка".
23.20 Фільм "Я крочу па Маскве".
1.30 Лялькі.

СПБ

10.20 Стыль жыцьця.
10.35 Увесь гэты цырк.
10.55, 12.55, 14.55, 18.55, 20.55 Інфарм ТБ "Цяпер".
11.05 Асабістая справа.
11.35 Яшчэ адна Расея.
12.20 Аўртайм.
12.35 Храм.
13.10 "Гамлет". М/ф.
16.00 Старыя мэлёдыі фантаннага дому.
16.45 Дзіцячае ТБ.
17.45 Паказвае ЛОТ.
18.35 "НА-НА" ў Пецярбурзе.
19.10 "Заказаны на ўласнае жаданьне". М/ф.
20.35 Мультфільмы для дарослых.
21.10 Ноў смокінг.
21.55 Міжнародны агляд.
22.15 Выбіраем прэзыдэнта.
22.25 Гігант-шоў.

ЦІ СУМЯШЧАЛЬНЫЯ ВАШЫ ХАРАКТАРЫ?

Прапануем Вам тэст на сумяшчальнасьць характараў. Паводле табліцы ацаніце (у балах) свае адказы. Адказваць трэба асобна адно ад аднаго.

Прывядзем парадак выкананьня тэсту.

Парадкавы нумар	Сьцьверджаньне	Адказ: Слушна	Па-рознаму	Няслушна
1	Для мяне лягчэй спытаць дарогу ў мінака, чым шукаць яе на схеме	2	1	0
2	Люблю выбіраць і купляць кветкі	2	1	0
3	Я імкнуся заводзіць знаёмствы, якія могуць прынесьці практычную карысьць	2	1	0
4	На маю думку, лепей дзейнічаць, чым раздумваць	2	1	0
5	Мяне раздражняе неахайны почырк ці кепска выкананая праца	2	1	0
6	На маю думку, лепей зьмена суму й радасьці, чымсьці аднастайнае жыцьцё	2	1	0
7	Думаю, што блізкаму чалавеку можна распавесьці пра ўсё	2	1	0
8	Лічу, што калі ў чалавека ёсьць дабрыня й такт, то гэта самае галоўнае	2	1	0
9	Мне падабаецца пакепліваць зь ня вельмі разумнага чалавека	2	1	0
10	Люблю нартавыя прагулкі (улетку — заплывы) на досыць вялікія адлегласьці	2	1	0
11	Думаю, што чалавек, які ня ўмее салідна выглядаць, ня мае вялікага розуму	2	1	0
12	На маю думку, чыстае сумленьне больш істотнае за матэрыяльныя выгоды	2	1	0
13	Думаю, што калі зь людзьмі абыходзіцца мякка, яны губляюць пачуцьцё адказнасьці	2	1	0
14	У ежы мне падабаецца разнастайнасьць і выкшталцонасьць	2	1	0
15	Для мяне істотна, што пра мяне думаюць блізкія, а думкі іншых мяне цікавяць менш	2	1	0
16	Мне падабаецца абмяркоўваць прачытаную кнігу, прагледжаны фільм	2	1	0

Што рабіць асобна: а) на асобным аркушы выпішыце ў слупок нумары пунктаў табліцы (ад 1 да 16). Пастаўце супраць кожнага нумару набраны Вамі бал на адпаведнае выказваньне; б) падкрэсьліце цотныя нумары сьцьверджаньняў і асобна падлічыце суму балаў, набраных Вамі на цотных выказваньнях; в) асобна падлічыце суму балаў, набраных на няцотных выкаваньнях.

Што рабіць разам: а) супастаўце сваю суму балаў на цотных выказваньнях з адпаведнай сумай балаў мужа (жонкі). Запішыце розьніцу гэтых сумаў; б) гэтак сама параўнайце сваю суму балаў на няцотных выказваньнях з адпаведнай сумай балаў мужа (жонкі) і вызначце розьніцу сумаў.

А цяпер прачытайце адказы й абмяркуйце ўдваёх прынятыя кожным выказваньні.

1. Розьніца паміж цотнымі сумамі не перавышае 5: а) калі розьніца й паміж няцотнымі сумамі не перавышае 5, то вы гарманічная пара й падобныя характарамі; калі рознасьць паміж няцотнымі сумамі складае ад 5 да 10, то вы гарманічная пара й някепска дадаяце адно аднаго характарам; калі розьніца паміж няцотнымі сумамі перавышае 10, то вы гарманічная пара, але паміж вамі непазьбежныя высьвятленьні адносінаў з-за неадпаведных характараў.

2. Розьніца паміж цотнымі сумамі складае ад 5 да 10: а) калі розьніца паміж няцоотнымі сумамі не перавышае 5, нячастыя цяжкасьці ва ўзаемадачыненьнях лёгка пераадолець; б) калі розьніца складае ад 5 да 10, цяжкасьці можна пераадолець зь цягам часу; в) калі розьніца большая за 10 — цяжкасьці могуць прынесьць зацяжны характар.

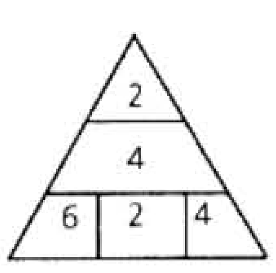
3. Розьніца паміж "цотнымі" сумамі перавышае 10: а) калі розьніца паміж няцотнымі сумамі таксама большая за 10, то вам патрэбны досыць доўгі час, каб дасягнуць гармоніі; б) калі розьніца паміж няцотнымі сумамі складае ад 5 да 10 — вы цяжкая пара, але ёсьць надзея на ўзаемадапаўненьне ў поглядах і зацікаўленьнях; в) калі розьніца паміж няцотнымі сумамі не перавышае 5, вас выратуе вашае ўменьне хутка прыходзіць да згоды.

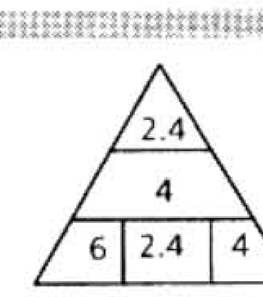
ПРЭФЭРАНС

ЗАНЯТАК 12

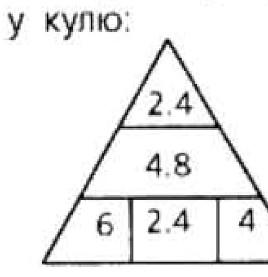
(Працяг. Пачатак у N 11)

Дапусьцім, у выніку гульні ён мусіць запісаць 2 у гару і 2 вісты на Пн. Тады яго запіс набудзе выгляд:

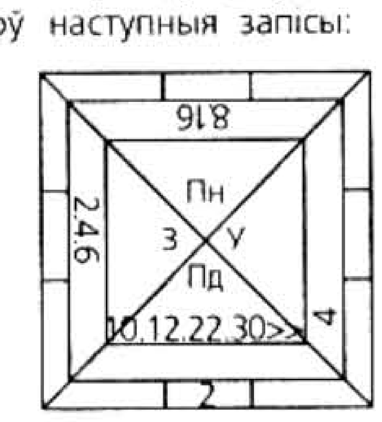

Дапусьцім, у наступную гульню ён піша 4 у кулю:

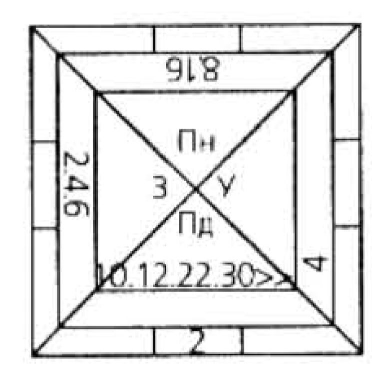

Дзякуючы такому запісу Вы можаце пры неабходнасьці ўзнавіць ход гульні, прасачыць правільнасьць запісаў вынікаў. Улічыце, у прэфэрансе кожны гулец робіць запіс у сваёй частцы поля. Пры гэтым магчымыя як выпадковыя, так і сьпецыяльныя памылкі. Ваша задача спраўдзіць правільнасьць запісу іншых гульцоў, а пры выяўленьні памылкі запатрабаваць ейнага выпраўленьня. Нават добры гулец можа памыліцца, так што лепей правяраць запіс нават тых гульцоў, у сумленнасьці і кваліфікацыі якіх Вы сумневу ня маеце. Гэта ня зойме шмат часу, але некалі дасьць вынік.

ЗАКАНЧЭНЬНЕ ГУЛЬНІ

Як ужо адзначалася ў разьдзеле "Падрыхтоўка да гульні", да першага здаваньня гульцы вызначаюць працягласьць гульні. Умоўна было прынята, што гульцы гуляюць "трыццатку". Гэта значыць, што гульня заканчваецца, калі ва ўсіх гульцоў у кулі будзе запісана па 30 балаў. Такім чынам, згуляўшы адпаведную колькасьць гульняў, гулец "зачыніць" сваю кулю, гэта значыць набярэ ў кулі патрэбную колькасьць балаў. Адзін гулец зачыніць кулю раней, іншы пазьней. У выніку нехта, згуляўшы чарговую гульню, ня зможа запісаць яе сабе ў кулю, бо яна "зачыненая". У гэтым разе пачынаецца "дапамога". Гулец, які зачыніў сваю кулю, запісвае прэміяльныя балы за згуляныя ім гульні ў кулі іншых гульцоў. Дапусьцім, у кулях гульцоў наступныя запісы:

Згуляўшы, гулец Пд запісвае набраныя ім балы ў кулю іншага гульца, напрыклад Пн. Скажам, Пд згуляў дзевяцёрную. Восем балаў ён запіша ў кулю Пн. За зроблены запіс "памочнік" піша ў дзесяць разоў болей вістаў на таго, каму ён дапамог. У нашым прыкладзе, "памочнік" гульца Пд на 8 запіша на яго 80 вістаў таму, каму ён дапамог. Такім чынам, пададзеная вышэй куля набудзе выгляд:

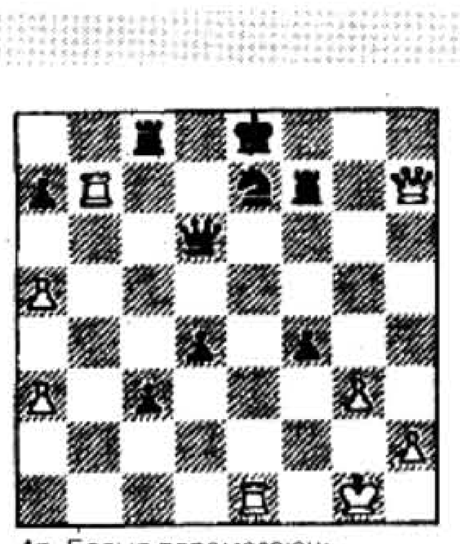

Працяг у наступным нумары

ШАХМАТЫ

1п. Белыя перамагаюць.

4п. Белыя перамагаюць.

2п. Чорныя пачынаюць і перамагаюць.

5п. Чорныя пачынаюць і перамагаюць.

3п. Ці могуць белыя гуляць 1. Г:h5?

6п. Белыя перамагаюць.

Адказы ў наступным нумары

АДКАЗЫ НА ПАПЯРЭДНІЯ ЗАДАНЬНІ

Шахматы

Тлумачэньні:

Кароль — **Кр**;
Гетман (Фэрзь) — **Г**;
Вежа (Тура) — **Вж**;
Вышнік (Слон) — **В**;
Конь — **К**.

1п. 1... В:h2+! Белыя здаліся.

2п. 1. Гh6+!! Чорныя здаліся.

3п. 1. g4! Г:f4 2. g5+Крh5 3. Вж:h7+! С:h7 4. Вжh6X.

4п. 1... Кg3+! 2. Крg1 Вc5+ 3. d4 В:d4+! 4. Г:d4 Кe2+! 5. К:e2 Гe1X.

5п. 1. Кe5!! de 2. g6! Чорныя здаліся.

6п. 1... Вж:e3! 2. Вж:e3 Сh2+ 3. Крh1 Сg3+ 4. Крg1 Гh2+ 5. Крf1 Г:f2X.

Забаўкі

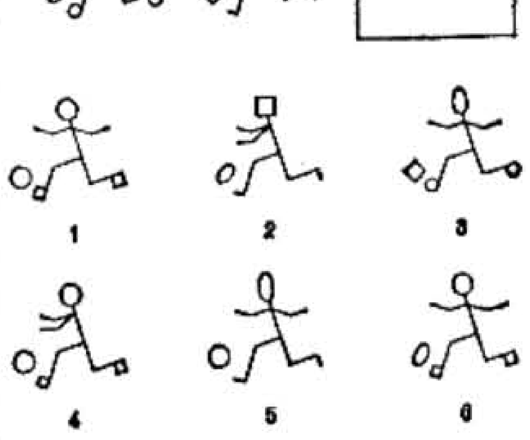
1. 1 **2.** $\frac{4}{6}$. **3.** 32

ЗАБАЎКІ

Задача 1

Устаўце фігуру, якой не стае

Задача 2

Падстаўце лікі, якіх бракуе

143 (56) 255
218 ( ) 114

Задача 3

Працягніце шэраг лікаў

1 1 2 3 5 8 13 21 ?

Адказы ў наступным нумары

— Алё, мэсье, вы ўжо адчуваеце, як у вас на лбе вырастаюць рожкі?

НАВІНКА!

Браян М. Фэйган. Уводзіны ў археалёгію. — Менск: Беларускі Фонд Сораса (Сэрыя «Адкрытае грамадзтва»), 1996.

Спэцыяліст, калі ён прафэсійна дасьведчаны ў сваёй дысцыпліне, можа распавядаць пра яе глябока й нязмушана. Так напісана кніжка «Ўводзіны ў археалёгію». Тут усё галоўнае пра гэтую навуку — ад нараджэньня археалёгіі да археалёгіі ў будучыні. Замовіць выданьне можна ў сыстэме «Кніга — поштай» нашай газэты.

НОВЫЯ КНІГІ, ПРЫСЛАНЫЯ Ў РЭДАКЦЫЮ

Дэбаш Шарль, Пант'е Жан-Мары. Уводзіны ў палітыку / Пер. з фр. А.Істоміна, С.Барысевіча, Ю.Жалезкі; Пад рэд. І.Бабкова, В.Булгакава, В.Вячоркі, В.Кавалёвай. — Менск: Эўрафорум — Беларускі Фонд Сораса, 1996. — 624 с. — (Сэрыя «Адкрытае грамадзтва). 3000 ас. ISBN 985-6022-04-5

Браян М. Фэйган. Уводзіны ў археалёгію (Пер. з анг. В.Міронцыка, А.Сташкевіча; Пад навук. рэд. С.Тарасава. — Менск: Беларускі Фонд Сораса, 1996. — 272 с. — (Сэрыя «Адкрытае грамадзтва»). 3000 ас. ISBN 985-6022-03-7

Савіцкая Г., Місевіч І. Аналіз гаспадарчай дзейнасьці прадпрыемстваў АПК. — Менск: БДЭУ, 1996. — 423 с. 3000 ас. ISBN 985-426-008-9

Літаратура на расейскай мове

Витушко В.А. Государственное гражданско-правовое регулирование рынка. — Менск: БГЭУ, 1996. — 176 с. 3000 ас. ISBN 985-426-034-8

Инфляция: природа, сущность и регулирование (Серия «Макроэкономика»). — Менск: Право и экономика, 1996. — 91 с. 1000 ас. ISBN 985-6194-22-9

Экономика предприятий и отраслей АПК: Учеб. пособие (В.С.Тонкович, Е.И.Кивейша, Л.Ф.Догиля. — Менск: БГЭУ, 1996. — 264 с. 5000 ас. ISBN 985-426-042-9

Няпоўны збор

Лаврецкий Г. Православное зодчество Беларуси, — Менск, 1995: Сэрыя «Наши духовные ценности». Вып. 2. Наклад 7500.

Канцэпцыя кнігі палягае на тым, што ня ўсе праваслаўныя бажніцы Беларусі могуць лічыцца праваслаўнымі. Прысьвечаная візыту ў Беларусь Сьвяцейшага Патрыярха Маскоўскага і ўсёй Расеі Алексія II у чэрвені 1995 году, кніга мае на мэце адлюстраваць не гісторыю праваслаўных цэркваў у Беларусі, а давесьці іх арозьненьне ад эўрапейскае архітэктуры. Таму ня варта тут шукаць царкву Спаса-Пераўвасабленьня ў Заслаўі, выключны паводле чысьціні вобразу помнік Рэнэсансу; няма ў кнізе й Жыровіцкага манастыра, сьвятыні краю, і нават галоўнай бажніцы праваслаўя ў Беларусі — Сьвята-Духава Катэдральнага сабору! У ложак Пракруста не ўкладаецца ні гэта, ні тое. Галоўныя праваслаўныя цэрквы Беларусі месьцяцца ў будынках, якія раней належалі іншым канфэсіям.

Ня менш праблемаў стварае і няпэўны геаграфічны прынцып, бо калі прыцягваецца царква ў Супрасьлі, то чаму аўтар абмінае праваслаўныя цэрквы Вільні, большасьць зь якіх стаіць і сёньня. Віленскія цэрквы: Пятніцкая, Мікалаеўская, Пакроўскі сабор, Сьвята-Духаў манастыр, дзясятак бажніцаў XIX — пачатку XX ст., — усе яны былі крыніцаю духоўнасьці і ўзорам для перайманьня эстэтычных прынцыпаў для царкоўнага дойлідзтва ў Беларусі.

Калі наперадзе йдзе голая агітацыя, то пра навуковасьць падыходаў ня можа быць і гаворкі. Аўтар сам заганяе сябе ў гэты тупік, пішучы, да прыкладу, напачатку, што кароль Уладыслаў IV забараняў праваслаўе (С.9), а пасьля (С.40) ўсё ж пацьвярджае, што той самы кароль заснаваў праваслаўную вучэльню пры магілёўскім Багаяўленскім манастыры і друкарню пры ім, аднаўленьнем якое заняўся Г.Каніскі. Ня могучы заставацца ў рэчышчы фактаў, аўтар безапэляцыйна сьцьвярджае: «Да XVII ст. на месцы ўніяцкага манастыра існавала праваслаўная царква» (С.52). Між тым, у іншым месцы чытаем, што у 1617 г. для мужчынскага Сьвята-Духава манастыра быў адведзены «... пляц пустый,... в рынку противъ ратушы лежачы...» (Беларускі архіў, Менск, 1930, т.3), яшчэ раней гэтае месца людзі называлі «Лужа». Менская царква базыльянаў Сьв. Духа была рэдкім помнікам маньерызму ў беларускай архітэктуры, адным з найцікавейшых будынкаў усяе Рэчы Паспалітае, пра што пісалі шматкроць падарожнікі і сучасьнікі. У выніку гвалтоўных перабудоваў 1850 і 1870 гадоў гэты ўнікальны помнік быў незваротна страчаны, і выдатны беларускі дасьледчык М.Шчакаціхін назваў плён гэткае работы самым нязграбным збудаваньнем Менску.

Але аўтар ніколі не спасылаецца на іншых гісторыкаў беларускае архітэктуры — І.Хозерава, М.Шчакаціхіна, Ю.Якімовіча, Т.Габрусь ды іншых. Прапануючы свае праекты рэстаўрацыі і рэканструкцыі, Г.Лаўрэцкі не прыцягвае варыянты сваіх папярэднікаў, хоць на Г.Рапапорта ці Г.Штыхава спасылацца ўсё ж варта. Некаторыя рэканструкцыі, кшталтам Тураўскае царквы, маюць гэткае ж дачыненьне да навукі, як і чыстая фантазія, бо гэты помнік дасьледаваны зусім мала і аніякае ягонае іканаграфіі ня йснуе наагул. «Рэканструкцыя» царквы Барыса й Глеба ў Наваградку ўяўляе сабою размалёўку праекту перабудовы гэтага ўнікальнага помніка праваслаўнае готыкі на маскоўскі капыл у 1873-1875 гадах. Зрэшты, з этыкаю ў аўтара праблемы відавочныя: прапанаваўшы зь пяток сваіх праектаў рэстаўрацыі, Г.Лаўрэцкі ні разу ня згадвае іншых рэстаўратараў, дзякуючы працы якіх былі ўратаваныя многія бажніцы.

Не зусім ясна, чаму аўтар не ўлучыў у сваё выданьне цэрквы 1920—30-х гадоў, асабліва такі значны й дасканалы помнік, як Пакроўскі сабор у Баранавічах. І ўжо зусім не зразумела, чаму ў выданьні няма месца для храмаў Бельчыцаў, Пустынкаў і Куцейна. Чым кіраваўся аўтар, невядома, бо гэта самыя што ні ёсьць праваслаўныя шэдэўры, неадрыўныя ад хрэстаматыі беларускае архітэктуры.

Не знайшлося ў кнізе месца і для беларускага народнага дойлідзтва, якое яскрава й магутна ўвасобіла ў сабе нацыянальны стыль, народнае ўяўленьне пра хараство і пра мэтазгоднасьць формаў. Хоць бы па адным прыкладзе з рэгіянальных школаў прывесьці было неабходна. Замест гэтага звалена ў камяк дзясятак помнікаў «а-ля рюс», часам вельмі кепскага кшталту.

Беларуская мова ў кнізе сустракаецца толькі ў рэзюмэ, побач з ангельскай. Такім чынам, кніга ў роўнай ступені прызначаная што для чужаземцаў, што для беларусаў. Але найперш яна зарыентаваная на расейскага чытача, якога цікавяць маргінальныя ўзоры псэўдарасейскага стылю ў «Северо-Западном крае». Тыя самыя ўзоры, дзеля змаганьня зь якімі і склікаўся IV зьезд расейскіх дойлідаў у 1911 годзе. У рэзюмэ для беларусаў указана, калі была зьнішчана Віцебская царква Дабравесьця, хоць у асноўным тэксьце такая згадка адсутнічае, як і даты зьнішчэньня, рабаваньня й закрыцьця тых сьвятыняў, пра якія піша аўтар.

Асобнай гутаркі заслугоўвае і ілюстратыўны матэрыял. Па-першае, добрая палова помнікаў, зьмешчаных у ілюстрацыях, выглядае сёньня зусім ня так. Да прыкладу, царква ў Дрысьвятах сёньня не чырвона-белая, а цалкам затынкаваная, з блакітнымі цыбулінамі. А што тычыцца здымку інтэр'еру Смаленскага сабору, дык тут і камэнтар залішні...

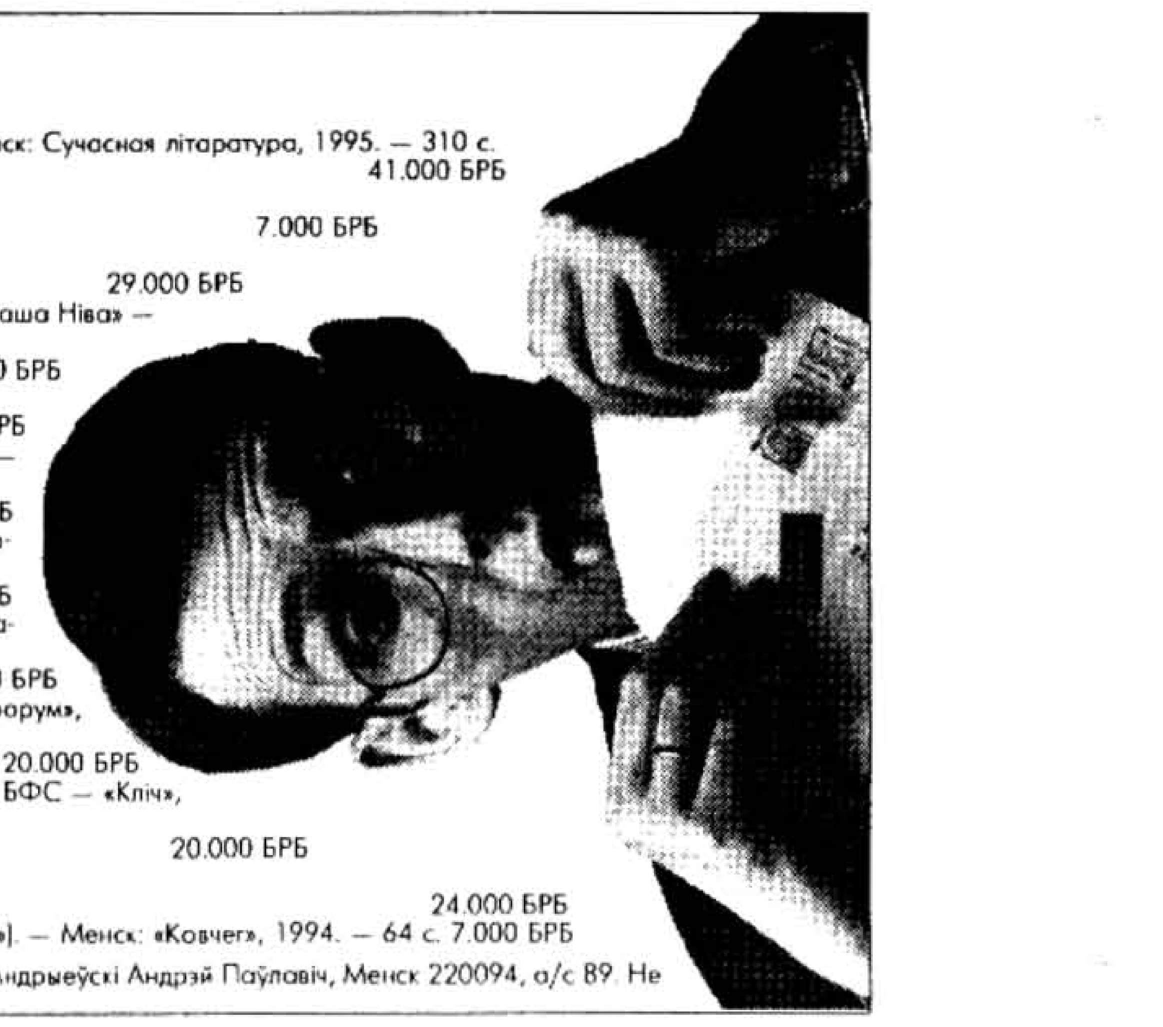
Сяргей Харэўскі

«Літоўская мэтрыка»

У Менск паступіла першая партыя «Літоўскай Мэтрыкі» (тамы 5, 6, 8). Для іх атрыманьня пажаданы асабісты кантакт, таму што перасылка такіх аб'ёмных кнігаў поштаю ў 1,5-2 разы павялічыць іхні кошт. Просьба да ўсіх, хто замовіў кнігі, даслаць нумары сваіх тэлефонаў і інфармацыю пра тое, калі Вы бываеце ў Менску. Чакаем Вашых адказаў на адрас: Менск 220094, Андрэй Андрыеўскі (ці па тэл. 236-76-75). У Гомелі варта зьвяртацца да Зьміцера Бартосіка (тэл. 56-94-36).

Кніга — поштай

1. **Адам Глёбус. Толькі не гавары маёй маме...** Зборнік інтымнае прозы. — Менск: Сучасная літаратура, 1995. — 310 с. 41.000 БРБ
2. **Адам Глёбус. Скрыжаваньне.** — Менск: БАДППР — «Ковчег», 1993. — 46 с. 7.000 БРБ
3. **Юліяна Вітан-Дубейкаўская. Мае ўспаміны.** — Вільня, 1994. — 192 с. 29.000 БРБ
4. **Баляслаў Лесьмян. Пан Блішчынскі** / Пераклад з польскай. — Вільня-Менск: «Наша Ніва» — «Мастацкая Літаратура», 1994. — 93 с. 17.000 БРБ
5. **Вітаўт Кіпель. Беларусы ў ЗША.** — Менск, 1993. — 352 с. 29.000 БРБ
6. **Брэтон Ф., Пру С. Выбух камунікацыі.** — Менск: БФС — «Тэхналёгія», 1995. — 336 с. 24.000 БРБ
7. **Говард Майкл. Сучасная культурная антрапалёгія.** — Менск: БФС — «Тэхналёгія», 1996. — 486 с. 35.000 БРБ
8. **Лоўзі Дж. Гістарычныя ўводзіны ў філязофію навукі.** — Менск: БФС — «Тэхналёгія», 1995. — 328 с. 24.000 БРБ
9. **Энтані Сміт. Нацыяналізм у дваццатым стагодзьдзі.** — Менск: БФС — «Эўрафорум», 1995. — 272 с. 20.000 БРБ
10. **Джын Эйчысан. Гаваркія істоты: Уводзіны ў псыхалінгвістыку.** — Менск: БФС — «Кліч», 1995. — 312 с. 20.000 БРБ
11. **Браян М. Фэйган. Уводзіны ў археалёгію.** — Менск: БФС, 1996. — 272 с. 24.000 БРБ
12. **Беларускі рок-н-рол: Тэксты** («Бонда», «Крама», «Мроя», «Новае Неба», «Уліс»). — Менск: «Ковчег», 1994. — 64 с. 7.000 БРБ

Каб атрымаць патрэбную Вам кнігу, трэба пералічыць указаную суму грошай на адрас: Андрыеўскі Андрэй Паўлавіч, Менск 220094, а/с 89. Не забудзьцеся падаць свой адрас.

Кніга — поштай

Рэдакцыя часопіса «Калосьсе» прапануе наступныя выданьні:

1. **Калосьсе, №1-1993.** — 60 с.	10.000 БРБ
2. **Калосьсе №2-3-1995.** — 144 с.	25.000 БРБ
3. **Вінцэсь Мудроў. Жанчыны ля басэйна.** — Менск: Мастацкая літаратура, 1992. — 160 с.	15.000 БРБ
4. **Юры Гумянюк. Твар Тутанхамона.** — Полацак: Полацкае ляда, 1994. — 52 с.	10.000 БРБ
5. **Алесь Аркуш. Разьтаньне з Танталам.** — Полацак: Полацкае ляда, 1994. — 54 с.	10.000 БРБ
6. **Ігар Сідарук. Саната Арганата.** — Полацак: Полацкае ляда, 1994. — 64 с.	10.000 БРБ
7. **Лявон Вольскі. Калідор.** — Полацак: Полацкае ляда, 1993. — 38 с.	10.000 БРБ

Каб атрымаць патрэбную Вам кнігу, пералічыце названую суму грошай на адрас: Алесь Козік, Навaполацак-11, п/с 36. Не забудзьце падаць свой адрас.

Новы беларускі кніжны праект у Гомелі

Беларускі Гуманітарны Фонд «Наша Ніва» ў памяшканьні Гомельскай абласной унівэрсальнай бібліятэкі (пл. Перамогі, 2) пры Аддзеле інфармацыйных тэхналёгіяў (тэл. 55-71-97) адкрыў кніжны аддзел.
Гэта адзіная кропка ў 500-тысячным горадзе, дзе можна пабачыць такі асартымэнт сучасных беларускіх кніг — мастацкую літаратуру, дасьледаваньні ў галіне гуманістыкі, найноўшыя пераклады. Апроч кніжак тут таксама можна прыдбаць самыя апошнія запісы беларускае музыкі.
Наша мэта — зрабіць новую беларускую кнігу жывым фактарам сучаснае культурнае сытуацыі.

ВЫДАЕ «ВАЎКАЛАКА»

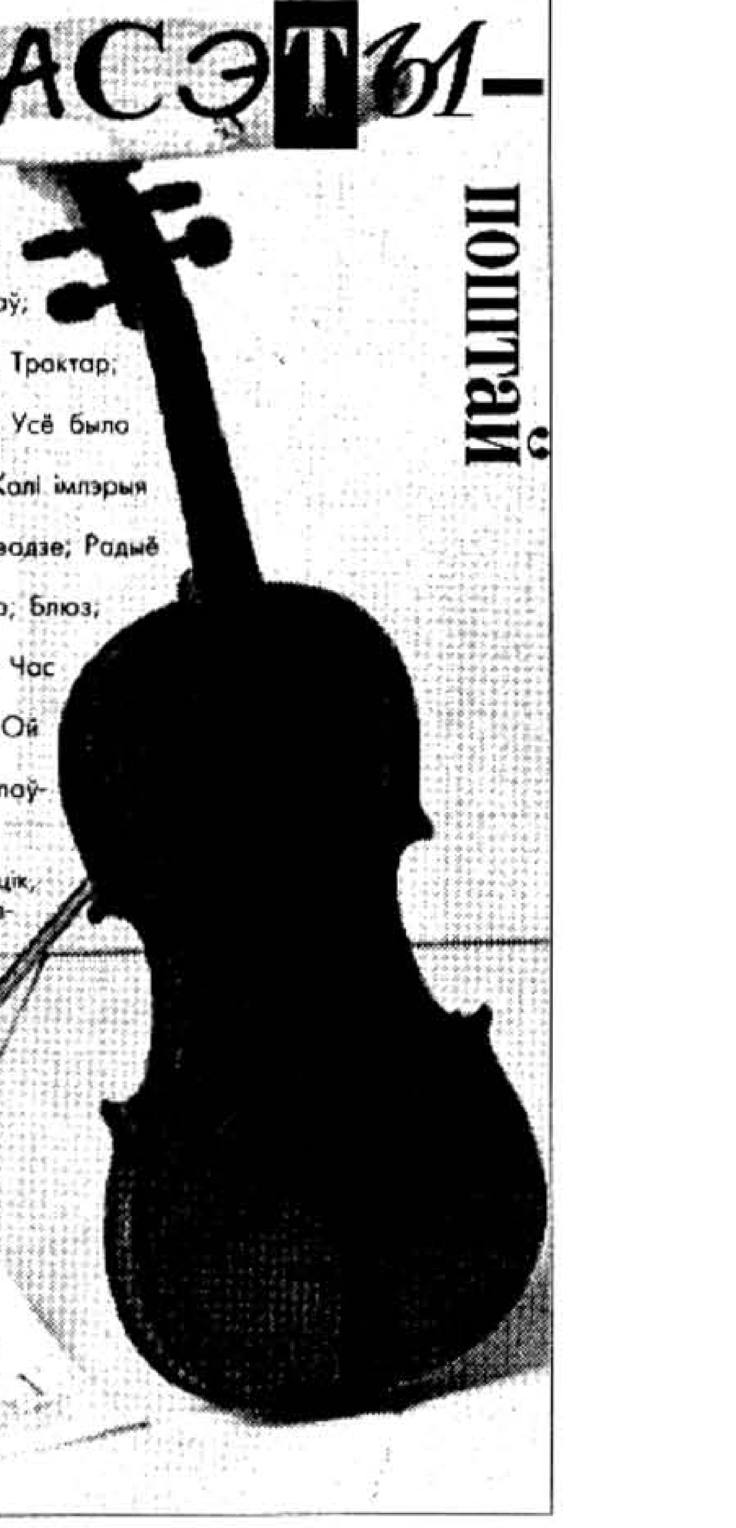
Знаходзячыся ў месцы перасячэньня найгалоўнейшых магістраляў Эўропы — Поўнач-Поўдзень і Захад-Усход, наша дзяржава заўсёды была адным з самых актыўных удзельнікаў міжнародных адносінаў і зьяўляецца аб'ектам прыцягненьня інтарэсаў розных краін сьвету. Таму ня дзіўна, што беларуская вайсковая гісторыя вельмі багатая на падзеі, вырашальныя бітвы, знакамітых военачальнікаў. Пэўнай аддушынай для аматараў і дасьледчыкаў гэтай тэмы стане, спадзяемся, выпуск камплекту 12-ці каляровых паштовак «Беларускі вайсковы строй і зброя XII-XVIII ст.», які толькі што выйшаў з друку. Паштоўкі — ілюстраваная гісторыя беларускай зброі і вайсковага ўбору. Тут на аснове матэрыялаў гістарычных крыніц, археалягічных іканаграфічных знаходак робіцца спроба паказаць шляхі разьвіцьця беларускай вайсковай справы, аднавіць зьнешні выгляд беларускага воя з часоў Полацкага княства да падзелаў Рэчы Паспалітай. На адваротным баку даецца гістарычная даведка пра паходжаньне строя, зброі, чына вояра.

Нядаўна выйшлі з друку тэзысы канфэрэнцыі «Беларусь у сыстэме трансэўрапейскіх сувязяў у 1 тысячагодзьдзі н. э.». Гэтая канфэрэнцыя была праведзена Цэнтрам этнакасмалёгіі «KRYUJA», Фондам разьвіцьця традыцыйнай этнічнай культуры (ФРТЭК) і Інстытутам гісторыі Акадэміі Навук РБ у Менску з 12 да 15 сакавіка. На ёй выступалі навукоўцы з 7 краінаў — Беларусі, Літвы, Латвіі, Польшчы, Расеі, Украіны і ЗША: Я.Анджэеўскі, М.Бойка, В.Варгей, В.Трымер, Л.Дучыц, Э.Зайкоўскі, Ф.Клімчук, Г.Кутырова, У.Лобач, А.Мікуліч, А.Мядзьведзеў, В.Навакоўскі, С.Санько, В.Шыменас, Г.Штыхаў, Я.Шміт і інш.

На мінулым тыдні таксама выйшаў чарговы нумар часопіса «KRYUJA: Crivica. Baltica. Indogermanica», навуковага выданьня Цэнтру этнакасмалёгіі «Крыўя». Два артыкулы напісаныя вядомым беларускім хетолягам Г.Доўгялам. Першы прысьвечаны аналізу тэксту Старога Запавету, дзе аўтар спрабуе разабрацца ў складана перапленых сьведчаньнях пра час існаваньня, паходжаньне народаў Малой Азіі. У другім артыкуле вядомы дасьледчык на аснове здабытых у апошняе стагодзьдзе матэрыялаў дапрацоўвае вядомы старажытны сюжэт пра героя-знайдзёна —будучага цара. Аўтар наступнага артыкула — А.Перзашкевіч дасьледуе тэрмін varna ў дачыненьні да грамадзтва ведыйскіх арыяў. А.Квяткоўская спрабуе рэканструяваць вясковы мужчынскі строй XI-XVII ст. паводле матэрыялаў каменных магільнікаў. Л.Дучыц падае некаторыя зьвесткі пра культавыя дрэвы ў Беларусі. Аўтарка дасьледуе старажытны культ дрэваў у міталягічнай мадэлі сьвету. Галоўны рэдактар часопіса С.Санько разглядае ў сваіх зацемках некаторыя беларускія словы, якія, да гэтага часу ня маючы дастатковага этымалягічнага тлумачэньня, кваліфікуюцца як субстратныя балтызмы беларускай мовы. У часопісе зьмешчаны таксама рэцэнзія Ю.Зайца на кнігу А.Трусава, В.Собаля і Н.Здановіча «Стары замак у Гродне XI-XVIII ст.», нататкі з экспэдыцыяў Э.Зайкоўскага і А.Квяткоўскай.

Гэтую літаратуру вы можаце набыць, патэлефанаваўшы яе выдаўцу — Навукова-вытворчай фірме «VAUKALAKA» на тэл. 017-2-27-82-83 (Менск).

КАСЭТЫ — поштай

1. **НОВАЕ НЕБА. Сон у трамваі:** Сон у трамваі; Выбар; А ты забудзь маё імя; Жахлівая прыгажосць; Дом; Калыханка; Таму што; Той, хто стаіць у мяне за плячыма.
2. **НОВАЕ НЕБА. Go home (1995):** Прэзыдэнт, ідзі дамоў; Дакраніся да вады; Падае сьнег; Крот-2; Электарат; Цемра; Выгнаны сын; Канцэрт у Westclub 7 сакавіка 1995 г. (Жывы гук).
3. **НОВАЕ НЕБА. Дзеці чорнага гораду (1991):** Чарга па хлеб; Сірата; Вочы ваўчыныя; Замова; Не, гэта ня сьмерць; Дзеці чорнага гораду, Вакно; Ёсьць; Караблік, Ты прыходзіш; Шостае падарожжа; Звон.
4. **КРАМА. Камэндант (1995):** Камэндант; Малдаванка; Навошта я цябе кахаю, Мама; Паходная; Стой тут; We are going down; Польскі бізнэс; Там, дзе нас ня будзе.
5. **КРАМА. Хворы на Rock-n-Roll:** Бяжы, хлопец; Здраднік; Хворы на рок-н-рол; Выпі са мной да дна; Чыкага найтс; Каханьне а шостай гадзіне; Стэфаніда; Мне мой сябра сказаў; Новая кроў; Будзь разам з намі.
6. **КРАМА. Гэй там налівай! (1994):** Канада; Ім ня трэба мой блюз; Сабака; Гэй, там, налівай; Што ты шукаў; Чакай; Карчма; Доўгія ногі; Яе хлопец; Я вярнуся сюды, Слуцкая брама.
7. **N.R.M. LaLaLaLa (1995):** Белыя лебедзі; Нацыя; Дарога; Мітусьня; Не хадзіце ў цёмны лес (Зомбі); Бацька; Трактар; Дзе тое слова; Дайце; Бывай; Лалалала; Халі-галі.
8. **ULIS. Life (1996):** Як плынь ракі; У вагні; Паходная; Па-над дахамі; Залаты ланцуг; Аднойчы; Пачвара; Усё было недарэчы; Альбо бывай; Па калідоры; Астатні цягнік; Усё альбо нічога; Цмок, каралева.
9. **УЛІС. Чужаніца (1991):** Краіна ў кратах; Пляц Францыска; Гестапа; Іржавыя дні; Акторка; Чужаніца; Калі імпэрыя зьнікне; Пакуль сьпяваю.
10. **УЛІС. Краіна доўгай белай хмары (1990):** Другое падарожжа; Памажы; Першае дрэва; Кругі на вадзе; Радыё свабода; Краіна доўгай белай хмары; Ерусалім; Добры напой; Брама жыцьця.
11. **БОНДА. Найлепшыя песьні**: Не сьпяшайся; Ліст дадому; Слуцкая брама; Кожны з нас; Падарожжа; Блюз; Вынаходнікі; Стэфка; Соль жыцьця; Раз-пораз...
12. **МЯСЦОВЫ ЧАС. Наша ўскраіна (1991):** Вецер; Шлях дамоў; Далёкі сьвет; Ноч; Ускраіна; Я жыў; Час прысьпеў; Ноч у Караліне.
13. **ПАЛАЦ. Палац (1996):** Як пайду я ў новую конюшню; Каваль; Русалкі; Манечка; Merry Christmas (LIVE); Ой долам, долам (LIVE); Ой рана, рана; Хрыстос нарадзіўся; Калядка; Калiначка; Страла.
14. **Песьні беларускіх бардаў (1992):** Кася Камоцкая, Вальжына Цярэшчанка, Алесь Камоцкі; Сяржук Сокалаў-Воюш «Песьні касінераў».
15. **РЭНЭСАНС** (беларускі джаз).
16. **БЕЛАРУСКІЯ НАРОДНЫЯ КАЗКІ:** Коцік Петрык і мышка; Пра што кукуе зязюля; Пых; Сынок з кулачок; Коцік, пеўнік і лісіца; Пшанічны каласок; Дзедава рукавічына; Пра падчарку; Пра старога ката; Як баба гуся прадавала; Сіняя сьвіта.
17. **БЕЛАРУСКАЯ МУЗЫЧНАЯ ЛІТАРАТУРА (1-3)**

Фонахрэстаматыя, т.1: Беларускія канты; Песнапеньні пра Ефрасіньню Полацкую; Музыка невядомага аўтара XVIII ст. на вершы Сымона Полацкага; Помнік музычнай культуры Беларусі XVI-XVII ст. «Полацкі сшытак», Мацей Радзівіл. Дывэртысмэнт у трох частках; Ягаң Давід Голянд (лібрэта М.Радзівіла). Опэра «Агатка, або прыезд Пана» (1784 г.); «Нясьвіская мэса» 1730 г. (фрагмэнт); Тадэвуш Касьцюшка (1745-1817). Палянэз; Восіп Казлоўскі (1757-1831); Міхал Клеафас Агінскі (1765-1833). Палянэз Фа мінор, Палянэз Ля мінор «Разьвітаньне з Радзімай», Міхал Казімер Агінскі (1730-1800). 3 сшытка рамансаў «Да Касі»; Эрнэст Ванжура. Увэртура да балетнай пантамімы «Арлекін нявольнік».

Фонахрэстаматыя, т.2: Л.Шлег (сл. народ.). Лубок; Д.Смольскі. Канцэрціна для сола скрыпкі і аркестру; Э.Казачкоў. Увэртура для духавога аркестра; Рафаіл Вардоцкі. Апалён-заканадаўца, лібрэта М.Цяцерскага.

Фонахрэстаматыя, т.3: А.Бандарэнка, сл. Мітрапаліта Кіеўскага Іларыёна. Пахвала Вялікаму князю Ўладзімеру Сьвятаслававічу; А.Мдзівані (сл. народн.). Гусельні; А.Багатыроў. Маладыя гады; В.Войцік. Сюіта ў старадаўнім стылі для цымбалаў; М.Чуркін. Калыханка для скрыпкі і ф-на; П.Мурашка. Саната для фартэпіяна.

Для атрыманьня адной касэты неабходна даслаць 22.000 руб. на адрас: 220094 Менск, а/с 89, Андрыеўскаму Андрэю Паўлавічу. Не забудзьцеся падаць Ваш адрас.

Андрэй Дынько

Quid шукаеш, homo false?*

Мова — самы барочны з усіх сабораў сьвету, які не перастае дзівіць нас сваёй вычварнасьцю. Мову немагчыма даказаць, у яе трэба паверыць. Малым я ўжо ведаў, што ката адганяюць воклічам «псік», курэй — «гыша», парсюка — «а-цю», сабаку «гану», індычак — «гыля», а карову ўвогуле не адганяюць, бо яна вялікая і паважная, таму й слова такога няма. Цяпер я сабе думаю: чаму менавіта «гыля»? Сярод дзіўных фэномэнаў, якія праз мову атрымліваюць права на йснаваньне, адзін з самых цікавых — хлусьня.

У дзіцячай кампаніі дазваляецца хлусіць, але, каб словы ня мелі вагі, трэба трымаць «замаўку», г.зн. сасчапіць сэрядні і ўказальны пальцы. Маленькі дзіцячы абрад.

Трэба заўважыць, што малеча звычайна да 5-6 гадоў ня ўмее падманваць. Дзеці праходзяць той самы шлях разьвіцьця, што і ўсё чалавецтва. Спачатку быў час, калі людзі ня ўмелі хлусіць і маніць. Мы яшчэ й цяпер назіраем наіўныя і ўразьлівыя плямёны, што, жывучы ў чорнай галечы, у атачэньні цывілізаванай большасьці чалавецтва, яшчэ не навучыліся, аднак, казаць нешта, ведаючы, што гэта не адпавядае рэчаіснасьці, ці, прасьцей кажучы, хлусіць. Гэтыя плямёны належаць да падвіду homo sapiens probus (чалавек разумны сумленны). Больш складаны і лепш прыстасаваны да асяродзьдзя homo sapiens falsus (чалавек разумны ілжывы), які зьявіўся на новым вітку эвалюцыі, думаю, неўзабаве асымілюе свайго папярэдніка дазваньня. У здольнасьці хлусіць закладзеныя шанцы на падвышэньне фізычнай выжывальнасьці чалавека, а таксама неабмежаваныя магчымасьці для гульні, вельмі важныя для псыхічнага здароўя чалавека, бо ён ня толькі falsus, але яшчэ й ludis, і, у прыватнасьці, перадумовы нараджэньня літаратуры й філязофіі. Усё гэта добра прыдалося кволай двуногай істоце, якая мела патрэбу ў мане як казыры ў канкурэнцыі з варожымі чужынцамі. Вось жа хлусьня нарадзілася як эфэктыўны сродак самаабароны чалавека. Памятаеце песеньку: «Мая мана, мая мана, нібы кітайская сьцяна»...

Іншы хрэстаматыйны сродак самаабароны ад сьвету — іронія — нашмат маладзейшы.

Такім чынам, дзеці, паўтараючы этапы антрапагенэзу, праходзяць шлях ад «чалавека сумленнага» да «чалавека ілжывага».

Праўда — гэта эвангельлі, хлусьня — апокрыфы. Хлусьня прынесла шмат карысьці чалавеку. Хлусячы, мы мадэлюем безьліч варыянтаў сьвету і яговых складнікаў, трэніруем мысьленьне і практыкуем памяць. Вы ні ў якім разе не павінны думаць, што я аддаю хлусьні перавагу над праўдай. Калі ўзяць літаратуру, праўда ў мяне асацыюецца з богабаязным і маральным Мантэнем, а хлусьня — з самазадаволеным і блюзьнерскім Жан-Солем Партрам, пэрсанажам аднаго, ня памятаю якога францускага пісьменьніка.

Некалі хлусьня была жыцьцёва неабходнай жывёліне, надзеленай розумам, і да сёньня гэты набыты абаронны рэфлекс прачынаецца амаль у кожным дзіцяці. Але ж сёньняшні сьвет досыць прыхільны да чалавека і не дапякае нас гэтак няўмольна, як, напрыклад, яшчэ пяцьдзясят гадоў назад. Дык што, скажаце вы, хлусьня — гэта атавізм? Хаця цяпер з кожным пакаленьнем хлусьня робіцца ўсё больш вытанчанай і мудрагелістай, але, як апалонік гадуецца і нарэшце страчвае хвост, стаючыся галасістай жабай, так і чалавек, спадзяюся, у рэшце рэшт пазбавіцца ад хваста хлусьні, і тады на зямлі запануе новы падвід: homo sincerus, якому ўжо ня трэба будзе губляць сілы і здароўе на ўсялякія кантролі і праверкі. Дарэчы, цяпер, і, як сьведчыць гісторыя, цягам некалькіх апошніх тысячагодзьдзяў, на зямлі ўжо сустракаюцца «людзі шчырыя», напрыклад, паэты, у якіх, дзякуючы адметнасьці тэмпэрамэнту альбо асабліваму падыходу сям'і да выхаваньня, рэфлекс хлусьні разьвіваецца са спазьненьнем альбо зусім не разьвіваецца, прычым такія людзі зь цяжкасьцю прыстасоўваюцца да жыцьця сярод «людзей разумных ілжывых», бо тыя інтуітыўна адштурхоўваюць «гомо сынцэрусаў» адчуваючы іх чужароднасьць і вышэйшасьць. Праўда, нядаўна, калі я слухаў аднаго палітыка, мне прыйшло ў галаву, што, магчыма, эвалюцыя пойдзе іншым шляхам і набыты рэфлекс ілжы прырасьце да чалавечае сьвядомасьці, стане яе над'емным рысай, пяройдзе ў якасьць прыроджанага рэфлексу, такога, прыкладам, як смактальны, але, пакольні такое зьявы пакуль не назіраецца, прынамсі, я сьвёю не сустракаўся і нічога гэтакага не чытаў, я прапанаваў бы ўстрымацца ад наданьня магчымаму новаму падвіду чалавечае расы лацінскае назвы, бо гэта пакуль ня мела б ніякага практычнага сэнсу з-за адсутнасьці носьбітаў. Дарэчы, якім бы шляхам не пайшло разьвіцьцё чалавецтва, нам яшчэ шмат часу давядзецца цешыцца сытуацыяй суіснаваньня людзей сумленных, ілжывых і шчырых (homo probus, falsus, sincerus).

Старая схема застаецца найбольш распаўсюджанай; яна настолькі ж нязьменная, наколькі бессэнсоўная (vanitatum plena): сумленны чалавек пачынае хлусіць, мяркуючы пры гэтым, што, калі не выпускаць праўды з вачэй (= не забываць, дзе праўда, а дзе хлусьня), ён зможа застацца ў прынцыпе сумленным, і таму паразпаз аглядаецца зь лесу антыэнаньняў, шукаючы вачыма праўду. Міжволі ён пакрысе заблытваецца ў «хаосе ўзаемавыключальных інтэрпрэтацыяў», як сказаў бы Бабкоў, і, абы не заблукаць канчаткова, адарваўшыся ад каардынатаў праўды назаўжды, абы не забыцца, што такое простая праўда, не захлынуцца ў пачуцьці яе адсутнасьці і адначасова не жадаючы адмовіцца ад уяўнай лёгкасьці, якую надае жыцьцю хлусьня, чалавек бярэцца зацята марыць пра нейкую вышэйшую праўду, зручную тым, што яна ня муляе сьвядомасьць штодзёнка, і з рэгулярнай мэтадычнасьцю марнавaць пэўны час на яе пошукі. Жыцьцё чалавека набывае быццам бы сэнс, прычым высокі: я шукаю праўду, я незвычайны чалавек, у мяне асаблівае пакліканьне. Людзі, навучыўшыся хлусіць, адначасова дзеля самазахаваньня выправіліся ў пагоню за дасканалай праўдай, гэтай недасяжнай чарай Грааля. Некаторыя мяркуюць, што лепш бы чалавецтва пакінула шукаць міражы, але пакінула й хлусіць. Іншыя знаходзяць у хлусьні і праўдзе рухавік прагрэсу. У галаву прыходзіць вывучанае ў школе: «Каб з чаго іншага скласьці, дык ці было б яно шчасьцем?» Я хлушу — я й спавядаюся. Відавочна адно: шуканьне праўды ёсьць арганічным і неад'емным элементам, «гома сапіенса фальсуса». (Яшчэ раз падкрэсьлю, ня віда «чалавек разумны», а яго́най сучаснай варыяцыі falsus.)

Мне хочацца зрабіць невялічкую клясыфікацыю хлусьні, што адначасова дазволіць адысьці ад папярэдняй сафістыкі і бясплённых абстракцыяў, бо я маю ўражаньне, што занадта захапіўся мэтафарычнасьцю ў тлумачэньні крыніцаў падкрэсьленага праўдалюбства.

Як мне здаецца, хлусьня сваёй пікантнасьцю заслугоўвае нашай увагі ў большай ступені, чым проста няпраўда. Казаць няпраўду — значыць, казаць нешта, што не адпавядае рэчаіснасьці, лічачы, што яно ёй адпавядае. Няпраўда паходзіць ад банальнага невуцтва, хлусьня ствараецца хітрамудрасьцю. Пагадзіліся, што няпраўда — гэта проста памылка, якая ня мае мэты і ўнутранай стылістыкі, ня дыхае жарам жаданьня і рызыкай выкрыцьця, а таму ня мае паху; яна — ніякая. Няпраўда бясконцая, бо сьвет і час бясконцыя, а Бог неспазнавальны; хлусьню ж абмяжоўваюць нашыя веды. Мы ня можам схлусіць накont існаваньня альбо неіснаваньня жыцьця ў туманнасьці Андрамэды, бо мы гэтага ня ведаем. Хлусьня — гэта мастацтва магчымага. Калі нас частуюць кавуном, нашпігаваным хімікатамі і іншай халерай, бясcмачным, як жагва, мы можам схлусіць, што кавун смачны, каб зрабіць прыемнасьць гаспадару, але мы ня можам заявіць, што ён на смак — як паляндвіца, бо ў такім разе нас палічаць вар'ятамі.

Дарэчы, у расейскім слоўніку пішацца, што паляндвіца — гэта гатунак кілбасы, і звычайны расейскі чытач прымае азначэньне за праўду. Тыя расейцы, што каштавалі гэтай закускі, будуць лічыць артыкул слоўніка няпраўдай, памылкай. Іншы ж беларус палічыць такую паляндвіцу хлусьнёй, бо яму й няўцям, як можна ня ведаць, што такое паляндвіца. О так, Бог настварыў столькі краінаў, і кожную са сваімі звычаямі, і столькі філёзафаў у кожнай краіне, што межы хісткіх значэньняў даўно і, мусіць, назаўжды заблыталіся ў разнастайнасьці лёгікаў і граматыкаў.

Натуральна, праўда для пэўнага суб'екта стасоўна кожнага асобнага аб'екта адна, але асобных праўдаў шмат (у мяне свая, у цябе свая). Для мяне Суворaў — герой, для цябе — кат. У гэтым сэнсе хлусьня падасца мне больш цэльнай: уся яна out of verity[1], уся яна — толькі прывід сапраўднасьці. Справядліва, што вакол любой праўды вырастае нарадыгма хлусьні, але маем рацыю таксама сказаць, што вакол парадыгмы разнастайных праўдаў утвараецца сынтагма хлусьні; хлусьні патрэбны кантэкст.

Адчуваю, што зноў зьбіўся на абстракцыю, а дзе шмат словаў, там і ашуканства. Прыкладам, красамоўства вытанчаных кампліментаў заўсёды крывадушнае. Няшчырасьць — іржа мовы. Дарэчы, наконт хвалы: ведама, што добрага перакладчыка хваляць, а выдатнага — не заўважаюць. Гэта, на маю думку, аднолькава тычыцца розных іншых рамёстваў. Што да клясыфікацыі, дык я папярэдне дарую сабе блытаніну ў крытэрыях падзелу і выбарнасьць апісаньняў. У імкненьні звальваць усе рэчы да купы на сярэдзіне пакоя замест таго, каб трымаць іх у шафах, ёсьць сваё прычараваньне, а разнастайнасьць хлусьні настолькі неабсяжная, што толькі авантурыст можа замахнуцца на падрабязную і ўсеабдымную клясыфікацыю. Пачну з тэматыкі хлусьні, з такіх смачных, сакавітых тэмаў, як падман падманшчыка і хлусьня як частка пачуцьцёвага жыцьця.

Мы атрымваем асаблівую асалоду, ашукаўшы круцяля, бо ў гэтым выпадку мы не адчуваем згрызотаў сумленьня. Мы нібыта маем маральнае права несумленна абыходзіцца з несумленным.

«Car c'est double plaisir de tromper le trompeur»[2]: узьвесьці хлусьню ў квадрат і добра пасьмяяцца, даказаўшы вяршыньсць сваёй хітрасьці і розуму. І нічога, што нехта зможа ўзьвесьці хлусьню і ў куб. Гэтая жылка асалоды прысутнічала ў дзеяньнях езуітаў, якія хацелі падманам зьмяніць заганнага чалавека, ачмуціць чмутаў, абхітрыць хітрых. Але, напэўна, найважнейшым для іх быў усё ж матыў «хлусьні дзеля высакароднай мэты», і пра яго я распавяду ніжэй.

Дон Жуан, які заляцаецца да дзьвюх паненак адначасова, выдумляючы ўсё на сьвеце — клясычны прыклад фантазіі, распаленай жарсьцю. «L'art de plaire est l'art de tromper»[3], — наўпрост пісаў Воўнарг. Найпершая мужчынская прафэсія — зубы загаворваць. Гэткая хлусьня нараджаецца, так бы мовіць, з агульнае згоды бакоў, і гэта той выпадак, калі «брэшуць, і не чырванеюць», якія б цацанкі не раздавалі, з той прычыны, напэўна, што справа справядлівая й вартая.

Існуе яшчэ вельмі сымпатычная наіўная мітатворчая хлусьня, што запаўняе прабелы сьветабудовы. Вось што распавядала мне адна старая баба з Воўчына.

— Я з нашымі людзьмі начавала ў Высокім. От і адна цётка з тамтуль спыталася: «Ці знаеце вы такую-такую людзіну?» «Знаем, а як жа». Ну, і тамтая баба кажа: «Мы з той людзінай знаёмыя, мы зроду ў вас на Пульве бясьедуем на пятроўскага Івана». А мы ўжо і пытаемся: «Чаго ж вы бяседуеце на пятроўскага Івана?» А яна кажа: «Мы бяседуем і забіраем малако ў кароў па хлявах». Прызналася, значыцца, што яна ведзьма і забірае малако ў людзей. От і кажа: «Мы аднаго разу выраздзілі адную па малако, а хадзяін пільнаваў тады ў хляве. Тая перамянілася жуком і прыйшла, стала бжучаць там у хляве. А хадзяін узяў вілкі і кінуў на яе, і прабіў ёй нагу — лапу таму жуку прабіў. Вось на другі дзень ужо тая, каторую выраджалі, ужо кульгае на нагу. І стала тая нага ў яе гніць, і ўжо гніла да самой сьмерці».

Хлусьня, — скажаце вы. Хто яго ведае...

Мастацтва, яшчэ адна прыемная хлусьня, паліць свае цыгаркі недзе на паўдарозе між праўдай і няпраўдай. Тыя, хто займаецца гэтым прыцягальным і лёгкім рамяством, мусяць быць асабліва ўважлівыя, бо любыя іх словы і карцінкі гатовыя разьлятацца па сьвеце і дасягнуць мільёнаў вушэй і вачэй, часам непадрыхтаваных або збачэнскіх. Мне стала жахліва, калі я даведаўся, што ў Опшнай пустыні забілі манаха і багамольца, забілі звычайнай шпількай, пакінуўшы пасьля сябе д'ябальскія знакі. Таксама шпількай забівалі тарэра ў даўнім фільме Альмадовара «Матадор».

Як паказвае досьвед, хлусьня дзеля высакародных ідэяў — гэта пастка, у якую трапляюць самыя сумленныя з homo falsus'аў. Нашыя захапленьні нярэдка заводзяць нас у грэх. Вось вам сьвежы прыклад: адзін вядомы сваёй праўдзівасьцю і рэдкімі талентамі журналіст напісаў у газэце, нібыта падчас Чарнобыльскага Шляху міліцыянтам давялося абараняць дзяцей, што ішлі ў цырк, ад дэфілянтаў, у чым я, з бласлаўленьня Дэкарта, дазволю сабе засумнявацца, хоць, ідучы ў задніх шэрагах, я, зразумела, ня мог бачыць, што робіцца ў пярэдніх; аднак мне вядома, што тыя, што йшлі нападзе, несьлі сьвечкі, а я нідзе ня чуў, і ў літаратуры не зафіксаваныя выпадкі, каб людзі са сьвечкамі некалі на кагосьці, а пагатоў на дзяцей, нападалі. Між тым уласны імпэт і праклятыя рэфлекс прывялі вышэй згаданага пісальніка да таго, што неўзабаве ў яго зьявіцца сіняк пад правым вокам, а яшчэ праз пэўны час яму прыйдзецца перабрацца з горада, дзе ён цяпер жыве, на некалькі тысячаў кілямэтраў на ўсход. Джунглі хлусьні славутыя сваім падступствам. Таму, каб не гнявіць Бога лішні раз, я ня буду хаваць, што ня ведаю, як па-лацінску дзеяслоў «шукаць», хоць і рызыкую зьняславіць сябе ў вашых яснашаноўных вачах.

• Што шукаеш, чалавек ілжывы?

1 па-за мяжою праўды (анг.)

2 «Бо ачмуціць чмута — двайная асалода». Ляфантэн, байка «Певень і ліса».

3 «Мастацтва падабацца — гэта мастацтва падманваць».

Мішэль Мантэнь

Пра хлусоў

З «Досьледаў», кніга I, разьдзел IX

Каму-каму ўжо гаварыць пра памяць, але толькі ня мне, бо ў мяне памяць зусім неважнецкая. Я не знаходжу ў сабе ані каліва гэтай здольнасьці розуму, і, мабыць, на сьвеце ня знойдзеш іншага чалавека, настолькі ж бяздужага ў гэтым сэнсе, як я. Паводле іншых якасьцяў я чалавек чалавекам, а вось памяць так вылучае мяне, што робіць вартым гучнага імя і пагалоскаў.

Я ўжо не кажу, што мець слабую памяць папросту ня вельмі прыемна, бо даводзіцца цярпець ад усялякіх нязручнасьцяў: нездарма Плятон называў памяць вялікай і магутнай багіняй; калі ў маёй старонцы хочуць сказаць, што камусьці бракуе здаровага сэнсу, кажуць, што ён бяз памяці, і калі я скарджуся на хібы сваёй памяці, мне не даюць веры й ганяць так, быццам я кажу на сябе, што звар'яцеў. Людзі не адрозьніваюць памяць ад уменьня думаць. Гэта памылковае меркаваньне, бо, як сьведчыць досьвед, цудоўная памяць можа бліскуча спалучацца зь недастаткова акрэсьленай здольнасьцю мысьліць.

... Не без прычыны кажуць, што няхай не бярэцца хлусіць той, хто ня ўпэўнены ў цьвёрдасьці сваёй памяці. Ведаю, што граматысты адрозьніваюць значэньне выразу «казаць няпраўду» ад значэньня дзеяслова «хлусіць». Яны пішуць, што «казаць няпраўду», — значыць, казаць памылковыя рэчы, якія лічыш праўдзівымі, а слова «хлусіць» у лаціне, зь якой пайшла мова наша францускае, азначае ўсё адно, што «йсьці супраць свайго сумленьня», і, такім чынам, «хлусяць» толькі тыя, хто ведае адно, а кажа адваротнае, вось жа пра іх я і гавару. Гэтыя альбо выдумляюць усё ад альфы да амэгі, альбо перакручваюць і скажаюць ісьціну. Яны перакруцяць, паскажаюць яе, а пасьля, калі вярнуць іх да таго, пра што яны былі распавядалі, ім робіцца цяжка схітраваць, бо сапраўднае было добра ўваб'ецца ў памяць і замацуецца там падчас спазнаньня і веданьня, паколькі рэчаіснае першае ўвайшло ў памяць, і таму, як бачыш, яно ўсплывае ва ўяўленьні, выдаючы ману, якая з-за адсутнасьці ўстойлівага і надзейнага грунту рэчаіснасьці выцясьняецца з галавы, таму як абставіны першага знаёмства з рэччу, узьнікаючы ў розуме зноўку ды зноўку, сьціраюць сьляды непраўдзівых і перакручаных прыдумак. Калі ж усё, што чалавек скажа — суцэльная хлусьня і няма ўражаньняў, супярэчлівых прыдумцы, небясьпека, што хлус схібіць, меншая. Але паколькі гэтым разам прыдумка — няўлоўны прывід, яна аж дрыжыць, гатовая зьнікнуць са слабай памяці.

Я неаднойчы быў сьведкам гэткіх выпадкаў, і самае сьмешнае, што яны здараліся акурат з тымі, чыё рамяство — укладаць свае словы так, каб яны дапамагалі ў справах, а таксама й цешылі важных паноў, да каго яны зьвернутыя. Але раз акалічнасьці, якім гэтыя людзі гатовыя падпарадкаваць душу й сумленьне, бясконца зьмяняюцца, дык і іхнія словы гэтаксама бясконца зьмяняюцца. І атрымваецца: нешта часам называюць жоўтым, а часам шэрым, аднаму скажуць так, а другому — гэтак; калі ж тыя дзьве асобы здолеюць супаставіць непадобныя меркаваньні, дык з усіх хітрыкаў нашых красамоўцаў робіцца пшык. Апрача таго, яны й самі часта блытаюцца: чыя памяць дасьць сабе рады ўтрымаць усе вопраткі, якімі яны ўзнагародзілі адзін прадмет? Шматлікія мае сучасьнікі зайздросьцілі славе ўмельцаў, адораных талентам казаць тое, што прыемна чуць суразмоўцу. Яны не заўважаюць, аднак, што такая звычка прыносіць славу, але не карысьць.

Сапраўды, хлусьня — чортава загана. Слова робіць нас людзьмі, і толькі яно дае нам магчымасьць суіснаваць. Калі б мы ўсьведамлялі вагу слова і жах хлусьні, дык гарэлі б манюкі на агні пяршэй, чым будзьякія іншыя злачынцы. Мне здаецца, што дзяцей часта караюць за ўсякую дробную драбніцу, вельмі недарэчна; што іх караюць за правіны, якія ўчыненыя з-за нязнаньнянеразуменьня і якія ня цягнуць ніякіх наступстваў. Толькі з хлусьлівасьцю і ўпартасьцю, трошкі меней шкоднай, трэба змагацца пачынаючы зь дзяцінства, каб яны не зарадзіліся і не ўкараніліся. Гэтыя заганы ўзрастаюць разам зь людзьмі. Бо варта толькі пусьціць гаворку ў балота хлусьні, дык проста дзіва, як ёй цяжка і амаль немагчыма выкараскацца з гэтай твані. Вось і атрымліваецца, што ў палон і валадарства лжы трапляюць нават сумленныя. Ад аднаго майго знаёмага краўца я ніколі ня чуў праўдзівага слова, нават калі сказаць праўду выйшла б яму на карысьць.

Калі б у хлусьні, як у праўды, было адно аблічча, мы б ня мелі бяды, бо ведалі б, што праўда — гэта супрацьлеглае таму, што наплёў хлус. Але адваротны бок праўды можа мець сто тысячаў аблічча́ў, і ні канца, ні меры яму няма.

Пітагарыйцы лічаць добро пэўным і абмежаваным, а зло няпэўным і бясконцым. Тысячы шляхоў зводзяць ад мэты, адзіны вядзе да яе. Я зусім ня ўпэўнены, што нават дзеля прадухіленьня велізарнае пагрозы я мог бы пайсьці на шчырую і бессаромную хлусьню.

Нехта з айцоў царквы піша, што мы пачуваемся лепей у кампаніі знаёмага сабакі, чым чалавека, калі мова яго нам зусім не вядомая. «Ut externus alieno non sit hominis vice»[1]. І наколькі ж больш карысьці зь цішыні, чым з падманнай мовы.

Кароль Франсуа I ганарыўся тым, як вывеў на чыстую ваду пасла герцага Мілянскага — надта здатнага прамаўляць Франчэска Тавэрну. Мэсіра Тавэрну ягоны гаспадар паслаў да Яго Вялікасьці з прабачэньнямі за вось што. Каб даставаць верныя зьвесткі зь Італіі і, у прыватнасьці, з герцагства Мілянскага, адкуль нас нядаўна выцесьнілі, кароль вырашыў трымаць ля герцага прыхільнага сабе шляхціца, які ў сапраўднасьці быў паслом, але нібыта простым чалавекам. Гэты шляхціц удаваў, што знаходзіцца ў Міляне з уласнымі справамі. І добра рабіў, бо герцаг залежаў болей ад імпэратара, чым ад нас, а ў тыя часы і пагатоў, бо акурат хадзіў у сваты да пляменьніцы імпэратара, дачкі караля Даніі, што цяпер ёсьць герцагіняйудавой Бургундыі, і ня мог адкрыта падтрымаць зносіны і перамаўляцца з намі бяз шкоды для сябе. Да такога даручэньня прыдаўся шляхціц родам зь Міляну Мэрвэйль, каралеўскі стаўнік. Яго выправілі; ён вёз пад пахай пару тайных граматаў і пасольскіх настаўленьняў, а ў кішэні рэкамэндацыйныя лісты да герцага наконт ягоных асабістых справаў, а справы гэтыя, як я ўжо казаў, былі толькі туманом у вочы.

І ён правёў пры двары герцага такі працяглы час, што імпэратару выйшла пэўнае незадавальненьне, якое і спрычынілася, мы мяркуем, да далейшых падзеяў, а менавіта да таго, што, скарыстаўшы з падставы нейкага забойства, герцаг аднойчы яснай зорнай ночкай загадаў адсячы нашаму Мэрвэйлю галаву; суду спатрэбілася толькі два дні, каб узаконіць справу. Мэсір Франчэска загадзя падрыхтаваў доўгую падманную вэрсію падзеяў — бо кароль быў запатрабаваў тлумачэньняў, зьвярнуўшыся на гэты конт да ўсіх хрысьціянскіх валадароў і да самога герцага — і вось ужо выклаў яе каралю падчас ранішняга прыёму. А каб абгрунтаваць, сьцьвярджаў, што ягоны манарх, герцаг Мілянскі, заўсёды лічыў нашага пасланца простым мілянскім шляхціцам, сваім падданым, які перабываў у горадзе з уласнымі справамі і ніколі пра іншыя паўнамоцтвы нашага чалавека ня ведаў; прытым мэсір Франчэска адмаўляў нават, што герцагу было вядома пра знаходжаньне Мэрвэйля на службе французскага каралеўскага дому і асабістае знаёмства зь Яго Вялікасьцю; такім чынам, герцаг быццам ня меў падставы разглядаць вельмішаноўнага Мэрвэйля ў якасьці пасла; кароль, у сваю чаргу, закідаючы пасланьніка ўсялякімі пытаньнямі і пярэчаньнямі і прыступаючы з розных бакоў падзеі, нарэшце прыціснуў яму крылы, пацікавіўшыся, чаму ж Мэрвэйль быў пакараны сьмерцю ўначы і нібы ўпотайкі. На гэта небарака госьць, жадаючы ціха й сьвята вынайсьці зручную і прыстойную прычыну, адказаў, што, дзеля павагі да Яго Вялікасьці, герцагу было б надта няёмка, каб пакараньне адбылося ўдзень. Кожны можа здагадацца сам, што, даўшы маху ды яшчэ ў прысутнасьці караля Франсуа, чалавека з выдатным чуцьцём, мэсір Франчэска быў адразу выкрыты.

Папа Юлій II аднойчы выправіў пасла да ангельскага караля, каб падбухторыць апошняга супраць караля Франсуа; пасол быў выклаў, што яму даручана, а ангельскі кароль у сваім адказе спыніўся на цяжкасьці прыгатаваньняў, непазьбежных перад вайной з такім магутным можнаўладцам і прывёў некаторыя прыклады, на што пасол неяк недарэчна зазначыў, быццам ён меў такія ж сумневы й казаў пра гэта папу. Гэтая заява супярэчыла мэце пасольства, (мэта была — падштурхнуць да вайны любым чынам), а таму ўпершыню навяла ангельскага караля на думку, якая неўзабаве пацьвердзілася, што пасол у душы ідзе за Францыю. Пра гэта паведамілі папу, маёмасьць пасла сканфіскавалі, а сам ён ледзьве не разьвітаўся з жыцьцём.

Пераклад з францускай
Андрэя Дынько

[1] *«Такім чынам, чужынец для чалавека іншага племя — не чалавек». Пліній, «Натуральная гісторыя».*

Адам Глёбус

Каралеўства Буды

ТАЙЛЯНДЗКІЯ ПАДАРОЖНЫЯ СЬПІСЫ

Працяг. Пачатак ў №10

Чырвонае...

Іерогліф найлепш глядзіцца, калі яго напісалі густа-чырвонай фарбай на фактурнай паперы.

Маленькі квадрацік пячаткі ў кутку малюнка, зробленага тушшу, мусібыць чырвоны.

Ручнік каханкі, якім яна абгортваецца пасьля купаньня перад любоўнымі гульнямі, павінен мець пяшчотна-чырвонае адценьне.

Было б незразумела, калі б агеньчыкі стоп-сыгналаў мелі не рубінава-чырвоны, а смарагдава-зыркі колер.

Бясспрэчна, найлепшая зорка на навагодняй ёлцы мае ўрачыста-чырвонае шкло.

Найлепшы з усіх чырвоных колераў толькі той, які малюе сонца на адваротным боку твайго века.

Яшчэ някепска глядзіцца паска чырвонага колеру на дзяржаўным сьцягу.

Лямпачкі ў бары для эратычных танцаў мусяць быць адназначна-чырвоныя.

Квартал, у якім зьбіраюцца вольныя жанчыны, звычайна называюць «Кварталам чырвоных ліхтароў» або «Чырвоным кварталам» і не выпадкова, бо там сапраўды шмат чырвоных, ружовых і пурпуровых лямпачак, у сьвятле якіх жанчыны выглядаюць утрая прыгажэйшымі.

Тое, што ўначы выглядае лепей, чым удзень...

Бары.
Жанчыны ў барах.
Жанчыны.

Ружовае...

Прыемна зьдзіўляе нутро вялікай ракаўкі ружовае й гладзенькае, як успамін пра юнацтва.

Сьпіны вараных крэвэтак ледзьружовыя, але менавіта такое адценьне робіць іх мяса смачнейшым.

Ружовы — традыцыйны дзявочы колер.

Таму купальнік тайляндкі, калі яна маладая, смуглявая й мае роўны загар, мусібыць цёмна-ружовы з мэталёвым адлівам.

Вокладка тоўстага сшытку коміксаў, якія чытае тая ж маладзіца, звычайна супадае з афарбоўкаю купальніка.

Ляк на пазногцях рукі, якая трымае коміксы, ружовы, каб не парушаць ансамблю.

Кончык языка, якім тайляндка праводзіць па сваіх гасьцінных вуснах, натуральна, ласкава-ружовы.

Пяшчотна-ружовы колер мае ўлоньне.

Сьвятло ў начных барах якімі толькі пералівамі не зіхаціць: і амаль-чырвонымі, і амаль-пурпуровымі, але асноўны —сакавіта-ружова-эратычны.

Непрыстойнае...

Шмат есьці ў каханкі вельмі непрыстойна, бо той час вызначаны на іншае.

Вялікае...

Каровы на каралеўскіх палях ня толькі павінны быць вялікімі, чыстымі й дагледжанымі, яны такія й ёсьць — палявыя, доўгарогія, крутабокія. Не ўзьнікае сумненьняў, што менавіта ад вялікіх кароў найсмачнейшае, найчысьцейшае, найтлусьцейшае малако трапляе на стол да караля.

Тронная заля, натуральна, не маленькая. І можна ўявіць: як прыходзіць у яе кароль, як узыходзіць і сядае на трон. І адзінае зь відавочнага, што ў такі момант адрозьнівае караля ад Буды, дык толькі наяўнасьць акуляраў. Буда акуляры не насіў.

Уражвае веліччу статуя Буды, які ляжыць. Навокал сонца, сьпёка, задуха, мітусьня, шум адзінаццацімільённага Бангкоку, а ты, скінуўшы абутак, заходзіш у паўзмрок і прахалоду храма, спыняесься, бачыш неверагодна доўгага залатаскурага Буду, які адпачывае на пяцідзесяцімэтровым пастамэнце.

Буда ляжыць, падпёршы чарнавокую галаву рукой, і слухае перазвон мэталёвых манэтак. Паломнікі сыплюць баты ў чорныя чыгункі. Манахі тут жа, каля маціцовых падэшваў Буды, прадаюць дзесяць мэталёвых батаў за дваццаць папяровых. Наведнікі купляюць і сыплюць у чыгункі. Ахвярапрынашэньне. Буда спакойна, з таемнай асалодаю, слухае ціньканьне манэтак аб манэткі. Буда бясспрэчна вялікі. Буду абыходзіць музыка грошаў.

А вось большасьць людзей неабыякава ставіцца да матэрыяльных каштоўнасьцяў. І гэта робіцца відавочным у ювэлірнай краме. Асабліва ў вялікай краме, дзе пры ўваходзе ў садзе сумуюць трохколерныя папугаі з паўмэтровымі бліскучымі пёрамі ў шыкоўных хвастах. А ў невялічкіх стаўках пад папугаевымі клеткамі мільгаюць шырокія сьпіны чырвона-белых карпаў. Каля парогу вітаюць афіцыянткі вышнураваныя на ганку. Іх сукенкі маюць колеры вясёлкі ад рэдзенька-лімоннага да сакавіта-пурпуровага. Дзяўчаткі прапануюць разнастайныя напоі, ад фанты да фінскай гарэлкі зь лёдам. Задарма. Галоўнае каб наведнік прайшоў у гандлёвую залю, дзе ў зашклёных прылаўках зіхацяць каштоўныя мэталы й каміні, а ў празрыстых акварыюмах лунаюць акулы. Кошты ў сапфіравай краме неверагодна вялікія.

У вялікім Бангкоку шмат вялікага. Шмат велічных храмаў і палацаў, але крамы ўсё адно большыя, шырэйшыя, вышэйшыя. Людзей, якія апранаюцца й ядуць, болей за тых, хто моліцца. Толькі найвялікшы будынак у сталіцы Каралеўства Тайлянд не сабор і не крама, не банк і не палац... Дзевяностадвухпавярховы хмарачос — гатэль. Усе мы госьці ў каралеўстве Буды.

Не сакрэт: манэта ў дзесяць батаў большая за манэту ў адзін бат, а купюра ў тысячу ня можа быць маленькай паперкаю, яна —вялікая. Тое, што ў амэрыканцаў даляравыя банкноты незалежна ад вартасьці маюць адзін памер — памылка. І таму на новых стодаляравых паперках галава прэзыдэнта стала значна большая, чым на старых.

Рэклямныя шчыты й канструкцыі, што стаяць пры дарозе з аэрапорту ў Бангкок вельмі вялікія. Тайляндзкія рэклямадаўцы грошай не шкадуюць.

Увечары ў Бангкоку сонца ня проста вялікае, яно волатаўскае і боскі круг радуе, супакойвае й суцяшае душу.

Сланы вялікія. Індыйскі, чорны слон меншы за афрыканскага, але ўсё адно, калі зблізку глядзець, уражвае памерамі. Асабліва гэта робіцца відавочным, калі на рудаваты лоб сланіхі сядзе залацісты матылёк. У самім слове «слон» ёсьць веліч, але больш велічы чуецца ў ангельскім elephant.

Вялікай павінна быць любоў да бацькоў і дзяцей сваіх. Вялікім мусіць быць сабор, у які ніколі ня зойдзе ніводзін сьвятар.

Далей будзе.

Здарэньні

Атрымалі па заслугах

Вярхоўны Суд вынес пастанову наконт апратэставаньня пракуратурай краіны замалога тэрміну для трох злачынцаў. Раней у Магілёве адбыўся суд над трыма рэкецірамі-рэцыдывістамі, якія прыходзілі да дырэктараў камэрцыйных прадпрыемстваў і патрабавалі грошы за «ахову». Памер адкупнога складаў ад 50 да 100 даляраў ЗША штомесяц. Магілёўскі Ленінскі раённы суд прысудзіў злодзеяў да 5 і 3,5 гадоў пазбаўленьня волі. Але ў адказ на апэляцыю асуджаных Магілёўскі абласны суд зьнізіў тэрміны да 3 і 1,5 гадоў. Але гэтае рашэньне было абскаржанае пракуратурай краіны, што было падтрымана Вярхоўным Судом, і пачатковы прысуд застаўся ў дзеяньні.

У рымскім стылі

У Маладэчне мінакі зьвярнулі ўвагу на чалавека, што ў пакаёвых пантофлях шпацыраваў па вуліцы, абкруціўшыся белай прасьцінай. Нехта падумаў, што здымаюць фільм пра старажытны Рым, нехта падумаў, што гэта крышнаіт, а нехта, што чалавек з вар'ятні ўцёк. Насамрэч парыўся чалавек у мясцовай лазьні, парыўся ды парыўся. А як сунуўся да шафкі, дзе рэчы ляжалі, то ўбачыў, што ўсё зьнікла. Пакралі. Вось і давялося весяліць мінакоў у адзежы старарымскага стылю. Добра, што здарылася гэта ўдзень. А то калі б ноччу йшоў, то маглі б прыняць за прывід.

На корм камарам

У тым жа Маладэчне крадуць ня толькі ў лазьнях. Спусташаюць таксама прысядзібныя дзялкі ды дачныя гароды. Выкопваюць усё, што расьце, квітнее ці высьпявае. Каб абараніцца ад такой пошасьці, гаспадары некаторых дзялак выстаўляюць варту на ўзор радоўкі для выпасу кароваў. Бяруць мужыкі па калу ці ланцугу ды ходзяць ноччу вакол сваіх дзялак.

Так днямі напаткалі такія дзецюкі аднаго небараку, што рассаду выкопваў. Мала таго, што ў каршэль наклалі, то вырашылі яшчэ й прафіляктычнае мерапрыемства правесьці. Як Рабінзон Круза з варонамі, што спусташалі ягоны гарод, калі той, забіўшы варону, прывязаў яе на палцы пасярод поля, каб іншыя баяліся. То ўзялі мужыкі крадзяра, распранулі дагала ды прывязалі да дрэва. А самі пайшлі адпачываць. Калі вярнуліся ранкам да сваёй ахвяры, то той быў ледзь жывы: здубеў ад холаду, зьнямог ад нерухомага стаяньня ды распух ад укусаў камароў. Дадаўшы злодзею замест масажу яшчэ кухталёў, яго адпусьцілі, папярэдзіўшы, што наступны раз прывяжуць каля мурашніка ці пасадзяць у сажалку на зьядзеньне п'яўкам.

Юр давёў

У адной зь вёсак Касьцюковіцкага раёну сабраліся на п'янку некалькі хлапцоў, што на выхадныя прыехалі з гораду дахаты. Калі бутэлькі з «чарнілам» былі спустошаныя, іх адолеў юр, і хлапцоў пацягнула да жанчын. А паколькі вёска — гэта не заводзкі інтэрнат, і маладых незамужніх кабетаў тут можна на пальцах пералічыць, то, ня доўга думаючы, п'яная кампанія рушыла да адной зь іх. А 2-ой гадзіне ночы жанчына прачнулася ад моцнага грукату ў дзьверы. Даведаўшыся, што да яе наведалася столькі маладых хлапцоў, яна была прыемна зьдзіўленая такой увагай, але ў хату пускаць адмовілася. Тады адзін з тых, каго найболей пёк агонь пажады, выціснуў шыбіну, адчыніў вакно й палез кахацца. Аднак замест пажаданых абдымак атрымаў два ўдары рыдлёўкай па галаве. Гэта адразу ацьверазіла ягоных прыяцеляў, якія захапілі скрываўленага кампана й пабеглі выклікаць «хуткую». У вясковага Казановы аказаўся пералом патылічнай косткі ды праламаны чэрап. Да таго ж ён страціў шмат крыві. У мясцовай лякарні ён неўзабаве й сканаў, не прыходзячы ў прытомнасьць.

Пашкадавалі

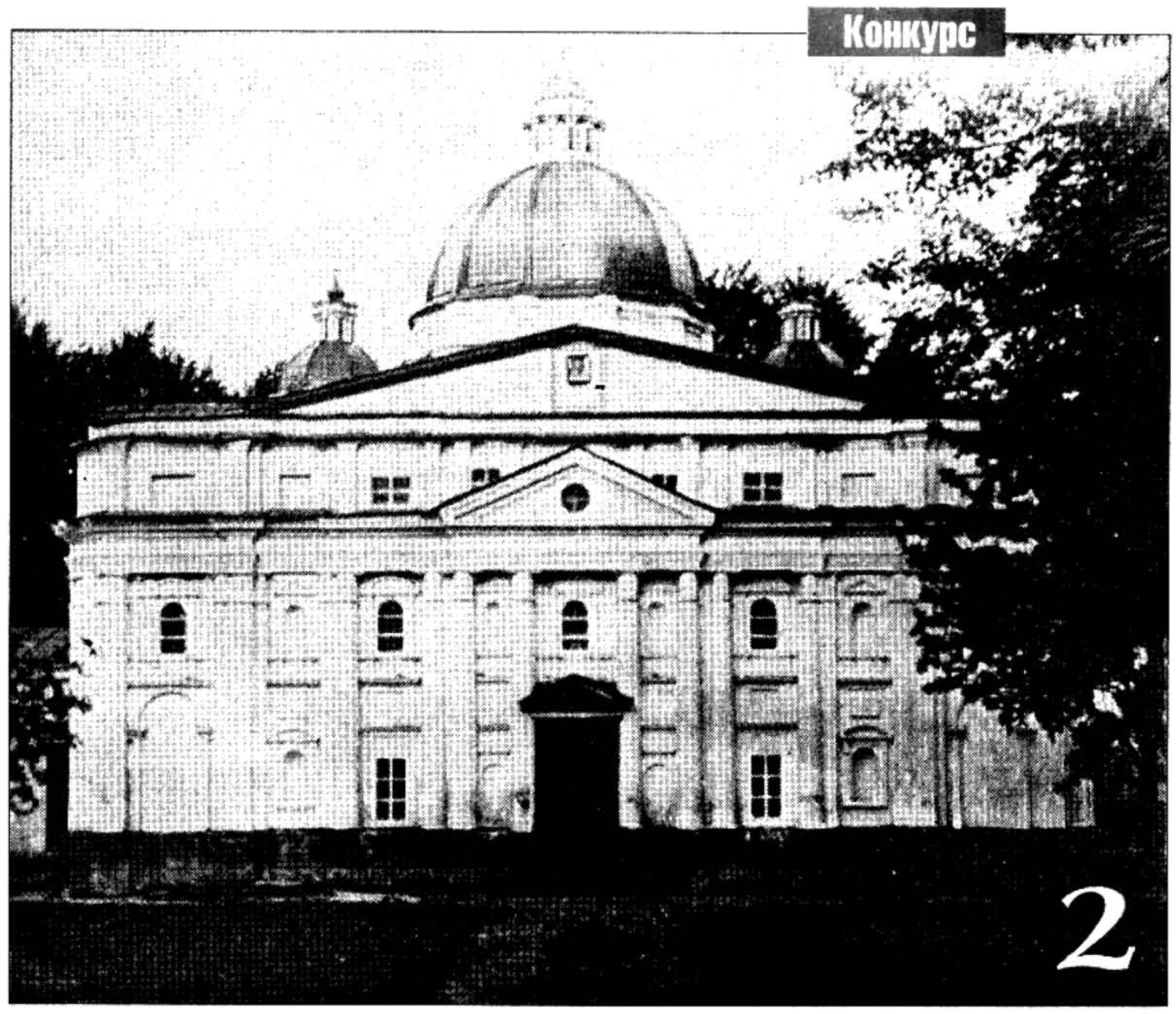
Даўна вядома, што адносіны людзей да п'яных у нас вельмі дзіўныя. Як тыя якое паскудзтва робяць, то людцы абураюцца, а як паспрабуе хто п'яніцу прыструніць, то наадварот шкадуюць ды абараняюць. Днямі ў Менску сядзелі сабе бабулькі на лаўцы пры пад'езьдзе ды пляткарылі. Раптам пачулі яны цурчэньне як бы вады, што лілася зьверху. «Можа, хто кветкі палівае?» —падумалі яны. Але, узьняўшы галовы, замест шлангу ўбачылі мужчынскі чэлес. Гэта сусед з трэцяга паверху спраўляў малую патрэбу проста на клюмбы з кветкамі. Каб засохлі хутчэй, відаць. Людзям у двары гэта не спадабалася, і яны пачалі сварыцца на хулігана, маўляў, той зусім сорам страціў, і зараз яны выклічуць міліцыю. Але, як паведамляе «Вечерний Минск», замест міліцыі на бальконе зьявілася жонка суседа. Пачулася страшэнная лаянка ды гукі кухталёў. Пасьля аднаго з трапных удараў мужык зьнік з поля зроку. Але замест удзячнасьці дваравая грамадзкасьць пачала сварыцца на жонку. Маўляў, заняла прыбіральню, давяла чалавека да крайніх мераў. Дык няма чаго й рукі распускаць!

Закон джунгляў

Нягледзячы на натоўпы ахоўнікаў на вуліцах беларускіх гарадоў, бязгасных сабак у нас нешта ня менее. Наадварот, людзі адчуваюць сябе як у джунглях. Таму й зьяўляюцца ў газэтах парады, як абараніцца ад «лепшага сябра чалавека». Прапануюць і балёнчыкі з газам, і электрашокеры, і звычайны кол з плоту. Але тое альбо вялікіх грошай каштуе, альбо ня надта эфэктыўнае, альбо вымагае пэўнай падрыхтоўкі. Таму быў прапанаваны «альтэрнатыўны» варыянт. У вялейскай раённай газэце з парадамі да насельніцтва адносна самаабароны ад сабак выступіў мясцовы лекар-псыхіятар. Ён параіў у выпадку нападу сабакі стаць на карачкі тварам да чатырохногага непрыяцеля, ашчэрыць рот ды пачаць моцна брахаць. Псыхіятар лічыць, што тады сабака вырашыць, што чалавек ашалеў ды пакіне яго ў спакоі.

Страчаная спадчына

Конкурс

Гэта — другі аб'ект, які вы мусіце назваць і ўказаць дату ягонага зьнішчэньня.

Нагадаем, што помнікі, выявы якіх мы зьмяшчаем, існавалі ў пару першае «Нашае Нівы», гэта значыць, у першай чвэрці XX ст. і былі зьнішчаныя савецкімі ўладамі. Мы ня ймкнуліся ўскладніць задачу, зважаючы на тое, што ўяўленьне пра гэтыя шэдэўры можна скласьці толькі з спэцыяльнай літаратуры, а таму, па-першае, рэпрэзэнтуем менавіта выбітныя здабыткі, а па-другое, толькі тыя, выявы якіх можна сустрэць у сёньняшніх кнігах.

Знаёмства з гэтымі помнікамі, зь іх лёсам, у пэўнай ступені адказвае нам на беларускія пытаньні, якія часам ставяцца ў нас з адчайнаю скрухаю: чаму мы такія, а ня іншыя? чаму не стае волі? чаму не баронім свайго? чаму нішто не спыняе сёньняшні вандалізм наверсе і ўнізе? Магчыма, бліжэйшае знаёмства з нашай панішчанай спадчынай дапаможа спасьцігнуць пачуцьці й памкненьні тых, хто напрадвесьні беларускага адраджэньня стварыў легенду беларускае прэсы, літаратуры й гісторыі —»Нашу Ніву»...

Адказы можна дасылаць адным лістом пасьля пятае загадкі. Чакаем таксама і на Вашыя допісы. Мо' каму з Вас ёсьць што нам распавесьці, альбо пазнаёміць нас са здабыткамі з сваіх асабістых, сямейных архіваў: старыя здымкі, малюнкі, успаміны. Можа нас з Вамі чакаюць адкрыцьці. Нейкі са здымкаў, які выпадкова ацалеў у старым доме, можа замкнуць ланцуг досьледаў і яшчэ адзін помнік будзе належаць нацыі, хоць бы ягоны дух...

Помнікаў культуры, зьнішчаных за савецкім часам, ці ня болей, чым іх засталося на сёньня, многае са спадчыны не было нават зафіксавана: каплічкі, сьціплыя вясковыя бажніцы, фальваркі, руіны старажытных замкаў, парослыя мохам камяні — напаміны пра нечае жыцьцё і веру, старыя рыпучыя ветракі альбо папросту дамы, дзе гасьцявалі на Дзяды душы...

Сяргей Харэўскі

Пакаталіся

Ноччу ў мясцовую ДАІ гораду Сянно на Віцебшчыне паступіла паведамленьне пра дарожна-транспартнае здарэньне. Супрацоўнікі ДАІ хуценька выехалі на месца здарэньня. Паводле інфармацыі БЕЛТА, там яны знайшлі аўтамабіль «Жыгулі», што на хуткасьці ўрэзаўся ў жалезабэтонную агароджу. У кабіне знайшлі трох параненых маладых хлопцаў — ад сямнаццаці да дваццаці гадоў. Той, што быў за рулём, загінуў. Як высьветлілася, ён быў васьміклясьнікам зь Віцебску.

Ты мяне спарадзіў, а я цябе заб'ю

Яшчэ адзін васьміклясьнік сам стаўся прычынаю сьмерці. І не абыкаго, а роднага бацькі. Здарылася гэта ў Крычаве. Вучань мясцовай школы, які раней прыцягваўся судом да адказнасьці за крадзеж, вярнуўся дахаты на добрым падпітку. Яму было мала, і ён прыгадаў пра схаваную на пахмелку пляшку «чарніла». Але пітва ў запаветным месцы не аказалася. Затое дома аказаўся п'яны бацька, які апярэдзіў сына й выжлукціў ягонае віно. Сын падскочыў да бацькі ды пачаў лаяцца, патрабуючы кампэнсацыі. На што стары заўважыў, што, па-першае, ён таго нарадзіў ды выхаваў, а таму сын мог бы й сам пачаставаць бацьку, а па-другое, сказаў, што сын яшчэ задужа малады, каб жлукціць сьпіртное. І зноў-такі на ягоныя, бацькавы грошы. Маўляў, лепей бы вучыўся добра, а ня краў. Такое выхаваньне не спадабалася маладому боўдзілу, і ён кінуўся да бацькі біцца. Стары схапіў адной рукой нож, якім рэзаў хлеб на закуску, а другой зэдлік ды запусьціў ім у сына. І патрапіў, відаць, добра, бо той выхапіў з-пад лаўкі сякеру ды ўсадзіў яе тату ў галаву. Пасьля, выцягнуўшы з рук бацькі нож, некалькі разоў усадзіў кухонную прыладу бацьку ў грудзі. Пасьля забраў бацькавы ключы ад машыны ды паехаў куды далей, каб зрабіць сабе алібі. Але яму не паверылі.

Ня доўга гуляў

У Баранавічах кіроўца таксі мясцовага таксапарку выехаў на лінію. А праз некаторы час пехам прыйшоў у міліцыю ды паведаміў, што на яго быў зроблены разбойны напад. Два злачынцы, пагражаючы кіроўцу нажом, высадзілі яго з машыны, а самі зьехалі ў невядомым кірунку. Міліцыя распачала стандартную для такіх выпадкаў апэрацыю перахопу. І праз нейкія паўтары гадзіны таксі з угоншчыкамі было заўважанае ў раёне вёскі Богушы. Падзеі разьвіваліся як у кепскім баевіку. Міліцыянцкая машына перасьледавала злачынцаў. Злодзеям было загадана спыніцца. Тыя не падпарадкаваліся. Тады былі зробленыя папераджальныя стрэлы. Не падзейнічала. Трэці стрэл з «Калаша» патрапіў у плячо таго ўгоншчыка, што сядзеў за рулём. Ён страціў кіраваньне, і машына ўляпілася ў дарожную агарожу. Цікава, што адзін з злачынцаў таго ж дня толькі што выйшаў зь месцаў зьняволеньня.

Абакралі трупярню

Невядомыя абрабавалі трупярню гомельскай абласной дзіцячай лякарні. Яны скралі 40 аднаразовых шпрыцоў, скальпелі, хірургічныя кручкі, нажніцы, зажымы ды іншае. Небясьпека палягае ў тым, што скрадзеныя інструмэнты былі інфіцыраваныя.

ПРАВААХОВА

Калі жыць застаецца дзьве сэкунды

Сусьветная практыка паказвае, што ў 95 выпадках з 100 паліцыянты, якія гінуць ад кулі злачынцы, так і не пасьпяваюць выцягнуць сваю зброю, хоць многія зь іх былі выдатнымі стралкамі і з 25 мэтраў траплялі ў нерухомую мішэнь.

«У чалавека, на якога накіраваная зброя злачынцы, часьцяком ёсьць усяго 1-2 сэкунды часу, каб выратаваць сваё жыцьцё, —кажа выкладчык віленскай Акадэміі паліцыі маёр Паташоў. — За гэтыя імгненьні ты павінен ацаніць сытуацыю, выцягнуць зброю, зарадзіць і зрабіць трапны стрэл. Гэта магчыма толькі пасьля адмысловых трэніровак».

Пасьля Другой сусьветнай вайны была створана міжнародная канфэдэрацыя практычнай стральбы, якая й пачала распрацоўваць нарматывы абыходжаньня з зброяй у экстрэмальных умовах. У часе трэнінгу людзей вучаць, як паводзіць сябе ў той ці іншай сытуацыі. Амаль ва ўсіх краінах Захаду паліцыя практыкуецца не ў стральбе ў нерухомыя мішэні, а мадэлюе магчымыя канфліктныя сытуацыі — напад у кавярні, замах у аўтамабілі і г.д.

Між тым у Літве да мінулага году паліцыянтаў вучылі страляць паводле савецкага мэтаду: устаеш бокам за 25 м ад мішэні, бярэш пісталет адной рукой і страляеш.

«Гэта толькі спартовая стральба, якая не дае практычнай карысьці», — мяркуе трохразовы чэмпіён Літвы ў баявой стральбе, камісар Віленскага аддзелу апэратыўнай службы памежнай паліцыі Ё.Рымкявічус.

Дарэчы, практыка-сытуацыйная стральба прызначана ня толькі для работнікаў паліцыі, але й для ўсіх, хто носіць зброю для самаабароны. Цяпер, калі ў Літве зброі больш, чым розуму, важна, каб прадпрымальнік ці банкір, які мае пісталет, умеў ім карыстацца.

У Літве практыка-сытуацыйную стральбу пакуль прапагандуюць толькі энтузіясты, якія зьбіраюцца ў паліцэйскім спартовым клюбе «Лідэрыс». Там яны вучацца як мага хутчэй выхапіць зброю, зарадзіць яе, выпрацаваць паводзіны для той ці іншай сытуацыі. Клюб «Лідэрыс» разьмешчаны побач з крамай збройнага фонду, які ахоўвае ўзброены паліцыянт. Адзін зь сяброў клюбу вырашыў пераканацца, ці сапраўды карысныя трэнінгі ў практыка-сытуацыйнай стральбе. І дамовіўся з паліцыянтам, што згуляе ўзброены напад. Мэта экспэрымэнту — весьветліць, хто хутчэй выхапіць зброю. Вынік экспэрымэнту: пакуль паліцыянт даставаў пісталет, «налётчык» пасьпеў зрабіць гэта тройчы...

Respublika (Вільня)

© НАША НІВА Спасылка на "Нашу Ніву" абавязковая Наклад 5000 Нумар падпісаны ў друк 9.6.1996 Надрукавана ў ЗАТ "Lietuvos Rytas" (Вільня, праспэкт Гедыміна, 12а)